

PHAEDRUS

AUGUSTUS SZABADOSA

AESOP NYOMÁN S MODORÁBAN IRT

MESÉI,

ÖT KÖNYV- S FÜGGELEKBEN.

FORDITOTTA

S JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

MOCSY ANTAL.

T. cz. Baky István úrnak
szerelem-sisztelet barátságának
küldi.

Mocsy Anrah

PHAEDRUS

AUGUSTUS SZABADOSA

AESOP NYOMÁN S MODORÁBAN IRT

MESÉI,

ÖT KÖNYV- S FÜGGELÉKBEN.

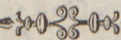

FORDÍTOTTA

S JEGYZETEKKEL ELLÁTTA

MOCSY ANTAL.

38336

KECSKEMÉTEN,

NYOMATOTT SZILÁDY KÁROLYNÁL.

1855.

SZILÁDY

32085

Előbeszéd

bevezetésül, az aesopusi meséket, Phaedrus élete és munkáit, s jelen fordítást illetőleg.

Az ember természeti sajátságaihoz tartozik a mesés költeményekbeni gyönyörködés. A mivelt osztály a valószínűséget ki nem záró regényeket kedveli; a köznép a csodás és rémes népmondákban, rémregékben, tündérmesékben gyönyörködik. Így tapasztaljuk ezt ma; de így volt ez hajdanta is, azon különbséggel: hogy a valódi regények születésének idejét a XVIII-dik század közepére tehetvén, ezek hiányát a poetai mesék a románczok köréből pótolták, melyeket Ovid „Elváltozásaiiban” a legszebbeket olvashatni. A csodás és rémes népmondákat, tündérregéket pedig avagy nem ott leljük-e a régi népek fenmaradt hitregékben? Tisztelet, félelem, borzadás, tudatlanság, habona, képzelgés, szeszély, különféle nézetek s eszmék tömérdek mythusnak lettek szülőanyjává; tele volt azokkal az emberek feje, s oly régiek, hogy eredetöket

kitapogatni nem lehet. Mindezek azon okból említették meg itt: mivelhogy az efféle költemények figyelmeztették a bölcs embereket arra: miképen költött dolgok — regék s mesék által, minthogy figyelmet ébresztenek, s örömet hallgattatnak, haszonnal lehet az emberi szívhez férkezni; s ha célirányosan szerkeztettek, az ember általok életbölcsesség- s erkölcsiségre taníttathatik. *)

És ép' ily célból írták Aesop s e könyv szerzője Praedrus is meséiket; miket ez felta-

*) Természetes dolog, hogy az emberi ész a könnyebb-ről ment által a nehezebbre; s így lön: hogy a csodás és rémes költeményeket, rémregéket s tündérmeséket előbb hozta divatba a képzelem teremtő ereje, mint az okosság előállíthatá az úgynevezett Aesopusi meséket; minthogy ezek alatt életeszély s erkölestudomány rejik, s ekképen ezek a bölcsészet körébe vágván, gyakorlott észtehetséget s tudományos műveltséget igényeltek. — Az elméletet igazolni látszik annyiban a történelem is, a mennyiben Homér a legelső görög költő, ki a mythusok nagy részét munkáiba beszötte, némelyek szerint három, mások szerint pedig négy évszázaddal korábban virágzott a mesehős Aesópnál, — amaz 970, s ez 570 év körül Krisztus születése előtt. Orpheus pedig, kinek tanításai s meséi csak szóhagyomány által maradtak fenn, Homér előtt szinte három, s Aesop előtt hét évszázaddal virágzott. — Chronologiai tájékozás kedvéért megemlítendőnek vélem: hogy Homér kora bölcs Salamon héber király korával esik össze; Orpheus korát pedig három évszázaddal előzte meg Mózes héber vezér; úgyszintén a Kaukazustól, Nyugotázsia havas bérzeitől, Görögországba gyarmatot vitt Deucalion időkora.

lálójuk nevérol aesopusi meséknek nevezett. Az Aesop modorában írt, vagy aesopusi mesék anyaga, az állatországból vétetik. Ugyanis hasonlat léteztvén az emberi szellem s az oktalan állatokba adatott ösztön között, a mennyiben az embert a szellem, ezeket pedig az ösztön indítja, készti a cselekvésre: a meseíró felhasználja ezen hasonlatot, s úgy állítja az ember elé az ösztön-vezette állat működéseit, hogy azokban az ember saját szabad tetteire ismer, s magát hibáival s fogyatkozásaival egyetemben, az előállított képben mintegy tükörben szemléli, s az idegen képben saját képét találja fel. —

A mese hatása elősegítettik, ha abban jelmeikről ismeretes állatok működnek; például: tudván hogy a rókát ravaszság, a farkast vérszomjazás, a bárányt az ártatlanság jellemzi: a róka álarcza alatt a ravasz emberek adatnak elő, a vérszomjasok vagy kegyellenek szerepét a farkasok játsszák, s a bárányok az ártatlan embereket példázzák. Mindemellet a meseköltők oda vitték a dolgot, hogy a növényországból fákat, cserjéket, virágokat; az ásványországból érzéketlen lényeket, köveket, érczet s hegyeket is beszéltettek meséikben; úgyhogy, lehet mondani: a holt természetet megclevenítették.

Ajánlatosokká tette pedig a meséket azon régi tapasztalás, hogy az igazságot veszély nélkül, ottan-ottan kimondani sem lehet; ama magyar példabeszéd szerint: szólj igazat betörik a fejed. Mert a mi nagyon világos, ugyanazért sértő szokott lenni; s a meztelen igazság, mint a fűszer-nélküli eledel a rossz gyomornak émelygős, s nem egykönnyen emészthető.

Ide járult az is, hogy a balvélemények, s az ember büszkesége és magáról nagyottartó hiúsága, erős gátul szolgálnak abban, hogy az ember a más szavát bevegye és kövesse.

A bölcs emberek tehát a helyett hogy az igazságot nyersen szemökbe mondták volna főkép a hatalmasoknak, mesékben adták azt elő, gyakran kivánt sikerrel és haszonnal. — Idegen vagy ismeretlen személyeket s lélektelen dolgokat vettek t. i. föl, s ezeket beszéltették; de többnyire oktalan állatok: barmok, madarak, bogarak s fenevadak szájukba adák a keserű igazságokat, s velök mondatták ki az ítéletet; s ekkép a mesék alapjává: az eszély- s erkölcs-tant; kivívandó czéllá: a műveltség s erkölcsi-ség terjesztését tevéen, hogy közkedvességet is szerezzenek meséiknek, a belül keserű, de kívül czukros és aranyos labdacsokat utánozák, s a költészet tündérvilágából kölcsönözött virágokkal ékíték fel azokat.

Hogy a hajdankorban kormányférfiak, egyház- s országnagyok, sőt fejedelmek is éltek, több és különböző népeknél, beszédjek közben mesékkal: e tény nem egyébre mutat, mint a meséknek messze terjedő haszonvetőségére. Így Nátán próféta, a gazdag és szegény ember-ről s ennek báránkjáról mondott meséjével, Dávid királyt bűnének megvallására, s keserves bűnbánatra bírta. — Így Tiberius római császár, a fekélyes emberről mondott ismeretes meséjével alattvalóit megnyugtatta. — Így ama nagy szónok s kormányférfiú Demosthenes, a farkasokról s juhokról mondott meséjével, hazafiai, az atheneiket reá vette arra, hogy Fülöp macedoniai király kívánságát ne teljesítsék, s főembereiket neki ki ne adják.

De legyen szabad az újabb korból is egyet, a Melanchton meséjét emlékezetbe hoznom, mely minthogy tanulságos, főkép tapasztalatlan fiataloknak, hogy gondolatlanul mindenbe ne ártsák magukat, hadd álljon itt magyarul, ekképen:

A világ hálája. *)

Egy nagy kigyó hajdan belé esett
Egy földüregbe, és keservesen

*) Sammlung der besten deutschen prosaischen Schriftsteller und Dichter. I. Theil, Seite: 28. — Carlsruhe, 1774.

Üvöltözött. Meghallja egy paraszt-
 Ember, ki arra ment; mi baj, s ki vagy?
 Szólt, s kérdezé a benszorúlt kigyót. —
 Könyörge ez, hogy őt segítse ki. —
 Hogy hígyek én neked? felelt az ember;
 Rosz állattól mi jót lehetne várni;
 Keblemben egy kigyót neveljek-e? —
 Megállj! igérem istenemre, ki
 Én általam már egyszer szóla*), hogy
 Tőlem veendesz oly gazdag jutalmat,
 Milylyel szokott fizetni a világ.
 Így a kigyó. — Méreg s ajándok és
 Roppant ígéretek, még bölcsnek is
 Eszét vesztik. S im a ravasz s csalárd
 Féreg, mihelyt segíté rajta a pór,
 Jutalmul őt felfalni készüle. —
 Érdemlem én ezt? felkiált az ember;
 Tehedd szavaddal egyezőleg ezt? —
 Én két nyelvű vagyok, mond a kigyó.
 Ládd a világ is így fizet s jutalmaz.
 Bűnfárul a zsványt ki lekönyörögi,
 Ez majd az által jut fel még oda.
 Hogy elhihesd, azon kettőt tegyük
 Köztünk bíróvá, kikkel legelőbb
 Találkozandunk, és ítéletök
 Válassza sorsunk mindkettőnknek el. —

*) Célzás van itt a paradicsomi kigyóra, kiből az ördög szólott az első emberekhez.

Jóváhagyá ezt, hogy szorúlt az ember. —
Egy vén lovat találtak nem sokára;
Kihallgatá ez őket s így felelt:
Gazdámát húsz évig szolgáltam, és
Holnap nyúzó kezére készül adni.
Ekkép szokott fizetni a világ. —
Nyomon beszélt a vén eb is vele;
Kiben viszont mindketten biztanak.
Tíz éve hogy szolgálom úrfimat,
Nap- s éjeken által hűségesen;
Kezére sok nyulat s rókát keríték;
S vadászának már megparancsolá
Hogy fára kössön. Így jutalmaz és
Fizet ma a világ. — Már reszketett a
Szegény földész; midőn egy róka arra
Menvén, hozzájuk érkezett. Tehát
Ennek rimázkodott az, és jutalmúl
Igéerte minden tikjait neki,
Ama gonosz féregtől hogyha őt
Megmentené. A róka most magát
Belészövé a kétes ügybe, és
Reábeszélte a kigyót azonnal,
Hogy a gödört mutassa meg neki;
S minő veszélybe volt, s mit érdemelne
Az ember a szolgálattétivel?
A likhoz értek, és előbb belé
Ugrott a róka, a kigyó utána
Csúszott, s meg is mutata mindent neki.

A róka egyszer hirtelen kiugrik,
 S elébb mint a kigyó kimászhatja,
 A likra nagy követ gördít az ember,
 Miként a róka szóval érteté.
 A róka most kívánta tőle, hogy
 Estvére hagyja nyitva a tik-ólat. —
 Haza mene tehát hogy mentve volt;
 És elbeszéle mindent a nejének
 S mit ígért a rókának a segélyért;
 Az asszony a dolgot megértve, szólt:
 Tik s lúd enyém, tudhatja keed, s azért
 Nem adhat abból másnak. — A paraszt-
 Ember szavát akarván tartani,
 Megnyitja a rókának a tik-ólat.
 Hogy ezt az asszony észrevette, és
 Setétedett, a rókát meglesé;
 S midőn az ólba ez becsusszana,
 Nagy biztosan, nem tartván semmitől,
 Reácsuká az ólnak ajtaját;
 S szolgálójával addig ütteté,
 S ütötte míg csak meg nem foghaták. —
 Oh hát igazság ez? kiáltozá
 A róka; s így jutalmaz a világ
 Jótétemért? szegény ravasz fejem!
 Éltemmel és bőrömmel kell tehát a
 Világ igazságát pecsétlenem!

* *

Hajh e földön csak így megy a dolog!

Jótétiért itt senki jót ne várjon.

Ki a világ szolgálatába lépsz,

Jutalmad a manó fizeti meg.

De egyszer akkor mindennek ki kell

Egyenlítettetni érdeme szerint.

Azért ne kezdjünk semmit a világ

Kegyé s jutalma megnyeréseért;

De hívtelen hálátlansága se

Hagyasson abba semmit is velünk!

A görögök közt Aesop híresedett el meséiről Krisztus szül. előtt mintegy 570 évvel. S innen lett az, hogy közönségesen ő tartatott a mesék feltalálójának.

Phaedrus Aesoptól kölcsönözött tárgyakat; de mivel ez kevés mesét hagyott, újakat költött Aesop modorában, s versbe foglalta.

Phaedrus thraciai születésű tudós ember volt. Thraciát, mely ma Rumelia- vagy Romániának mondatik, a régi időkben mivel görögök is lakták. Ezek maradéki közül valók voltak hihetőkép' Phaedrus szülei. Jó móddal s tehetséggel kelle ezeknek bírniok; mert Phaedrusnak gondos nevelést adának, s azon tudós pályára, melyen birét s nevét megalapítá, kisdéd korától fogva előkészítették.

Phaedrus születésének, mint szinte halálának éve is bizonytalan. Annyi mindazáltal bizo-

nyos, hogy Augustus római császár idejében virágzott Rómában; Tiberius ugyancsak római császár uralkodása alatt pedig már megvénhedett ember volt, melyből azt következtethetni: hogy Sejan kivégeztetését vagy nem, vagy csak kevés-
sel élhette túl.

A thraciai születésű Phaedrust Rómában leljük, elsőben úgymint rabszolgát, utóbb pedig mint Augustus császár szabadosát. Ezen körülmények azt gyaníttatják: hogy nehéz idők vihara vonúlt el akkor Thracia felett, s az sújtá Phaedrust is, midőn ő édes hazájából gyermekkorában elhurezoltatott, s mint rabszolga eladatott. Svetonius tudós római történetíró, ki a tizenkét első római császár életét leírta, hagyá emlékezetben: hogy Julius Caesar egy nagy ütközetben legyőzte a bessusokat és thraxokat, Phaedrus honosait. Ezen szomorú alkalommal kellett hihetőkép Phaedrusnak is Rómába vitetnie és eladatnia. Ha ekkor nem több, csak 10 éves gyermek volt is Phaedrus, mégis Sejan megöletésekor túlhaladta már a 80 évet; azért nem ok nélkül czéloz könyvében több helyütt aggkorára, s ugyan esennen rimánkodik a segedelemért, vénségét adván okúl, valamely jóakarójának, végszavában, melylyel IV-dik könyvét bezárja. A felvett vélemény szerint Phaedrus születése a Krisztusét 50 s néhány évvel előzte

meg; halála pedig mintegy 30 évvel történhetett Krisztus születése után.

A rabszolgaság valamint más nemzeteknél, úgy a rómaiaknál is keserves sors volt. A római főemberek csorda számra tartották rabszolgáikat majorjaikban, s kemény felvigyázók ügyelete alatt műveltették velök földeiket; kibágások esetében kínpadon vették ki vallomásaikat, a vétkesek homlokára bélyeget süttettek, s életökkel is szabadok voltak. A mily nagy szerencsétlenség volt tehát Phaedrusra nézve a rabszolgaságrai huzzoltatás: ép' oly szerencse érte akkor, midőn a tudományokat kedvelte fejedelemnek, Augustus császárnak birtokába s hatalma alá esett. Nem akadályozta ez bizonyosan az ő tanulásvágyát, sőt inkább gyámolította; s majd hű szolgálatát, erényes magaviseletét s tudós fáradozásait s szorgalmát tekintve, rabszolgaságából fel is mentette, s szabad emberré — római polgárrá tette őtet.

De ha hű volt urához Phaedrus, nem lett hálátlan új hazájához Rómához is. Tökéletesen megtanulta s magáévá tette ugyanis annak nyelvét, a latin nyelvet. Sőt tapasztalván, hogy nagy romlottság áradott el hazafiai között: azon útat választá, melyen leginkább lehetett szívükhöz, sértés büne nélkül, közeledni; s írt, s erkölcsi leczkéket adott mesékben honosinak,

hogy azok olvasásából a mint egyfelől gyönyörűséget merítenének: úgy másfelől javulnának. Mesékben festette ő, hogy meggyűlöltesse az emberinemre szennyet vont bűnt és gonoszságot; mesékben magasztalta, hogy megkedveltesse az erényt; s mesékben tanította, csaknem azon időben, az életbölcséséget, a melyben az Úr Jézus is e földön, a mennyei ígét, a szeretet törvényét, s az örök igazságokat többnyire példázatokban hirdette, hogy ide alatt Isten országát megalapítsa.

Phaedrus, a mint maga mondja, elfojtván önmagában egyáltalán a pénz szerelmét és gazdagodásvágyat, egyedül csak a tudományoknak élt, azoknak szentelte életét; de nem követte az önző szobatudósok példáját, kik saját agyukba rejtve őrzik szellemi kincsöket, a nélkül, hogy azzal embertársaiknak használnának. Közrebocsátá ő fáradtsággal szerzett tudománya s tapasztalatai gyümölcseit; gyönyörű mondatokba foglalva találjuk azokat meséi szerte könyvében. Megmondja az okát is, hogy ő a pénzen s gazdagságon miért nem kapott? azért: mert nem hitte, hogy a ki pénz- s vagyonszerzés után esik, az tudományosan kiképezhesse magát. Világos ez III-ik könyve előszavából. V-dik könyve 4-dik meséjéből pedig az tetszik ki: hogy azért is irtózott a pénzszerzéstől, nehogy pénze miatt életét

koczkáztassa. És valóban a bölcs öregnek jóslata, sok jámborokon, kikre semmi egyéb, azon kívül, hogy sok pénzzel s jószággal bírtak, nem bizonyult, Tiberius és helyettese, az uralkodás önkénye szerint bitorló Sejan alatt, be is teljesedett.

De a mennyire megveté a pénzt és gazdagságot: oly igen kapott a dicsőségen Phaedrus*), s örült a derék emberektől nyert dicséretnek; sőt hívé: hogy versei által más érdemeseket is halhatatlanít; a mint ezeket III-dik és V-dik könyveinek előszavai tanúsítják. Mindamellett Phaedrusban nincs miért gáncsolnunk e dicsvágyat, miután maga vallja II-dik könyve zárszavában: hogy a dicsőség csak erény jutalma lehet; ő is pedig ezen úton — az erény után — e minden kifogás nélküli s egyedül helyeseltető úton törekedett magának dicsőséget szerezni.

Jelen mesét, öt könyvben, öreg korában írta; mi világos onnan: hogy több meséiben czéloz agg korára; IV-dik könyve végszavában pedig nyilván is panaszkodik öregségéről. Fiatalkori munkái, melyekre láttatik czélozni, III-dik könyve 1-ső, és V-dik könyve 10 dik meséjével, elvesztek, s így kezünkre nem jöhettek.

*) Ez tetszik ki III-dik könyve 9-dik meséjéből.

Nagyra becsülték hihetőleg azon tudósok, kik ismerheték, Phaedrus munkáit; s azért sok irigye is támadt neki. Némelyek azzal vádolták, hogy a mi jó van könyveiben, mindazt Aesopotól kölcsönözte; a többi, a mit maga költött és írt, hitvány és semmit sem ér. Mások rövidségről, s e miatt homályosságról vádolták. — Voltak végre oly roszakarói is, kik irigynek kiáltották ki, s ráfogták, hogy irigységből írta, a mit írt; hogy mást, értvén Aesopot, dicsőségétől megfosszon. Ezen igaztalan vádakát mind megczáfolta jelen munkájában Phaedrus.

Következik hogy megemlítsük a legveszedelmesebb irigyét s ellenségét Phaedrusnak, s ez a hatalmas Sejan volt, ki miatt igen sokat is szenvedett. Mivel vádolta legyen ez őtet? bizonyosan tudni nem, csak gyanítani lehet. Sejan t. i. némely meséit Phaedrusnak, mintha ellene irányoztattak volna, magára vette; s úgy lépett fel ellene mint vádló, tanú és bíró is egyszermind, ugyanazon egy személyben; a mi Phaedrusnak igen fájt; s nem is állhatta meg, hogy panaszát III-ik könyve előszavában ki ne öntse.

Végre az a szerencsétlensége is volt Phaedrusnak, hogy valamely szemtelen költő, már még életében eltulajdonította és magáéinak fogta némely meséit. Ezt III-dik könyve 13-dik meséjével elhallgattatta ugyan, de halála után csaknem

másfél ezer esztendővel, egy csalfa olasz tudós — Perotti — személyében, ama szemtelen költő újra éledt. Ez, t. i. abban bízván, hogy más kéziratban nincs meg Phaedrus munkája az övén kívül, vetemedett ama rút tetre. S im most a koszorúján nyugvó költő helyett, a tudósoknak kelle előállniok védelmére. Mindemellett némelyek már szinte kikiálták munkáját — ál-munkának; midőn szerencsére, bárha száz év múlva is, találtak csakugyan egy régi kéziratra, Remiben, Francziaországban, melyből azt Pithou Péter, egy tudós férfiú 1596-ban kinyomatta. De Perottiról az álarczot még inkább levonta az Erdélyben, Gy. Fejérvárott találtatott ama régi felírás, mely épen Phaedrus III-dik könyve 17-dik meséjéből, — abból t. i. melyet Perotti magáénak fogott, — volt véve; a mint ezt a tudós lengyel korlátnok Zamoiski János után többen feljegyezték. A felírás e következő volt: Nisi. Utile. Est. Quod. Facimus. Stulta. Est. Gloria. magyarul: Tettel, ha haszna nincs, kérkedni balgaság.

Phaedrus öt könyvben irt meséket, hatos versekbe foglalt igen szabad jambusokban *).

*) A jambicus versnek szabály szerint mind jambus vagy menő lábakból kelle állnia; de már a hajdanokban is szabadságot vettek magoknak a költők, a jambus-lábaknak némely a szokás által elfogadott

Versei tiszta, egyszerű és csinos kifejezésekkel, elmés, jóltalált és tanulságos gondolatokkal telvék. Meséit részint Aesoptól kölcsönözte, részint maga költötte, s közéjük ottan-ottan történt dolgokat is elegyített. A függelékbeli mesék csak úgy tolattak a Phaedrus neve alá; s a tudósok e hiedelme korántsem alaptalan gyanú.

Hogy Phaedrusról s meséiről, a régi híresneves írók közül senki sem emlékezik, onnan magyarázható különös dolog: mivel kevés ember kezén forogván Phaedrus munkái, közönségesen ismeretesekké nem lehettek; s ezt nem is lehet csodálni, azon okon: minthogy az akkorban élt római hatalmasok előtt Phaedrus meséinek gyűlöleteseknek kelle lenniük. De van egy a régi, habár homályosabb nevű írók közül Avienus *), a második századból, ki világosan mondja: hogy Phaedrus öt könyvben írt meséket; innen a Phaedrus meséinek régisége eléggé kiviláglik. Ha Svetonius munkái, melyekbe nagy szorgalommal gyűjtettek össze a régi írók életét s munkáit illető adatok s hagyományok, hozzánk

lábakkali váltogatására, jambusok inkább a páros helyekre illesztvén. A ki még nagyobb szabadsággal élt verseiben, az jambusaiban igen szabadnak mondatott.

* Avienus is szintén meseíró volt, élt 160 táján Krisztus szül. után, s hagyott görög nyelvből fordított 42 mesét.

épen jutottak volna el: Phaedrusról bizonyosan többet tudnánk.

Phaedrus tömérdek latin kiadásait itt előszámlálni felesleges munka volna. Az eredeti szöveg igen megvesztegetve látván először napfényt, a tudós világ jeleshjei nagy szorgalommal iparkodtak azt helyrehozni; s jegyzeteikkel kísérvén nem szűntek meg, a csakhamar iskolai kézikönyvvé váltat, újabb meg újabb kiadásokban világ elé bocsátani. Legyen elég tehát megemlíteni, mint legjobb kiadását Phaedrusrnak, a Burmann és Schwabe által kijavított s megállapított szöveg szerintit, mely 1779—1781-ig tétetett közzé. Legteljesebb kiadásnak mondatik a Schwabeé, Braunschweig 1806. *)

*) Hazánkban az eredeti szövegnek következő kiadásait nyomozhatám ki, ú. m.:

Az első kiadás megjelent Debreczenben 1740-ben, Maróthy György debr. ref. coll. tanár felügyelete alatt.

A második kiadást intézte ugyan debr. ref. coll. tanár Varjas János Debreczenben 1769-ben.

Harmadszor kinyomatott Győrött 1793-ban, jegyzetekkel kísérvé Márton István pápai ref. főiskolai tanár által.

A negyedik kiadás megint Debreczenben jelent meg 1804-ben. Néhai f. t. Buday Ezsaiás úr, akkoron helybeli ref. főisk. tanár, Phaedrus meséit, miként előszavában mondja, ez alkalommal a Burmann és Schwabe által kijavított s megállapított szöveg szerint nyomatta ki; s ezen kiadást használtam én,

Jelen fordítást illetőleg — kétséget nem szenvedő szabály levén : hogy vers versben fordítassék ; nehogy a lényeket a külcsínnak feáldozzam, főtörekvésemet nem a versmérték hibátlanságára, vagy a rímek megválogatására, hanem inkább az eredeti eszmék méltóképeni kifejezésére fordítottam. Iparkodtam továbbá nem ugyan szót szóval, hanem az értelmet hasonló értelemmel, a sorok számának is, hol csak lehetett, megtartásával visszaadni ; a hol pedig ez kivihető nem volt, az értelemnek elferdítése, megcsönkítése, vagy összezsugorítása nélkül, kénytelen valék a sorok számának megközelítésével is beelégedni.

Nehogy a sikos kifejezésekben a gyöngébb olvasók megbotránkozzanak, e bajon némi kihagyásokkal segitettem. — Továbbá a Phaedrus megértésére szükséges jegyzeteket betűrendben adni, s a mesékből vont tanulságokat a tárgymutatóhoz kapcsolni jónak láttam.

Azon ohajtással rekesztem be soraimat :
Vajha szíves igyekezetem s fáradozásim, miket

csekély eltéréssel, kútfőül az eredeti szövegre nézve ; a Függlékbeli meséket pedig Burmann Leydenben 1728-ban nyomatta példányából tettem által. Megjegyzem még, hogy a példányok fogytával a debreczeni kiadások közül mindegyiket több utánnyomatok követték ugyancsak Debreczenben.

e római csemetének magyar földre átültetésére fordítottam, — s költőnk szelleme — kedvező sikerrel hathassanak népünk kedélyére s főleg ifjaink okulása- s mivelődésére!

Irtam Köttсэн Somogy megyében, Novemb.

11-kén 1854.

Mocsy Antal.

ELSŐ KÖNYV.

Toldani, ha az az egésznek szellemében és stylusában történik; kihagyni itt ott egy levelkét, ha általa a virág sem alakban, sem illatban nem veszt: ki kerülheti ezt? de az őszinte természet nyelvét választékossal, az aljast nemessel, az egyszerüt csillogóval, a könnyüt mester-ségessel, a nagyot dagálylyal, a proprius beszédet ké-pessel visszaadni, travestálás és nem fordítás.

D. S. F.

Előszó.

Aesop talált mesét először mondani,
Mit én csinozgaték hatos versekbe' ki.
E könyv kettős becsű, mert megnevelteti *)
Az embert, és okos tanácsot ád neki.
Ha rágalomra az indítna valakit,
Hogy nemesak a vadak, de fák is szólnak itt:
Emlékezzék, hogy e
Mind tréfa és mese.

*) *Szó szerint fordítva:*

Aesop lelt a meseszerző fel anyagot,
Mi általam hatos verssel simíttatott.
Kettős e könyv becse; mert megnevelteti
Az embert, és okos tanácsal élteti.

1. FARKAS ÉS BÁRÁNY.

Igen megszemjázott s azon patakra ment
 A farkas és bárány; a farkas állt fölebb,
 És sökkel is alább a bárány: s ott mivel
 Rosz torka izgatá, perelni kezdte el
 Az orv; s így szólt: miért zavartad a vizet,
 Midőn ivám, fel? — A félénk gyapjas felelt:
 Hát, kérlek, tennem azt lehetséges nekem,
 A mit te panaszolsz, oh farkas ellenem?
 Hiszen tőled foly a víz italomra le. —
 Így visszaverve az igazság ereje
 Által, — hat hava, mond, megszidtál engemet. —
 Nem is születtem én még akkoron, felelt
 A bárány. — Biz' apád szidott meg, szólt; s neki
 Rohan, s jogtalanul halálra tépdeli.

Oly emberekre van e mese írva, kik
 Az ártalanokat csellel tönkre teszik.

Vagy szósszerint:

E mese írva oly emberekért vagyon,
 Az ártatlant kik elnyomják költött okon.

2. KIRÁLYT KÉRŐ BÉKÁK.

A boldog Athenét böles törvényeivel,
 Polgári féktelen szabadság dúlta fel,
 S önkény oldotta az előbbi féket el.
 Eztán a pártfelek szövetkezésével,
 Pisistrat zsarnok a várat foglalta el.

Szolgai sorsukon a bús Atticusok
Midőn kesergenek vala; nem mert urok
Kegyetlen; de azért: mert nehezeli a
Szokatlan a tehert, s panaszra fakada;
Aesop következő
Mesével állt elő:

Szabad tavakban a békák fölebb-alább
Uszkálva, fönhangon kívántanak királyt
Zeüsztól, a ki a feslett erkölcsüket
Zabolázná meg; — az ős-isten nevetett;
Mégis adott nekik, s egy kis léczet dobott
Le sebesen, mi hogy a tón nagy zajt csapott,
A félénk párákat megrémíté. Mire
Ez nagy sokára a lápból felmerüle,
Egy béka esendesen kidugta az agyát
A tóbul; erre hogy kikémlé a királyt,
Mindannyit együvé szólítá. Szemügyet
Vevén a vásott faj; versent gyülekezett
Ott össze, és a fa fölé ugrándoza,
Melyet midőn igen rútol bemocskola,
Zeüszhöz más királyt kérőket küldé el,
Mert a kit ada, az tehetlen vesztegel.
Vízikigyót vete ekkor nekik le, mely
Zordon fogaival kezdé fogdosni el
Egyenként őket; a pulyák halálukat
Hiába kerülük, lezárja szavukat
A félelem. Azért titkon izentenek
Zeüszhöz Merkurtól segélyért szegények.

De isten szólt: Ha nem tetszett a magatok
 Java, tőrjétek e bajos állapotot.
 Oh honfiak, ti is, szólt ő *), tőrjétek e
 Bajt el, nehogy nagyobb gonosz fejezze be!

3. SZAJKÓ S PÁVÁK.

Azt, hogy ne kérkedjünk a más javaival,
 De éljen kiki a maga sajátival
 Aesop nekünk ezen
 Mesében hagyta fenn:

A szajkó, kit hiú góg dölyfösíte el,
 Elhullott pávatollakat szede fel,
 S magát czifrázta fel velök, s önnön fáját
 Megvetve ment a szép pávaseregbe át.
 Ezek a szemtelen madárról tépdelék
 Azonnal tollukat, s orrukkal kergeték.
 A roszul járt szajkó búsan közeledett
 Ekkor feleihez; de visszaveretett,
 S viselni kényszerült a szégyenbélyeget.
 Majd egy azok közül, kiket ő megvetett,
 Helyzetünkkel ha, mond, megelégszel vala,
 S hordoztad volna mit a természet ada:
 Nem szenveded ama szégyent s gyalázatot,
 S ezen megvettetést sem érzed gyász-bukott.

*) Aesop.

4. ÚSZÓ EB.

A másé elviszi, s *)

Méltán, sajátod is.

Folyón át egy darab húst úszva vitt az eb,
S a viz tükrében a képmássát látta meg.
Vélvén, más eb viszen más martalékot ott,
Hogy tőle elvegye, mohón hozzá kapott.
Hanem a kapzsi megcsalatkozott, mivel
A szájába fogott étkét ejtette el,
S mire sovárga még azt sem érhetette el.

*) *Vagy így:*

Ki a máséra vágy,
Méltán veszíti el
Az a tulajdonát.

5. JUH, KECSKE, TEHÉN S OROSLÁN.

Sohasem biztos a hatalmasokkali
Társúlat, e mese ép' ezt tünteti ki:

Egy kecske, s a boszúttűrő juh s egy tehén,
Az arszlással vadász-pajtáságban levén,
Hogy egy szarvasbikát tömérdek testeset
Fogtak, szólt az arszlán, részekre osztva ezt:
Az elsőt elveszem
Mert arszlán a nevem;
S mivel erős vagyok,
Egy részt még adjatok;

Legtöbb erő levén
 A harmadik, enyém;
 Roszúl jár, valaki
 A végsőt illeti.
 Így a zsákmányt el a
 Gonosz vivé maga.

6. BÉKÁK S A NAP.

Tolvaj-szomszédja egy népes menyekzőjét
 Látván Aesop, nyomon mondotta e mesét:

Midőn hajdanta a nap nőszeni akara,
 A békák zsibaja az égre felhata.
 Felindult a zajon, s kérdé az ég ura, *)
 Mi a baj? — Az, felelt a tó egy lakosa,
 Hogy most minden tavat
 Egy-maga elapaszt;
 S kiszárítván lakunk,
 Elvesz szegény fajunk. **)
 Hát még ha gyermeke ***)
 Lesz, mint leszünk vele?

*) Jupiter.

**) *Vagy így:*

Előli bús fajunk.

***) *Vagy így:*

Ha gyermeket is nemz,
 Belőlünk úgy mi lesz?

7. RÓKA AZ ÁLARCZHOZ.

Egykor hogy álarczot
 Látott a róka, szólt:
 Nagyot mutat feje,
 S hajh nincs agyveleje! —
 Értsék el, kiknek a szerencse megadá
 A fényes hivatalt, s az észet megtagadá.

Vagy így:

Értsék el, kiket a szerencse fölemelt
 Magas díszpolczra, de elvette eszöket.

8. FARKAS ÉS DARU.

Jótétiért ki a roszaktól követel
 Jutalmat, kétszeres hibát követ az el;
 Mert méltatlanokat segít elő, s mivel
 Ezt úgy büntetlenül nem is viheti el.

Torkán akada a farkasnak a benyelt
 Csont, s nagy fájdalmitól midőn leveretett,
 Mindenkit késztetett, s jutalommal kivánt
 Rábírni, hogy vegyék ki a vész anyagát.
 Nagy hitre végre a daru adá magát
 Rá, s a torkába leölvén hosszú nyakát,
 A farkason vészes kísérlettel segít;
 S alkudt díját midőn követelé ezért:
 Hálátlan vagy, felelt, számból ki a fejed
 Épen kihúzhatád, s bért kívánsz e felett.

9. VERÉB S NYÚL.

A kész-tanácsadó de nem ovakodó
Ember, hogy balga, e meséből látható:

A sastul elnyomott nyulat, keservesen
Sirtában, a veréb pirongatá ilyen:
Hol az isméretes sebességed? miért
Késett a lábad el? — Azonba míg beszélt,
Az ölyv véletlenül meglepve elesipi,
S a sírva hasztalan csiriplőt megöli. —
A félholt nyúl örült halálán s így szavalt:
Ki vesztet gúnyolád, nem sejtve semmi bajt,
Sorsod hason jajok
Között siratgatod.

10. FARKAS, RÓKA S MAJOM-BIRÓ.

Csalárd ember, kinek egyszer rút híre ment,
Bár mondjon igazat, többé nem nyer hitelt.
Tanúm Aesopnak e rövid meséje rá:

A farkas a rókát lopással vádolá,
Hogy vétkes volna ez tagadta; köztük a
Birói tisztet a majom viszi vala.
Mindegyik az ügyét midőn előadta,
Mondják a majom ily ítéletet hoza:
Úgy látszik, mit keressz, te nem vesztetted el;
S mit ügyesen tagad, hiszem ez cselte el.

11. SZAMÁR S OROZSLÁN.

Isméretlent szed a tehetség nélküli
 Dicsékvő rá, de az ismért kineveti.

Az orozslán midőn vadász-társúl vevé
 A szamarat, csalit-galyakkal befedé;
 S egyszersmind készteté, hogy rút bögésivel
 Ijessze a vadat, mit ő látandna el
 Futóban. — A füles elordítá tehát
 Ekkor rögtön egész erejéből magát;
 S zavarba is hozá e szokatlan csoda
 A vadat, mely midőn ismért csapásira
 Futott féltében, az orozslán azt, felé
 Rohanva, iszonyú erővel leveré.
 Hogy az ölésben elfáradt, előhivá
 A csacsit, s vele a bögést elhagyatá.
 Mire a szemtelen még kérdezöskedett:
 Szavam hatása, mond, mikép tetszik neked?
 Jeles, szól az, s ha nem ismérem a fajod
 S véred, féltemben én is szinte elfutok.

12. SZARVAS A FORRÁSNÁL.

Hogy gyakran hasznosabb az, a mit megvetél,
 Annál a mit dicsérsz; mutatja e beszély:

Ivott a szarvas egy forráskútnál, s megállt
 Fölötte, s nézte a vizében önmagát.

S míg ágas szarvait dicsérve bámulá,
 Vékony lábszárait pedig gyaláztatá:
 Szót hall, vadászokét, s egyszerre felriad,
 Kezd futni a mezőn, könnyen s gyorsan halad
 El az ebek elől, s már a berekbe hág,
 De gátló szarvai itt feltartóztaták;
 S hogy a dühös kopók mardósva tépdelék,
 Mondják, halódva e szókat nyögé ki még:
 Oh én boldogtalan! ki észre most veszem
 Csak azt, mi hasznosak valának énnekem
 Azok, a melyeket lenéztem, s a miket
 Dicsértem okozák tenger-keservimet!

13. RÓKA ÉS HOLLÓ.

Ki örvendez csalárd dicsértetésire,
 Gyaláztatot vall hogy későn jön eszire.*)
 Midőn a róka az ablakbul ellopott
 Sajtot falatozó hollót meglátta volt,
 Magas fa tetején ültében, ejnye, mond,
 Holló a tolladat miként ragyogtatod?
 Mi ékes arczod? és a termeted sugár;
 Ha a szavad is oly szép, nincs jelesb madár
 Tenálad! — A bohó akarja a szavát
 Mutatni, s szájából kiejti a sajtját.
 Rögtön s mohón falá azt a gaz-róka be,
 S a balga rászedett holló ekkor nyöge.

*) *Vagy így:*

Csalárd dicséretén ki örvendezve kap,
 Késő bánatot és gyaláztatot arat.

E tény mutatja, hogy az ész mit nem tehet?
Erősnél az eszes mindég többre mehet.

Vagy így:

E tény mutatja hogy eszélylyel mit tehetsz,
Észszel, mint erővel, mindig többre mehetsz.

14. VARGA MINT ORVOS.

Midőn az éhenholt himpellér varga, — ki
Ismeretlen helyen kezdett gyógyítani *),
S ellenméreg gyanánt hamis szert árula, —
Hitegetései által hirre kapa.
Hogy súlyos-betegen fekütt, ekkoron őt
Próbára tenni a királynak kedve jött.
Pohárt hozata hát, s töltvén belé vizet,
Ellenszeréhez, úgy szinlé, mérget kevert;
S jutalmat téve rá, készte hogy igya ki.
Haláltól féltiben ekkor vallotta ki,
Hogy ő nem orvosi ismereteinek,
Hanem a balga nép együgyűséginek
Köszönheté hirét. — Majd egybegyűjteté
A népet a király, s ily szókkal illeté:
Mi dőre gondolat rábízni fejetek **)
Vargára, a kire senki közületek

*) *Vagy így:*

Egy kontár varga hogy szükséggel küzködött,
Gyógyítani kezdé el idegenek között.

**) *Asas:* élteteket.

A lábát sem bizá,
 Hogy bocskort fűzne rá!
 Kik' balgasággal a szentelen gazok
 Nyereszkednek, vegyék magokra ezt azok.

15. SZAMÁR ÉS GAZDÁJA.

Midőn változik a polgárok főnöke,
 Szegények, változik csak uratok neve.
 Mi hogy igaz, ime
 Mutatja a mese:

Félénk aggastyán egy szamárt legeltete
 Rétjén; kit mikor az ellenség fölvere
 Zajával, megijedt, s készte a szamarat
 Rögtön futásra, hogy el ne fogassanak.
 De a lassú jószág neki ily kérdést tevé:
 Mit gondolsz, a győző rám két nyeret tesz-e?
 Ezt minthogy az öreg tagadta; felele:
 Úgy mindegy bárkinek szolgáljak; hisz' tudom,
 Nyeret kell hordanom.

16. SZARVAS ÉS JUH.

Ha csalfa kölcsönöz rossz kezességre, az
 Nem hogy fizetne, de kész kárt tenni a ravasz.

Vagy így:

Ha rossz kezesre vesz kölcsönt fel a csalárd,
 Megadni célja sincs, de károsítani vágy.

A szarvas egy kőből búzáat kért a juhtól,
 A farkas lön kezes; de az tartván attól
 Hogy megesealják, felelt: ragadoz rendesen
 A farkas s kóborol; te meg mi sebesen
 Rohansz el szem elől! majd hol keresselek
 Ha jő a fizetés ideje, titeket?

17. JUH, KUTYA ÉS FARKAS.

Gaz csínt tett hazugok *)

Lakolni szoktatok!

Állítólag mit a juhnak kölesön ada,
 Kérvén a kenyeret vissza a csalárd kutya;
 Bizonyította a farkas, hivatalos
 Tanú, hogy nem egygyel, de tizzel is adós.
 Megmarasztaltatott az ellene koholt
 Bizonyítványra a juh, s bár nem tartozott,
 Eleget tett. Rövid időn látván ezen
 Farkast heverve egy veremben, szólt: Ilyen
 Bért adnak az egek
 Cselek szövőinek.

*) *Vagy így:*

Hazugok csinjökért
 Lakolni szoktanak.

18. SZÜLÉSBEN VAJUDÓ NŐ.

Ki vágyna, hol baja
 Lön, vissza ép' oda!

Egy vajudó asszony, lejárván ideje,
 Földön fetrengé és keservesen nyöge.
 A férje készteté, hogy ágyba fekügyék,
 S könnyebben fogja úgy elszólni gyermekét.
 Szólt, épen nem hiszem, hogy véget érjen ott
 Bajom, először a holott fogamodott.

19. KÖLKEZŐ KUTYA.

A csalfa emberek hizelkedései
 Cselek; int kit-kit e vers, hogy kerülje ki.
 A kölkező kutya megkért egy más ebet,
 Hagyná leelleni vaczkában; tőle ezt
 Hogy könnyen megnyeré, könyörge újlag,
 Midőn követelé az vissza a lyukat,
 Hogy egy kevés időt engedne még neki,
 Míg erősödnek a járásban kölkei.
 Lefolyt ez az időköz is, s midőn igen
 Kezdé zaklatni a lakáért: ha nekem
 Kölkestül megfelelsz, szólt, elhagyom helyem.

20. EHES KUTYÁK.

Az esztelen tanács nemesak sikertelen,
 De sok embert életveszélybe is viszen.
 Folyamba áztatott bőrt láttak az ebek,
 Mit hogy kivonva majd könnyen ehessenek,
 Leinni róla elkezdették a vizet.

De megszakadt belé, s mindnyája elveszett
Előbb, mint illeté azt mire éhezett.

21. OROSZLÁN, VADDISZNÓ, BIKA ÉS SZAMÁR.

Ki vesztve előbbeni méltóságát, nagyot
Bukott; egy gyáva is űzhet abból csufot.

Az oroszlán midőn elagott, és erőt
Vesztve hevere vonaglások között;
Egy vadkan jött felé menykőfogaival,
S a hajdani boszút torlá csapásival.
Mérges bika dőfé majd szarvát ellene
Testén át. A szamár látván, miképen e
Vadat büntetlenül bántják, hozzá rugott,
S bezúzta az agyát. — Az haldokolva szólt:
Az erősekre, kik roszúl bántak velem,
Neheztelék ugyan, de eltűrtem; hanem,
Természet szégyene! hogy tőled kell nekem
Szenvednem, kétszeres halál gyanánt veszem.

A két végső sor máskép:

Természet csúfja, hogy kénytelenítetem
Neked is tűrni, két halál gyanánt veszem.

22. MENYÉT ÉS EGÉR.

Ember keze közé esett volt egy menyét;
S hogy elkerülje a fenyegető veszélyt,

Kedvezz kérlek, nekem! szólt, házad a nagyon
Alkalmatlan egérfajtól tisztítgatom.—

Felelt az: szívesen venném, ha kedvemért

Tennéd rimánkodó, s megengednék ezért;

De minthogy czéled az: hogy morzsalékokat

Ehess, miket azok rágesálnak, s magukat

Egyszersmind felfaljad; ne tudd be nékem ezt

A hiábavaló jótéteményedet.

E szókra a gonoszt megölte.— Mind ez itt,

El kell ismerniök, azoknak mondatik:

Kik önhasznuk után látnak, s az együgyűk

Előtt hányják-vetik üreshang-érdemük.

23. HŰ KUTYA.

Balgáknak tetszik a rögtön adakozó,
Dologhoz értőknél felsül az ily csaló.

Vágyván az éji orv megnyerni az ebet,
Vetett étkül neki próbára kenyeret.

Hejh! a nyelvem ha megakarod kötni, hogy

Uram jószágaért ne ugassak, nagyot

Hibázz; mond, mert kora jótéted engemet

Vigyázni int, nehogy használjad vétkeket.

Vagy így:

Hibázz; mert e kora jótét intő jelem

Vigyázatra, nehogy nyereszkedj vétkemen.

24. BÉKA ÉS ÖKÖR.

Szegény a gazdagok után vesztére megy. *)

A béka egy ökört a réten szemre vett,
S irígyelvén neki a szörnyű termetet,
Felfúta a redős bőrét; s kérdést teve
Fiaihoz: vajjon testesebb volna-e
Az ökörnél? — Azok tagadták. — Hát megént
Kifeszíté magát, megvetve erejét.
S hasonlólag kérdezé: no most melyünk nagyobb?
Feleltek: az ökör. — Boszúsb s erőszakosb
Puffaszkodás alatt
Végtére megszakadt.

*) *Szó szerint:*

Ki hatalmast követ,
S tehetlen, elveszett.

25. KUTYA S KROKODIL.

Szemes ember, ha rossz tanácsot adsz neki,
Kicsúfol s hasztalan iparod megveti. **)

Hogy krokodiltul el ne ragadtassanak,
Nilvizet az ebek futtokban ittanak.

A krokodil tehát megszólít egy ilyen
Futvást ivó ebet; igyál, mond, csendesen,

**) *Vagy így:*

Tanácsod, mit szemes embernek adsz, ha rossz;
Rútul kinevet és hiába fáradozsz.

A mennyi kell; gyere idébb, s ne tarts ravasz
Kelepczétől! — Bizony megtenném, szóla az,
Ha nem tudnám hogy a húsomra sóvárgasz.

26. RÓKA ÉS GÓLYA.

Ne ártsunk senkinek; de ha bánt valaki,
A meseként jogunk van visszatorlani.

Mondják, miként előbb a róka hívta volt
Ebédre a gólyát, és híg levet adott
Egy tálba föl neki; s az éhes gólya még
Meg sem kóstolhatá azt semmifélekép. —
Ez a rókát viszont magához hívta el,
S morzsoltkával tele palaczkot teve fel.
Orrát öltvén belé, ő jóllakott maga,
Vendégét az alatt éhvel kinzá vala.
Ki a palaczk nyakát míg hasztalan nyalá,
Mondják, így szóla a vándor-madár hozzá:
Ki mily példát mutat,
Ha az rá visszahat,
Békével tűrje azt.

27. KUTYA KINCS ÉS KESELYŰ.

Gazdagnak tartatni vágyó aljas szegény
S fösvény emberre is rá illhetik mesém.

Vagy így:

E versek a fukar embert illethetik,
S az aljas pórt, ki dús név s kincs után esik.

Kincset talált az eb, míg embercsontokat
 Kapara ki; s mivel a holtak nyugtokat
 S istent sértette meg, rá kincsvágy vetteték,
 Hogy meglakolna e szentségtöréseért.
 Azért míg örködött az aranyak felett,
 Feledve az evést, éhségben elveszett.
 Keselyű állt fölé s mondják így szavala:
 Ugyan méltán heversz dögölve, oh kutya!
 Utczán fogantatott s szeméten nőtt eb e
 Királyi kincsre mint vágytál egyszeribe!

28. RÓKA ÉS SAS.

Póroktul óvakodj, bármely fő polczra lépsz,
 Mert könnyen áll boszút a gyors s fogékony ész.
 A rókakölköket egy sas hogy fölszedé,
 S étkül fiainak fészkébe elvivé.
 Anyjok kísérve ezt, könnyörgéshez foga,
 Szegény fejére ily nagy gyászt ne vonzana.
 A sas biztos helyén szavára nem ügyel.
 A róka lobogó fáklyát ragada el
 Az oltárról, s a fát tüzzel körülveszi,
 Ellenfelén boszút állandó vérei
 Vesztével. A halál torkából fiait
 Hogy kiragadja a sas, ő rimánkodik
 A rókának, s épen átadja kölkeit.

29. SZAMÁR ÉS VADKAN.

Míg a bolond aljas tréfát űz, többnyire
 Boszúságot nagyot tesz másoknak vele,
 S fenyegető veszélyt idéz fejére le. *)

A vadkannal hogy egy szamár találkozott,
 Szólt: jó napot öcsém! — Amaz boszongodott,
 S köszöntését nem is fogadva, a szamárt
 Megszólítá: miért hazudna akkorát? —
 Csékjét a csacsi leeresztve, így szavalt:
 Hogy mint te ép olyan volnék én, ám tagadd;
 Orrodnak mégis ez nem hasonmássa-e? —
 Vitézül rá akart a kan rohanni, de
 Erőtveve magán; s szólt: könnyű torlanom,
 Czudar vérrel magam de be nem mocskolom.

*) *Vagy így:*

Magát pedig sulyos veszélybe dönti be.

30. BÉKÁK S BIKÁK.

Ila a hatalmasok ellenieskednek,
 A pór nép sínli meg. *)

Nézvén egy béka a mocsárból a bika-
 Hareztot: nagy a veszély, végünk! kiáltoza.

*) *Vagy így:*

Hatalmak küzdelme, pórok veszedelme.

A másik kérdezé: miért beszél ilyet,
 Holott felsőségért vának nyájuk felett;
 És tőlük távolad élnek ama bikák? —
 Életmódjuk no más, s külön tartnak tanyát,*)
 De az erdőbül elűzött ha elfutand,
 Rejtekszugaiba tavunknak vonuland,
 S kemény lábával eltipor s zuz e bika:
 Ekkép vesztünkre lesz még e dühös tusa.

*) Ezen s a következő versekben ismét az első béka beszél, s felel a másíknak kérdésére.

31. ÖLYV S GALAMBOK.

Gonosz emberre ne bizd a védelmedet;
 Míg ótalmat keressz, veszedelmed leled.
 Hogy a galambok az ölyvöt kikerülék,
 S gyors szárnyukkal a vést gyakran mellőzheték;
 A martalócz eszét ármányon forgatá,
 S erőtlen fajukat ily csellel szedte rá:
 Ugyan mért éltek oly nyugtalan életet
 Inkább, hogysem velem megkötvén a frigyet,
 Választanátok el főnökké engemet,
 Minden bajtól ki megóvnálak titeket. —
 Hivén, aláadák az ölyvnek magukat.
 Főpoleczra jutva ez, elkezte azokat
 Egyenként enni, s lőn ádáz parancsnokuk.
 Közölök ekkor egy szólt: méltán lakolunk!

MÁSODIK KÖNYV.

Előszó.

Aesop meséinek iránya oktatás;
És nincs is általuk czélozva semmi más,
Mint hogy okúljanak a botlott emberek; *)
S mivelni magukat gondosbak legyenek.
Bármily tréfás is e mesebeszéd, de ha
Czélját megtartja és gyönyörködtet, maga
Ajánlja a dolog, nem a szerző neve.
Az öreg **) modorát gondosan követve
Igyekszem én ugyan megtartani; hanem
Valamit közbe ha tennem tetszik nekem.
Változatosb beszéd kedveért, kérem e
Meséket olvasót, hogy jó neven vegye.
Kellő jutalmaul: rövidségem leszen;
Mely is sok szóval hogy ajánlva ne legyen,
Halljuk! mért kelljen a kapzsin kiadni, s miért
Kinálni a szerényt azzal is mit nem kért?

*) *Vagy így:*

Mint hogy javuljanak a bűnös emberek,
S képezni magukat gondosbak legyenek.

**) *Aesop.*

1. OROSZLÁN, KALÓZ S UTAS.

Oroszlán álla egy leölt tulok felett;
 Belőle részt kívánt egy közbeérkezett
 Kalóz; adnék, felelt, de kend úgy is szokott
 Magától vinni, és elúzta a gonoszt.

Egy jámbor útas is vetődött még oda
 Történetből, s mihelyt meglátta a vadat,
 Visszafelé vonult. Kit így szólíta meg
 Az nyájasan: nincsen mitől félned neked;
 Vidd a részt bátran el, mi szerénységedért
 Illet. Majd a tinót ketté repesztve elébb
 Derékon, maga az erdőnek eredett,
 S az embernek oda nyilt útat engedett.

Példának ez igen derék s szép költemény!

De dús a szemtelen, s a szemérmes szegény.*)

2. SZERELMES VÉNASSZONY S LEÁNY
 EGY FÉRFIBA.

Fiú! a némberek — szeresd s szeressenek
 Mindegy — kifosztanak; a példák intsenek.

Egy fürge s éveit csinosb viselete
 Által palástoló asszony szeretgete
 Egy java-korbéli embert, kinek szívét
 Egy fiatalka szép lyány is megnyerte még.

*) Az itt mutatkozó hiányt ekkép lehet kipótolni: Mert az emberek nem követik az oroszlán szép példáját.

Mindketten míg azon-egyét akartanak,
 Hozzá látszatra hogy hasonlíthassanak;
 Kezdték egymásután kiszedni a haját:
 S míg olyba vette ezt, mint női eziczomát,
 Kopasz lőn hirtelen; mert a leány haja
 Ősz szálát, s a barnát kitepte a banya.

3. EMBER S KUTYA.

Hogy a dühös eb egy embert megmardosott,
 A rosznak vérbe fent kenyérbelet dobott.
 Mert sebre orvosi hasznát hallotta. — Ezt,
 Így szólt Aesop, te több kutya előtt ne tedd;
 Nehogy elevenen megegyenek minket,
 Ha megtudják hogy így dijazzuk őket.

Latrok jó dolga hajt

A roszra sokakat.

Vagy így:

Orvok szerencséje,

Csáb-inger a bűnre.

4. SAS, MACSKA S VADDISZNÓ.

Egy cserfa tetején fent a sas fészkele,
 Derékon lelt odút s ellett a macska le;
 A fa tövébe vaddisznó malacozott.

Ezen történetes lakótársúlatot

A macska tönkre ily gonosz esellel tevé:

Felmász a csalfa a madár fészke felé,

Számodra, mond, veszély készül, s talán az én
 Szegény fejemre is; mert a sertés, miként
 Láthatd, ólálkodik, s mindennap túrja a
 Földet, hogy e cserfát tőből kifordítsa,
 S fiunk a sikon elrabolja könnyedén. —
 Így ijesztve, hogy eszén sem volt szegény;
 Alácsúsz a sertédisznó fekvésihez;
 Fiaidat nagy veszély környezi, szólt ehhez;
 Mert makkra ha viszed a gyenge nyájadat,
 Elragadozni kész a sas malacziat. —
 Miután itt is elijeszté a koczát,
 Biztos odvában elrejté az orv magát.
 Éjente lábhegyen innen járkála ki,
 S mikoron jóllakott, s eltöltek kölkei,
 Félelmet színlele, s egész nap nézdegélt.
 Vésztől rettegve a sas, ágon üldögélt;
 S orzástól tartva a sertés, ki nem mene;
 Szóval: éflenségben mindnyájok elvesze;
 S a macska kölkinnek lett bő eledele.

Nagy kárt tesz sokszor a kétszinü ember; ezt
 Könnyen hívó bohó tanulságúl vehedd.

5. TIBERIUS CSÁSZÁR S AZ UDVARONCZ.

Vagyon Rómában egy köres naplopó faj, ez
 Aggódvá lót-fut és mégis semmitse tesz;
 Haszon nélkül fárad, mindenbe kap; holott
 Mit sem végez; magát elunt, gyülölt csoport.

Ezen javítani egy igaz történettel,
 Ha lehet, akarok; figyelmet érdemel:
 Midőn Tiberius császár Nápolyba ment,
 Betért misénumi majorjához, mi fent
 Épült a hegytetőn, s Lucullusnak műve,
 S néz a szicziai s tusk tengerekre le.
 Egy a feltűrközött itteni udvari
 Cselédei közül, kinek pelúsiumi
 Gyolesesal szorítottatott dolmánya vállai
 Felől le, és alá csüggték czafrangjai;
 Mig összejárta a felség virányait,
 Locsolni kezdte a kert poros útait
 Fa-öntözőcskéből, s mintegy hánytatta tett
 Szives szolgálatát; de kinevettetett.
 Majd több isméretes tekerületeken
 Előre futa, meg más sétatéreken
 Port csillapítani; a császár hamar reá
 Ismert az emberre, s a dolgot felfogá:
 Hogy tettét valami deréknek tartja ő.
 Hejh! szólt a fejdelem; gyorsan ugrott elő,
 S örült az, hogy bizony jutalmat nyer; hanem
 Így tréfálá meg a felséges fejdelem:
 Még nem sokat, tevél, s a munkád füstbe ment;
 Sokkal nagyobb áron adok én pof-levet.*)

*) L. a Jegyzetek között e czikket: *pof-lé*; s így is fordíthatni:

A munkád mitsem ér; s mit tettél, mind se sok;
 Szabadságot sokkal több érdemért adok.

6. SAS, VARJU S TEKNŐSBÉKA.

Hatalmasok ellen nincs biztos védelem;
 Ha pedig rossz tanácsadó társuk terem,
 Gonoszság és erő
 Mit ostromol, ledől.

A sas magasra egy teknősbékát vive,
 Mely testét csontkemény lakába vonva be
 Rejté el, és sehogy hozzá nem férhete;
 A légen varju jött, s repülvén melléje,
 Beh dús zsákmányt ragadsz, mond, körmöd közt:
 [hanem

Mitévő légy vele? ha én fel nem fedem,
 Nehéz terhét ugyan hiába emeled.

Javalta hát, midőn egy rész ígértetett
 Neki: miként magas légből hajítsa le,
 S kemény héját csapja kőszikla fölibe,
 Hogy összezúzzon: úgy könnyen megeheti.
 Így rábeszélve szót fogada a sas neki,
 S tanácslójának is jó részt hasíta ki.
 Természet paizsa így kit biztosít vala,
 Kettővel nem bírván, szörnyű halált hala.

7. ÖSZVÉREK S RABLÓK.

Két megterhelt öszvér együtt utazgatott;*)
 Egyik pénzzel tele néhány zacskót hozott,

*) *Vagy így:*

Málhával terhelve két öszvér ballagott;

A másik több tömött zsák árpa-halmazát.
 Ama gazdag terhű fenhordta a nyakát,
 Hánytatta rajta a hangos kis csengettyűt;
 A társa szép csendes lépést követte őt.
 Lesükből rögtön a rablók ott termenek,
 S vérengzés között az öszvért fegyverek
 Vasával döfdösik, a pénzt mind elviszik;
 De a csekély becsű árpát fel sem veszik.
 A megfosztott öszvér búsult az eseten;
 Hogy megvetettek, a másik mond, szeretem.
 Mert el mim-sem vezett,
 S nem is kaptam sebet.

Ez okon biztos a csekély kis állapot,
 Veszély lepedezi a halmozott vagyont.

8. SZARVAS ÉS ÖKRÖK.

Szarvast vertek föl egy berek rejtekiből;
 Ez a fenyegető vész s vadászok elől
 Futván, vaktában egy közel majorba ment;
 S az ökrök alkalmas ólába rejtezett.
 Szólt ekkor egy ökör: mi hozott erre te
 Nyomorú, vesztedre futál önkényt ide;
 Bízhatt-e emberi hajlékra éltedet? —
 Kedvezetek ti csak, szólt, kérlek titeket!
 Ha alkalmam lesz, én ismét elillanok.
 Estalkony váltja fel azonban a napot.
 Zöld takarmányt hoz az ökrész, s nem látja meg.
 A cselédség egyért s másért be- s visszamegy;

Nem veszi észre; sőt megfordult köztük a
 Majorosgazda is, de mitsem lát vala.
 Köszönni kezdte már a vad örömben
 Az ökröknek, hogy e veszély idejében
 Szállást adtak neki. Mire egy így felelt:
 Hordozna bár a jó szerencse tégedet; *)
 De ha a százszemű megjön, jaj lesz neked!
 S veszélybe' nagyba' fog forogni életed! —
 Azonban maga is az úr megérkezik
 Ebédjéről oda; s mivel az ökreit
 Rosz színben látta a minap, közeledik
 A jászolhoz, holott ekkép feddőzkedik:
 Miért van ily kevés lomb itt? nincs vetve alj?
 Lesepreni a pókhálót mi volna hajh?
 S míg össze-visszanéz mindent együl-egyig,
 Meglátja a szarvas magas nagy szarvait.
 Cselédeit nyomon együve gyűjteté,
 Leöleté velök, s a zsákmányt elvivé.
 Legtöbbet lát meg a tulajdonos szeme
 Saját jószágain; tanítja a mese.

*) *Vagy így:*

Ohajtjuk ugyan a kimenekülteket;

9. VÉGSZÓ.

Aesopnak lángeszéért Athén szobort emelt,
 S a szolga örökös talapra helyzetett.

Vagy így:

Aesop lángeszinek Athén szobort emelt,
 S ő szolga létére örökle hírt s nevet.

Hogy tudnák meg, mikép nyitva a becsület
 Utja mindenkinek, s nem ősökkel lehet
 Dicsőséget hanem erénnyel nyerni. Én
 Mivelhogy Aesoptól már megelőztetem
 S azért nem leheték első, tehát nehogy
 Maga legyen, tevém a mi még hátra volt.
 Nem irígység, hanem vetélkedés ez; s ha
 Munkámat Latium pártfogolandotta,
 Göröghon ellen úgy majd többeket tehet.*)
 Irigy ócsálja bár igyekezetemet,
 De nem ragadja el azon dicséretet,
 Mit nyújt az öntudat. Ha hallva versemet,
 Meséimen a műgondot észreveszed:
 Örülök rajta, s elhárítva panaszom.
 De ha azoknak kerül tudós munkálatom
 Kezökbe, a kiket világra mostoha
 Természet szült, s nem is tehetnek mást soha;
 Mint hogy becsmelik a nálok derékbakat;
 Edzett mellel hordom veszélyes sorsomat;
 Gonosz szerencse míg megszégyenled magad.

*) E vers megértése végett lásd a Jegyzetek között ezen czikket: Latium.

HARMADIK KÖNYV.

ELŐSZÓ EUTYCHUSHOZ.

Ha Phaedrus könyveit olvasni akarod,
Ne foglalkoztasson akkor hivatalod.
Hogy a szabad kebel a versnek erejét
Érezze. Tagadod munkámnak oly becsét,
Kötelességid egy perczét hogy rá-veszed?
Ugy verseimre nem méltó tenned kezed,
Melyek nem elfoglalt figyelemhez valók.
Eljönnek, mondanád talán, a szünnapok,
Midőn bajtól szabad elmével olvasok.
Ugyan érdemlik-e hitvány bohózatok
Az olvasást? nem-e a gazdaságodat
Vizsgálod, s múlatod barátiddal magad,
S hölgyeddel társalogsz inkább, s pihenteted
Elmédet, és nem-e tested heverteted,
Hogy rendes tiszteted annál jobban vihesd?
Szükség változtatnod életmód- s célodat, *)
Tudóssá hogy ha vágysz képezni magadat.

*) *Vagy szószerint így:*

Szükség változtatnod célod s élted nemén,
A múzsáknak ha vágysz bemenni küszöbén.

Engem magában a művészet s tudomány
 Honában hozza a világra az anyám.
 S bár iskolázva nagy gonddal neveltetém,
 És szívemből a bírvágyat kiteptem én
 Gyökerestül, s ezen pályáni iparom
 Sokban dicséretes: *) bajjal fogadtatom
 Még is be a tudós tagok közé. No mond,
 Mi lesz abból, kit a kincsalmazási gond
 Gyötör szünetlenül; az édes nyereményt
 Fölebb becsülve, mint a tudós szerzeményt? **)
 De már akármint van (mikép Sinon beszélt,
 Midőn a trojai király elé vivék)
 A harmadik könyvem irásához fogék,
 Aesop írmodóráát követve, s tisztelet
 Jelül, érdemidért neked szentelve ezt.
 Örülök rajta ha elolvasod; ha nem,
 Lesz legalább mivel mulassák, úgy hiszem,
 Utódink magukat. Most lássuk az okot,
 Alkalmat a meseköltésre mely adott.
 Midőn a nyomorult rabszolga, azt a mit
 Akart, kimondani nem merte, bajait

Anyám a pieri hegyormon szült, hol a
 Szűz Mnemosin, dörgő Zeüsznek, szapora
 Hassal kilenczet, egy művészkart szült vala.
 S bár a tanodában csaknem benn születém, — —

*) *Vagy így:*

Sokan magasztalák:

**) tudományokat.

Mesékbe foglalá; s a ráfogott hamis
 Vádat, költött tréfák által játszotta ki. S
 Az ösvényből im én már járt utat tevék,
 S többet költöttem mint Acsoptól átvevék;
 Balsorsomhoz szabván köztök némelyeket. *)
 Vádlóm ha nem Sejan, más lenne, e felett,
 Más lenne a tanú, más végre a bírám;
 Ily kiúra magamat méltónak vallanám;
 S nem fognák e szerek fájdalmam ótani.
 Gyanúskodásiban ha téved valaki,
 S magára veszi azt meggondolatlanúl,
 Mi egyebekkel is köz; titkát botorúl
 Mezítleníti meg szivének. **) Kérem ezt
 Még is, mentségemnek hogy engedjen helyet;
 Mert nem czéлом nekem egyenként mindenik
 Embert megróni; de azok erkölcesek
 S az emberélet hű vázlata. Lesz a ki
 Vállalatom nehéz dolognak adja ki.
 Ha a phrygiai Aesop, s a szittyafi
 Anacharsis örök hírt észszel víva ki;
 Én a ki közelebb vagyok ama tudós
 Göröghonhoz, hazám dicsőségét csufos

*) *Vagy így:*

Bajomra illesztvén köztök némelyeket.

**) Fedezi fel ön szivének.

Henyesség álmain hanyagolnám-e el?
 Holott Thracia több költőt mutata fel; *)
 S Lin Apollotul és Muzsától eredett
 A dalnok Orpheus, ki a kőszirteket **)
 Megindítá dalán, és megszelídíté
 A fenevadakat; s Hebrust is le felé
 Rohantában nyájas késlekedésivel
 Ő tartóztatta fel.
 Hát félre irígység, ne nyögj hiába, mert
 Kiérdemeltem a szokott dicséretet.
 Az olvasásra rávevélek, ügyemet
 Őszintén egyenes lelked ítélje meg.

*) *Vagy így:*

Hisz' a thrax nemzet több költőt stb.

**) A kőszirteken értetnek a kőszivek; a fenevadakon a vad kalózok; a rohanó Hebrus vizén a szilaj vétkező ember.

1. VÉNASSZONY S BOROSKORSÓ.

Elvetve látta a banya a kiivott
 Korsót, falerni bor jeles edénye volt,
 S belőle illatot terjeszte kellemest
 A seprő; hogy mohón s erősen szívta ezt,
 Szólt: oh kedves lelkem! mit mondjak hogy minő
 Jó volt benned, hisz e maradvány is dicső! —
 Az fejtheti meg ezt,
 Ki ismer engemet....

2. PÁRDU CZ ÉS PÁSZTOROK.

A tőled megvetett,
Hasonroszszal fizet.

Vigyázatlanságból a párducz becsett
Hajdanta valami verembe, ezt mihelyt
Megtudta a pórnép, fustélyokkal verék
Ezek, mások pedig kövel dobák s üték.
Ellenben némelyek veszendőnek hívén
Ugy is, ha senki bár nem bántaná szegényt;
Megszánták, s kenyeret vetettek neki le,
Hogy életét tovább tengethetné vele.
Bizton mennek haza, midőn az éj bejött;
Vélvén, hogy más napon holtan lelendik őt.
A pedig újra meg neki-erősödik,
Egy gyors ugrással a veremből felszökik,
S tanyájához sebes léptekkel elsuhan;
Kevés nap múlva meg ismét előrohan;
A barmot öldösi, megöli pásztorit,
Pusztít mindenfelé, dühöng s vérengszik.
Már félnek azok is, a kik kedveztenek
Neki, s fel sem vevén a kárt, könyörgenek
Csak éltökért; a vad felelt: emlékezem,
Kövel kik dobtanak, s kiktől jött kenyerem.
Ti mit se féljete! csak azoknak leszek
Viszonlag ellenök, kik megsebzettének.

3. MAJOMFEJ.

A húsáros előtt meglátta valaki,
 Több étezikkek között a majmot lógani;
 Kérdezte: mily ízű? az tréfálván vele,
 Olyan az íze, szólt, a milyen a feje —
 Nevetséges beszéd ez inkább, mint való;
 Mert gyakran a legszebb a legalábbvaló;
 S a rút arczúk közül
 Sok jobbnál-jobb kerül.

4. AESOP S A PAJKOS.

A szerencsés siker
 Sokakat tönkre ver.

Aesophoz valamely pajkos követ dobott;
 Derék fi vagy te! szólt, s neki egy pénzt adott.
 Több, mond tovább, bizony nincsen mostan nekem,
 De hogy honnan vehess, neked felfedezem:
 Ott jő egy gazdag és hatalmas ember, azt
 Hajítsd szintúgy meg, és méltó jutalmadat
 Majd megkapod. — Hivén szavának, követé
 Az a tanácslatot. Hanem most rászedé
 Reménye ötet a vakmerő szemtelent;
 Mert kézre is került, s fel is függesztetett.

5. LÉGY S ÖSZVÉR.

A légy szekérrudon ült, s szólongatta az
 Öszvért, mely lusta vagy! így szóla, nem akarsz
 Gyorsabban menni? majd megcsípem a nyakad.—
 Fel sem veszem, felelt neki ez, a szavad;
 De attól tartok, a ki elül fog helyet,
 S hajlós ostorral hajt igámban engemet;
 S tajtékos zabolán tart, melyet számba vet.
 Azért te szemtelen elhord hitvány fejed;
 Mert hol kell lépni vagy szaladni jól tudom.

Mesémben azokat méltán kigúnyolom:

Kik jóltehetlenek,

S hiába untalan

Fenyetődzenek.

6 KUTYA S FARKAS.

Annak, mi édes a
 Szabadság? vázlata.

Történetből reá bukkant az elhizott
 Kutyára egy sovány aszott farkas, s legott.
 Köszöntgeték egymást; majd hogy megálltanak:
 Kérlek honnan van az, hogy ily szép színbe' vagy
 S ily szörnyű testre mily étkek neveltenek?
 Én, a sokkal erősb, éhhel majd elveszek. —
 A farkasnak az eb egyszerűn felele:
 Ugy ily életed lesz néked is, ha te

Mind azt mit tenni kell, uramnak megteszed. —
 De mit kell tenni hát? — Csak azt hogy őrized
 Házát éjente az orvoktul, és hiven
 Ört állsz küszöbinél. — Megteszem szívesen.
 Most én havat s esőt egyaránt szenvedek,
 Az erdön életet sanyarút élhetek.
 Fedél alatt sokkal könnyebb lesz életem,
 S henyélve gazdagon lakoznom. — Jer velem
 Tehát! — Míg mentenek, meglátta a kutya
 Láncztól vásott nyakát a vad, s felszólala:
 Pajtás! mitől van ez? — Semmit se tesz. — No csak
 Mond meg, kérlek! — Mivel mérgesnek tartanak,
 Nappalra megkötnek, s naponnat alhatom,
 S midőn eljő az éj, vigyázok akkoron.
 Ha alkonyodik eloldoznak, s merre csak
 Tetszik, járkálhatok. Kenyeret hordanak
 Szó nélkül; esontokat ad az úr a maga
 Asztaláról, dobál darabonként meg a
 Cseléd mindent, s ki mit már meg nem ehetik,
 Az ételmaradék mind nékem vettetik.
 Így munka nélkül is megtelik a hasam. —
 Nos! ha valahová kívánsz menni, ugyan
 Szabadságod lesz-e? — Az, mond, bizonytalan. —
 Éldeljed a miket dicsérsz eb tenmagad;
 Urat játsznom mit ér, ha nem leszek szabad?

Vagy így:

Élvezd a mit dicsérsz eb! úgy nem akarok
 Uralkodni, szabad ha nem maradhatok.

7. ATYA S GYERMEKEL.

Parancs, eszedbe tartsd! *)

Gyakran vizsgáld magad.

Igen rút lyánykája volt egyvalakinek,
 S szép arczu s jeles fia ugyan ennek.
 Játszáa e gyermekek, történetből bele
 Nézték anyjok gyaloghintója tükribe.
 Enyelg rátartva ez szépségével magát,
 Boszús öcscsére az, nem tűrhetvén tovább
 Tréfás dicsekvését, de meg minden szavát
 Magára csúfságúl vevén, s mért is ne? hát
 Hogy megpirítsa őt, atyjához oda fut
 S azzal vádolja nagy irígyen a fiút:
 Hogy férfi létire magát az asszonyok
 Dolgába avatá. Megölelvén atyjok,
 Körül-csókolgatá mindegyik gyermekét,
 S megosztva köztök így édes szeretetét,
 Akarom, szóla, hogy tükörbe nézzetek
 Mindennap, hogy te el ne rontsad rút csinek
 Által szépségedet; te meg hogy emelje
 Alakod erényes magadviselete.

*) *Vagy így:*

Tudtodra a szabály,
 Gyakran magadba szálj.

8. SOKRATES S BARÁTAI.

Barátot eleget,
De ritkán lelsz hivet.

Magának Sokrates hogy kis házat jelölt;
(Kinek halálától nem irtózom *), csak őt
Hirében érjem el; s irígyek veletek
Semmit sem gondolok, csak felmentessenek **)
A vádtól hamvaim) így szólította meg
Őt, nem tudom ki a népből, szokott eset:
Ugyan híres ember létedre, kérlek e
Szűk házat épited? — Az ***) ekkép felele:
Igaz barátaim ezt töltsék vajha be! ****)

*) Azaz: a méregpohártól, melyre Socrates íteltetett,
s mely halálát okozá.

**) *Vagy így*: csak úgy kimentsenek
Mint őt, holtom után.

***) Socrates.

****) *Vagy így*:

Ez lenne bár igaz barátimmal tele!

9. HIGYJ, DE MEGNÉZD KINEK.

Hinni s nem hinni is veszélyes állapot;
Mindkét dologra egy rövid példát hozok.
Hittek mostohádnak Hippolyt, s elveszél,
Cassádrának ki sem hitt, s Troja rom levél.

Előbb vizsgálja hát meg, mi igaz, mi nem,
 Kiki jól, mint hibás itéletet tegyen. *)
 De hogy ne becsméljék mint elavúlt mesét,
 Beszélek egyet, a mi értemre esék.

Egy embert, — férj vala, ki szereté nejét,
 S megérte a fia legénynyé lételét, — **)
 Saját szabadosa titkon körülveszi,
 Reménylve egyenes örökössé teszi;
 Ki hogy az ifjúról sokat hazudozott:
 A tiszta nőre még több vétkeket fogott;
 Jelesen azt, mi hű férjnek, mint gondolá
 Igen fog fájni: hogy kéjencz jár hozzá;
 S hirében háza rút szenyynel fertőztetik.
 Neje költött bűnén az megboszonkodik;
 Szinleli hogy tova a majorába megy,
 S magát titokban a városban vonta meg.
 Hirtelen éjtszaka az ajtón besuhant,
 S épen neje alvóteremének rohant;
 A melybe fekteté az anya le fiát,
 Hogy szemmeltartsa e serdült ifjú kerát.
 Míg futkos a cseléd, világot míg keres,
 Dühének rohamát nem türtetheti ez;

*) *Vagy így:*

Kiki jól, mint bolond észszel rozsztat tegyen.

**) *Vagy így szószertint:*

S már nem hímezteti fiának köntösét.

Setétben ágyhoz megy, tapintja a fejét,
 Nyirettnek érezvén, általveri mellét
 Kardjával, épen nem gondolván semmivel,
 Csak állhasson boszút. Világ hozatva fel,
 Egyszersmind látta meg fiát s kegyes nejét,
 Hálótermében a ki mélyen aluvék
 Előálmában, és észre semmitse vett.
 Vétkes tettét magán boszúlni sietett,
 S kardjába dőlt, mit oly rögtön hívén kivont.
 A nőt idéztetik a vádolók legott,
 S Romába vonszolák a száztanács elé.
 A büntelent gonosz gyanúvád terhelé,
 A jószágbirás-vágy; de pártolák sokan,
 A jámbor nő ügyét védvén hatalmasan.
 A bírák, kiket lekötött eskütt hitek,
 Divus Augustust kérték most arra meg:
 Segítne a dolgon; mert ők kétségesek *)
 A vétkesről, s azért zavarba jöttenek.
 A ki mikoron eloszlatta a homályt,
 És felfedé a cselszövényt, s reá talált
 Az igazság való forrására, — maga
 Lakoljon, így ítélte, mint a veszély oka,
 A szabados; mivel az egyszersmind fiát
 S férjét vesztette-nő, inkább szánakozást
 Érdemel, úgy hiszem, mint elmarasztalást.

*) *Vagy így:* Mert őket a vétkes feletti kétség s bizonytalanság zavarba hozta.

Hahogy a feladott bűnvádoknak maga
 A házigazda jól végére jár vala,
 S a hazudságot megvizsgálja pontosan;
 Házáat többől fel nem forgatja gyilkosan. —

Ne hagyj hallatlanúl semmit; de el se hidd
 Egyszerre, ha ugyan megesnek azok is,
 A kiket épen nem gondolnád; és a kik
 Vétlenek, azokat megvesztegethetik.

A jó szívűek is iminnen vegyenek
 Példát, hogy más esze után ne menjenek;
 Mivel részrehajlók levén az emberek,
 Különbözőleg és úgy adnak véleményt,
 A mint szeretik vagy gyűlölik a személyt.
 Jól ismerhedd csak azt,
 Kit ismersz tenmagad.

Azért adám elő ezeket bőven itt,
 Mert túl-rövidségem sérthetne valakit.

10. HERÉLT EGY GAZFIHOZ.

Czivódott egy herélt valamely gazfival,
 Ki, fajtalan beszéd és pajkos szóvihar
 Közt hányta fel neki szerencsétlenségét,
 Hogy megcsónkíttatott. — No hiszen ép' azért
 Látok keményebben, mond, dolgomhoz, mivel
 Képességemnek e tanúi vesztek el.

Ne hányd fel, dőre, a sors mostohaságát!
 Az rút, ha valaki megérdemlé baját.

11. CSIRKE A GYÖNGYHEZ.

Szemétdombon míg egy kis étket kerese
 A csirke, az alatt drága gyöngyöt lele.
 Becses jószág te, mond, mely méltatlan helyen
 Heversz! ha valaki, olyas ki becseden
 Kap, itt meglát vala, te rég visszanyeréd
 Előbbi fényedet; de a ki rád lelék,
 Kinek elébbvaló sokkal eledelem,
 Sem én neked, s te sem használsz semmit nekem.
 Azoknak szól mesém,
 Kiktől nem értetém.

12. MÉHEK ÉS HERÉK, S A DARÁZS
MINT BÍRÓ.

Magas cserfába fent rakák lép- s mézőket
 A méhek; a tunya herék hogy ezeket
 Magokénak fogák, az ügy törvényre kelt.
 Birájuk a darázs, midőn mindkét nemet
 Igen jól ismeré, szabályúl a felek
 Elé ezt tette fel: majd egyez testetek,
 S hasonlít színetek; s kétséges a dolog
 Méltán. Előre nem vigyázva hát, nehogy
 Vétsek eskütt hitem ellen, kast vegyetek
 Elő, s lépekbe kész édnedvet*) öntsetek;

*) kész édnedvet, azaz: szinmézset.

Hogy a sejt alaka- s a méznek ízibül
 Kitessék, kit tartsak ezek szerzőjeül,
 A melyekről van itt a kérdés egyedül.
 Hátrálnak a herék: de a méheknek a
 Feltétel tetszik; s ily itéletet hoza
 Azonnal a darázs: Világos eleget,
 Kitől mi nem telik, s kí meg hogy mit tehet;
 S im visszaadom a méheknek mézőket.
 Elmellőzöm vala, hallgatva, e mesét,
 Ha nem hátrálnak a szabálytól a herék.

13. AESOP JÁTÉK KÖZBEN.

Hogy gyermekek között dióra játszani
 Látá Aesopot egynémely attikai,
 Megállt, s kineveté őt, mint egy esztelent.
 A gúnyra épen nem méltó elmés öreg,
 Mihelyt megtudta ezt, az útközépre le
 Megeresztett ivet tett; s hejh böles, hallod-e,
 Szólt, fejtsd meg mit tevék! A nép összefutott,
 Az gyötrődött soká, de okkal nem tudott
 A tett kérdésre megfelelni, s hallgatott. *)
 A győztes böles maga ekkor szólamlá meg:
 Ha mindig felvonva tartod kézivedet,
 Hamar elromlik az; megeresztvén pedig,
 Hasznát akkor vehedd, mikor neked tetszik.

*) Szósszerint: megbukott.

Elménk is olykor a játékban részt vegyen,
Gondolkodásra hogy alkalmasb legyen.

14. AZ EB A BÁRÁNYHOZ.

Keeskék közt bége egy bárány, s szólt a kutya
Hozzá: tévedsz bohó! nincs itt anyád; s tova
Mutata egy különjáró falka juhra. —
Nem azt keresem én, szólt *), a ki méhibe
Fogad mikor neki tetszik, s viseli e
Nem is ismért tehert bizonyos havakig,
S mikoron végre az ideje betelik,
Majd megbárányozik; hanem azt, ki csecset
Adván, fiaitól megvonja a tejet
Érettem, s engemet táplál. — De még is az
Elébbvaló a ki téged szült? — Nem igaz.
Hogyan tudhatta hogy fekete vagy fehér
Leszek? de ám tegyük hogy tudta; nos mit ér?
Ugyan nagy jót teve születésemmel ő,
Midőn himmé levék! hogy minden rám jövő
Órában féljek a hentestől. Az tehát
Kinn a fogantatás legkisebbé sem állt,
Ennél mért volna már elébbvaló, ki egy,
Nyomorun könyörült? s önkényt unszolja meg
Édes jótétivel? **) — Nem összeköttetés,
Jó indulat teszi szülévé a szülét.

*) Szólt a bárány.

**) Edes jótétivel, azaz: tejjel.

Itt szerző czélja volt, azt bizonyítani be:
 Hogy az embert, ki a törvénynek ellene
 Szegülhet, jótétellel kötelezhetni le.

15. TÜCSÖK S BAGOLY.

Ki emberségre nem tekint, az megszokott
 Lakolni dölyfeért. — Felingerelte volt
 Zajos dalával egy tücsök jól a bagolyt,
 Élelmire valót ki éjtszaka szokott
 Keresni, s mindig elaluszsa a napot
 Odvában. Kérte hogy hallgatna; s még erősb
 Hangon lármáza; majd hogy ismét kérte őt,
 Még inkább pattogott. A bagoly átlátván,
 Hogy lehetetlen így segíteni magán,
 S megvetvék szavai; azért ily cselet vetett
 A csevegő elé: Mivel az éneked
 Úgy hangzik, mintha csak Apollo önmaga
 Éntolna, s nem hagy elaludnom dallama:
 Nektár ivásra jött kedvem, Pallasz nekem
 Mit a minap adott, ha tetszik jer velem!
 Igyunk együtt. Az a szomjas tücsök mihelyt
 Hallotta a dalát dicsérni, örömet
 Ott termett. A bagoly odvából jött elé,
 Üzöbe vette a csapongót s megöle.
 Így mit éltebe' megtagadt, holtan tevé.

16. FÁK ISTENEK ÓTALMÁBAN.

Hajdant az istenek önóthalmok alá
 Fákat fogadtanak, ki melyket akará.
 A cserfa Jupiter kedveltje, Vénusé
 A mirtus leve, s a borostyán Phaebusé.
 Cybele a fenyűt, nyárfát a magasat
 Választá Hercules. Pallasz esodálva azt,
 Mért keresék ki a gyümölesteleneket?
 Megkérde Jupiter; s az ily okkal felelt:
 Hogy a tiszteletet gyümölcsön venni meg
 Ne láttassunk. —*) De bár ki mit mondjon nekem,
 Gyümöleseért biz az olajfát kedvelem.
 Az istenek s ember nemzője s atyja fel-
 Szólalt: Lyányom bölcsnek méltán neveztek el;
 Hanemha hasznos a dolog, a mit teszünk,
 Dicsőséget benne hiába keresünk.

Vagy így:

Nem gyengesség-e ha vele dicsekedünk?
 E mese arra int, hogy ne tegyünk semmit,
 Mi elő nem segít.

Vagy így:

Dicséketel, ha, mit téssz, dőre, haszna nincs!

Vagy így:

Tettel, ha haszna nincs, kérkedni balgaság.

*) Ezen s a következő versben Pallasz szavai foglaltatnak.

Vagy így:

Mit dicsvágyból csinálsz, miből hasznot se látsz,
Mi más, mint balgaság?

17. A PÁVA JUNÓNÁL.

A páva Junohoz ment, neheztelve rá,
A fülmile dalát hogy nem neki adá.
Az, egy csoda, miként bájolja a fület;
Őt meg kinevetik, mihelyt egy hangot ejt. —
Az istennő, hogy e baján enyhítene,
Győzesz alakra, szólt, győzesz nagyságra te.
Smaragd-fénynyel ragyog nyakad, s drágakövet
Játszó ezifra-tollas farkad terjesztgeted. —
E néma szép alak, mond az, minek nekem,
Szavam hangjára ha mástól legyőzetem? —
Örök végzés szerént külön részt nyertetek; *)
Neked szépség, erő a saskeselyűnek,
A fülmilének a dalok adattanak,
S jövő-dő-jóslat a hollónak; s a varjak
Szerencsétlenségnek jeleit viselik;
S öntehetségivel mind megelégedik.
Ne vágyj te arra, mi nem adatott neked,
Nehogy panaszra váltsd felsült reményedet.

*) Ismét Juno szavai a pávához.

18. AESOP A FECSEGŐHEZ.

Aesopnak, a midőn uránál ő maga
 Egyedül volt eseléd, korábban kell vala
 Vacsorát főznie; tüzet kerese hát,
 S néhány házat bejárt, elvégre míg talált,
 S világot gyújthata. Ekkor haza felé,
 A kerülő utát rövidebbre vevé;
 S egyenest kezdé a piacon menni át;
 S a zagyva népből egy fecsegő felkiált:
 Fényes délben minek Aesop az a világ? —
 Embert keresek, úgymond, s gyorsan haza ment.
 Ha az alkalmatlan észére vette ezt;
 Biz értheté, hogy őt embernek az öreg
 Nem tartá; s véle, ki foglalatoskodott,
 Roszkor tréfálkozott.

19. GÁLOK SZAMARA.

A ki boldogtalan órában születék,
 Nemesakhogy életet nyomorút él, de még
 Halála után is üldözni szokta a
 Balsorsnak vaskara.

Vagy így:

A ki boldogtalan órában született,
 Átnyomorogja az nemesak az életet;
 De bőszülten esik mint holtnak is neki
 Balsorsa, s üldözi.

Szamáron szoktak a Cybele papjai,
Kéregetés közben egyetmást hordani.

Az, terhe s ütlegek alatt, hogy megszakadt,
Lefejtett bőréből dobot csináltak.

Kérdvén majd valaki, hogy mit miveltenek
Kedvenczökkel? neki ekkép feleltenek:

Azt hitte, hogy holta után nyugton lehet,
S im mint halottra is szórják az ütleget.

NEGYEDIK KÖNYV.

Előszó.

Ugy látszik tréfaság- s csekélységnek veszed,
Ha nincs mi jót tegyünk, hogy dibdáb verseket
Irkálunk. Vedd csak e badarbeszédeket
Szemügyre pontosan, mennyi élvezetet
Találsz alattok. A milyeknek látszanak,
Nem olyaknak leled mindég a dolgokat.
Sokan csalódnak a külszinben; ritka ész
Fogja fel azt, mit elrejt bölcsen a művész.
Nehogy haszontalan beszéltem, egy mesét
Csatolok ide, a menyét- s egereket.

1. MENYÉT S EGEREK.

Az agg koros menyét elerőtlenedett;
S hogy be nem érheté a gyors egereket,
Belisztezé magát, s gondatlanúl veté
Homályos helyre el. Éteknek képzelé,
S rá ugrott egy egér; de fogva s veszve lett.
A másik s harmadik is ekkép elveszett.

Néhány után utóbb egy ránczos is jöve,
 Ki több csaptákat és tört is kikerüle;
 A cselet s ravasz orvot jókor meglátva, szólt:
 Heverhetsz liszt gyanánt miattam, s vessz is ott.

2. RÓKA ÉS SZŐLŐ.

A róka éhiben hogy elkényszeredett,
 Magas lugason egy szőlőfürtnek esett,
 Egész erejéből ugorván fölfelé;
 S így szólt, távozva hogy azt el nem érheté:
 Éretlen, nem eszem;
 Fanyar nem kell nekem.

Kik, a mit tenni nem képesek, becsmelik;
 Ezen példát azok magokra vehetik.

3. LÓ S VADDISZNÓ.

Szomját ótani a ló mely tóbul szoká,
 Megforga abban a vadkan s felzavará.
 Per támadott ezen. A vadra haragos
 Paripa, egy embert segélyre kére most;
 S hátára véve ezt, a kanhoz visszament.
 Reá gerelyeket hányt a lovag, s mihelyt
 Megölte, úgy mondják, így szólt: beh szeretem,
 Kértedre hogy neked nyujtám segédkezem;
 Mert zsákmányt nyertem, és kitudtam hasznodat.
 S zablára is fogá erővel a lovat.

Szólt ekkor a bús ló: hogy boszút forralék,
Csekélységért, botor, rabigába juték.

Meginti e mese a haragosokat,
Hogy jobb torlatlanúl hagyni a bántalmakat,
Mint kényszerülniök uralni másokat.

4. A KÖLTŐ.

Hogy észre túltesz egy ember gyakran sokon,
Utódainknak e vázlatba' fenhagyom.

Meghalt egy ember és három lyánya maradt;
Szép volt közülök egy, s szemével ifjakat
Hódító; dolgos a másik s szövő-fonó,
A harmadik igen rút és nagy borivó.
Oly feltétellel tevé anyjokat az öreg
Örökkössé, hogy az, összes értéköket
Ossza három felé egyenlőn, s adja át
Nekik; közöttük úgy intézve az osztályt:
Hogy egy se bírja azt, se hasznát ne vegye
Annak, a mit kapott; de egyszersmind mire
Megszüntek bírni az osztályba' nyert vagyont,
Anyjoknak adjanak száz-száz sestertiumot*)
Mindannyian. — Athen a hirrel betelik,
S a jogtudósokhoz tanácsért folyamik
A pontos anya; de meg egy sem fejtheti,
Hogy mért ne bírja azt, mi adva lesz neki,

*) Száz-száz sesteriumot, azaz: 6000 forintot. Lásd
a jegyzetekben ezen czikket: Sestertium.

Egy is, se ne vegye hasznát; s ha semmijek
 Se lesz, ugy össze pénzt hogyan tehessenek?
 Későre, miután sok idő elveszett,
 S a végrendeletet sehogysem lehetett
 Megérteni, jogot mellőzve *) az anya
 Igaz lélek szerint az osztályhoz foga.
 Majd félretette a ruhát, ékszereket,
 Ezüst mosdó-edényt, herélt- s kedvenczeket
 A fajtalanak; és a szántóföldeket,
 Barmot, majort, lovat, ökröt, cselédeket,
 S parasztszerszámot a dolgos s szövő-fonó
 Leánynak szánta el; s a borivogató
 Számára hagyta fenn az ó-borral tele
 Pinczét, szép házat, és kényelmes kerteket.
 Az így rendezteket midőn át akará
 Adni, s az ismerős nép is jóváhagyá;
 Aesop egyszeresak a sokaság közepett
 Teremve monda: ha a már eltemetett
 Apa eszmélne, hajh! s tudná, mi nehezen
 Esnék neki az, hogy egy attikai sem
 Magyarázhatta meg saját akaratát. **)
 Aztán kértökre így fejté meg a hibát:

*) Jogszerinti vagy törvényes osztályt úgy tehetett volna csak, ha azt a végrendelet értelmében tehetett volna; de minthogy ennek értelmét nem tudták venni, jogos osztályt nem tudott tenni, vagy más szóval: kénytelen volt a jogot mellőzni.

**) *Vagy így:*

Világosíthatá fel testamentomát.

A ház, szép készület, csinos kert; s ó-borok
 A jó gazdasszonynak; ruha, gyöngy s inasok
 A tobzódónak; és a szántó föld, tanya,
 Barmok s pásztoraik adassanak oda
 A fajtalannak. Azt egyik sem szíveli
 Majd meg, hogy valamit olyat bírjon, a mi
 Nem ő hozzávaló. A rút, hogy bort vegyen,
 Eladja ékszerét; s hogy ékszere legyen,
 A buja földeit idegeníti el;
 S a jó gazdálkodó nagy árt nem követel
 A czifra házáért; így olyast semmit se fog
 Egyik is bírni, a mit osztályban kapott;
 S anyjoknak a kitett pénzt megfizethetik
 Azok árából, a miket majd mindenik
 Eladandott vala. — Ekképen a mit el-
 Nézett a sokaság buta elméjivel,
 Éles eszével egy ember fedezte fel.

5. MENYÉT-EGÉRHARCZ.

Hogy a menyét-hadtól legyőzött egerek
 (Kiknek kocsmákban is festvék történeteik)
 Futottak, s szűk likaik körül vergődtenek;
 Habár nagy bajjal is, de beférkeztenek,
 S a vést kikerülék. Vezérek, — mivel
 Szarvat kötöttek jelül fejükre fel,
 Mit katonáik a harcban kövessenek —
 Kivül rekedtek és fogságba estenek;

Kiket a győztes fél rögtön leöldözött,
Felfaldosott, s velök kedvére töltözött.*)

Bármely népet sujtson szomorú esemény,
A főembereket fenyegeti veszély;
Szegény ember magán segíthet könnyedén.

Vagy így:

Bármely népet nyom egy szerencsétlen eset,
Veszély fenyegeti a nagy fejedelmeket;
Könnyen talál a pór nép bűvő s menhelyet.

**) Vagy szó szerint:*

A győző őket mohón inyének áldozá,
S tágas hasa pokol-bendőjibe dobá.

6. A KÖLTŐ.

Finnyás! te, ki az én munkáim becsmeled,
S a tréfák e nemét olvasni resteled;
Egy kis türelemmel légy könyvecském iránt,
Mig engesztelhetem arczodnak szigorát;
S Aesop mélyebb s komoly versekkel lép elő.*)
A pélionhegyi erdő gerinceziről,
Kétélű thessali fejszék alatt, vajha
Egy szálfenyű le ne omlott volna soha!
S a nyilvános halál merész útjára se
Gyártott volna hajót Argus mesterkeze!

**) Vagy így szó szerint:*

S Aesop magas sarkú új csizmában lép föl.

Mely először nyitott utat a fekete-
 Tengerre, görögök s barbárok vesztire.
 Mert gyászol a kevély Aeeta udvara,
 S Pelias országlását megdönté Medea.
 Sokkép' leleplezván e szörny bőszi indulatit,
 Öcsesét konczolta fel ott, s úgy illant el; s itt
 Atyjok vérével ő mocskolta be kezit
 Pelias leányinak. No mint tetszik ez is
 Neked? azt mondd, hogy sületlen és hamis
 Előadás ez is; mert Mínos a sziget-
 Tengerre sokkal is elébb elevezett;
 S derék példát adott, mint kell a tengeri
 Kalózokat hajóhaddal megtorlani.
 Hát mit tegyek veled szörszálhasogató *)
 Olvasó? hisz' neked mesék sem s oktató
 Versek se tetszenek! Ne légy a könyvirók
 Kész terhire, nehogy meggyüljön a bajod!
 Gáncoskodó bohó magadra értsed ezt!
 Ki, hogy lássék eszed, gyalázod az eget.

*) *Máskép*: Te Cátot majmoló

7. VIPERA ÉS RÁSPOLY.

Ki magánál nagyobb rágalmazóba köt
 Gonosz nyelvével, e mese lefesti őt.

Vagy így:

Ki egy hatalmasabb rágalmazóba vesz,
 Hú képe annak e mesében adva lesz.

A vipera-kigyó kovácsműhelybe ment;
 S hogy ott ennivaló holmit fürkészgetett,
 Ráspolyba harapott. Szólt e konok: minek
 Próbálsz foggal bolond sérteni engemet,
 Ki rágni szét szokom akármi vasnemet?

8. RÓKA ÉS KECSKE.

Ravasz ember mihelyt kelepczébe esik,
 Kimenekülni más kárán ügyekeznek.

Midőn véletlenül egy kútba beesett
 A róka, s a magas kávák közé rekedt;
 A szomjas kecskebak e helyre érkezék,
 S kérdé: ha volna-e vize jó és elég?
 Ravasz fogással így felelt az: gyere le
 Barátom! ennek jó izű a vize,
 Hogy majd be nem telem, bármint igyam, vele.
 Szakállasunk ekkor ereszkedett bele.
 Magas szarvára felszökött a róka most;
 S a kútba' benn hagyá rekedve a bakot.

9. EMBER BÜNE.

Nyakunkba Jupiter két bőrtáskát vetett,
 Minvétkünkkel telvét hátunkra tett egyet;
 Mellünkre függeszté a mások bűnival
 Terhest. Ezért saját vétkét szemével

Nem látja senki meg; de más ha megesik,
Hibája általunk rögtön bíráltatik.

10. OLTÁRT RABLÓ TOLVAJ.

A tolvaj Jupiter oltárán gyújta egy
Szövetneket, s im őt magát rabolta meg
Saját világánál. Orzott szent kincsivel
Terhelve, a midőn dolgára méne el;
Isten hirtelen ily szent szózatot ada:
Habár rossz emberek ajándokuk vala,
S gyűlölt dolog nekem az, a mit elviszesz,
S fel sem veszem; azért te élteddel fizetsz
E vétkedért gonosz, egykor ha majd lejár
A büntetésedre szabott idő-határ.

De hogy rossz célra ne világoljon tüzünk,
Mely által a kegyes lelkek szent istenük'
Imádják, tiltva lesz e tűz használata.

Oltári tüzről így gyertyát gyújtani ma,
De szövetnekről is tilalmas szent tüzet
Éleszteni. — Mesénk hány hasznos czikkeket
Foglal magába, ezt más meg nem fejtheti
Azon kívül, a ki találta szerzeni.

Először értesít, hogy azokban leled,
Kiket magad nevelsz, gyakran nagy ellened.
Mutatja még, hogy a rosszak nem istenek
Haragjából, hanem akkor bűnhesztetnek
Gazságukért, ha az idő a végzetek

Szerint lejárt. Végül tiltja, hogy ne legyen
Jó embernek köze roszakkal semmiben.

11. A GAZDAGSÁG ROSZ OLDALA.

Derék fi kincsre nem áhitozik, mivel
Attól tarthat, hogy a dús láda nyeli el
Igaz dicséretét. *) — Midőn erényiért
Az égbe fogadák be Herculest, s ezért
Az isteneket, a kik örvendtek neki,
Köszöntené; mikor jött a szerencsefi
Plutus, szemeit elfordítá másfelé;
S hogy Jupiter okát kérdé, ezt felelé:
Gyülölöm őt, mivel roszak barátja, s mert
Nyereség kedvéért megront mindeneket.

*) *Vagy így:*

Derék fi a kincset méltán lenézheti,
Mert a kincshajhászás kétessé teheti
Igaz dicséretét.

Ezen mondat értelme más szóval ide megy ki: A
gazdagság hajhászása nemcsak sok dicséretre méltó
tettek kivitelében gátolja meg az embert, de sok
roszra is csábítja; azért erényes ember előtt gyű-
löletes.

12. URALGÓ OROSZLÁN.

Legillőbb emberhez az egyenes beszéd;
S ki el ne ismerné e mondatnak becsét;

De az őszinteség soknak vesztét szülé.

Az oroszlán midőn királyukká tevé
A vadaknak magát; igazságszeretet
Által igyekezett szerezni hírnevet.
És a szokástul eltért, s megelégedve
Kevéssel, egyenes, igazságot teve;
S tevé szeplőtelen becsületességgel.

13. NÖSTÉNY- S BAKKECSKÉK.

Hogy a nőstény-kecskék kinyerték a szakált
Zeüsztól, a bak mind neheztelt, sirdogált.
Mivel nőstényeik egyenlők lettenek
Tekintetre velök. Ugyan engedjeteK,
Szólt Jupiter, nekik; ám dicsekedjenek
E hitványsággal, és hagyján viseljenek
Titeket illető diszjelt, csak veletek
Tehetőségre meg ne mérkőzhessenek.

E mese kit-kit int, hogy tūrje el azok
Hason-viseletét, tehetségkre kik
Hozzá nem foghatók.

14. HAJÓKORMÁNYOS S UTAZÓ NÉP.

Balsorsa ellen egyvalaki hogy kikelt,
Vigasztalásául Aesop költötte ezt:

Kegyetlen vihar egy hajót hogy hányt s vetett,
Sírt minden útaxó, s haláltól rettegett.

Napfényre derülvén hirtelen az idő,
 Bízatosan kezd vala haladni, kedvező
 Széltől vitetve a hajó, s a rajta volt
 Nép szerfeletti jó kedvvel vigadozott.
 A kormányos, kit a vész bölcsesé edze, szólt:
 Csinján panaszkodjunk, s fékezzük örömünk,
 Mert fájdalom s örömvegy egész életünk.

Vagy így:

Jó s rossz kedvünket is illő mérséklenünk,
 Mert baj s öröm között foly egész életünk.

15. EBKÖVETEK JUPITERNÉL.

Hajdan Zeüszhöz a kutyák követeket
 Küldöttek, kérni jobb kort és jobb életet.
 Hogy őket mentené föl már az emberek
 Méltatlanságitól; mivel nekik ezek
 Korpás köz-kenyeret vetnek, s nagy éhüket
 Elverniök csupán rút ganajjal lehet. —
 Indulnak, s csendesen mennek követeik,
 Szaglálva étekért dombok szemetein.
 Idéztettek; de nem szóltak; s alig akadt
 Rájok Mercur; ki hogy a zavarodtakat
 Elővoná, s láták fényben nagy Jupitert,
 Beganajlották a királyi teremtet
 Féltökben; majd bottal üzetve, kifelé
 Mentek, s őket Zeüsz el nem ereszteté. —

Követeik haza hogy nem érkeztenek,
 Csodálva, s vélve hogy rút csint tehettek,
 Választnak csakhamar meg más követeket.
 A hír elárulá az előbb küldteket.
 Félvén, nehogy olyasmi történjék velök
 Ismét, balzsammal az ebeknek alfelök
 Bőven elláttatik. Teljhatalmaztatott,
 S ment a követség és gyorsan teremve ott,
 Esdett bemenetért, s tüstént megnyerte ezt.
 Űlt a nagy istenek nemzője, s menykövet
 Csóvált. Reszket minden. Zavarba jöttek,
 Mivel a csattanás sebes volt, az ebek;
 S inukba szalaszták ganajukkal vegyest
 Kenőcsüket. — Meg kell boszúlni csinjöket!
 Mind felkiáltnak. *) Igy szólt közbe Jupiter
 A büntetés előtt: Királyhoz illetlen,
 Mond, nem bocsátani el a követeket;
 S őket hibájokért könnyen meg is lehet
 Büntetni: s ti is, **) úgy vélem, beéritek
 Az elégtétellel: nem bánom az ebek
 Bocsáttassanak el; dehogya hasbajok
 Megszűnjön, éhhel kell nekik kinzatniok.

*) A költő felteszi, hogy a többi istenek is jelen voltak Jupiternél a kihallgatáson; azért mondja ezt: mind felkiáltanak t. i. a többi istenek, hogy büntetlenül el ne bocsássa az ebeket Jupiter.

**) Az itt következő mondatban a többi istenekhez szól Jupiter.

S azok, kik titeket ide küldöttek
 Aljas folyárok, soha az emberek
 Kényuralma alól ki nem meneksenek.
 S az ebfaj várja még ma is követeit,
 S ha lát új jött ebet, szagolja alfelit.

16. EMBER S KIGYÓ.

Ki roszakon segít, idővel bánja meg.
 Hajdan valaki egy fagytól merevedett
 Kigyót vett föl, mit önkeblén melengetett;
 Vesztére szánva, mert mihelyt feléledett,
 Megölte rögtön az embert; s hogy társai
 E gaztett indokát kérdék, felelt: kiki
 Ovakodjék gonosz párán segíteni.

17. RÓKA ÉS SÁRKÁNY.

A róka laktanyát ásván a földbe le,
 Mig vájta, s több likat csinált mélyen bele,
 Belbarlangjához a sárkánynak érkezett,
 Ki oda rejtetett kincseket őrizett.
 Mihelyt meglátta, szólt: kérlek bocsáss meg e
 Tudatlanságomért; s jól látván mennyire
 Nem illik az arany hozzám, felelj nekem
 Kegyesen arra, hogy: mi hasznot vészszen ezen
 Nyugtalanzkodásból? s mi nagy díjad lehet,
 Hogy álmatlankodol, s itt töltöd éltedet

Setétben el? — Nincsen semmi dijam; hanem
 Ezt a nagy Jupiter hagyá meg, szólt, nekem. —
 Belőle hát semmit sem véssz, s másnak sem adsz?
 Ugy végzetett. — Ha nem haragszol s szólni hagysz,
 Kimondom: Az oly mint te vagy, beh nyomorult!
 Miként elődeid kimúlsz; hát elfogult
 Ésszel, szegény tatár, miért gyötröd magad?

Neked szólok fukar, a ki öröme vagy
 Örökösödnek, ki istentől megvonod
 A tömjént, s elfogod magadtól falatod;
 Czitera- zeneszó kit elkedvetlenít,
 Kit a tárogató víg hangja keserít;
 Drágácska főzelék kiből nyögést facsar;
 Ki ősi kincsedhez hogy egy fillért kaparj,
 Fertelmes esküvel terheled az eget.
 Ki temetésre mitsem költesz, bármidet
 Hogy el ne nyerle a halál ekkép neked.

Vagy így:

Hogy Libitina se nyerhesse el neked.

18. PHAEDRUS.

Mint fog itélni az irígy ember, ha bár
 Palástolgassa is, átlátnom könnyü már.
 Aesopénak mondja, szerinte valami
 Említeni méltó; s a mi nem tetszik neki,
 Hogy én költém fogad reá akármibe.
 Kész a feleletem, s megczáfolom vele:

E munka jó-e vagy rossz, mindegy; ő *) belé-
Kezdett csak, ennyire enszorgalmam vivé.

Dologra most megint,

A kezdett rend szerint.

*) Aesop.

19. SIMONIDES HAJÓTÖRÉSE.

Magával hordja a tudós a kincseit

Mindig. — Simonides, ki ékes verset írt,

Szegény sorsán akart könnyíteni valamit,

S bejárta Ázsia jeles városait;

S pénzért megéneklé győztes bajnokait.

E kereset-nemből hogy meggazdagodott,

Honába tengeri uton szándékozott.

(Ő, mint mondják, Cea szigetben született.)

Hajóra szállt, dühös szélvész üldözte ezt,

S a nyílt tengeren a már korhadt szétesett.

Az drágaságait, ezek tűszőiket

Kapják, élelmi pótszerül; Simonides,

Igy szólt egy gondosabb ember, te nem veszesz

Magadhoz semmit a vagyonidból? felelt:

Velem van mindenem. — Kevés menekhetett

Azonban úszva ki, mivel több elveszett

Súlyos terhe alatt. Ott termett egy sereg

Kalóz is, s kirabolt, s mezítlenül hagyta

Mindenkit. — Egy jeles város közel vala

Oda, Clazomene, szerencsédjökre e
 Hajótörteknek, és bementek mind ide.
 Itt egy tanult ember, ki gyakran olvasá
 Simonides versét, s becsülte s bámulá
 Távolrul is; mihelyt ott-létét megtudá,
 Őt édes örömet magához fogadá,
 Ruha-, eseléd- s pénzzel megajándékozá.
 A többiek pedig hordván táblájokat,
 Mind kéregettenek. Véletlen azokat
 Simonides előtalálva; szólt: nekem —
 Megmondtam úgy-e — hogy velem van mindenem!
 De veszve a mit ti
 Ragadhatátok ki.

20. VÁJUDÓ HEGY.

Hegy vajudott, s nyögést irtózatost teve;
 Nagy volt a földön a várakozás bele;
 Nos mit szült?... egeret. — Neked van írva ez
 Nagy tervező! de ki semmit ki nem visesz.

21. HANGYA S LÉGY.

A hangya s légy igen czivódott a felett,
 Hogy melyik több érő? A légy így kezdte meg:
 Te hasonlítani mered hozzám magad?
 Én kostolom meg, ha tartatik áldozat,
 A szent belrészeket először, s múlatok
 Egyház- s oltárokon, s mindent vizsgálhatok.

Fejére ülök a királynak, ha nekem
 Ugy tetszik, és delnök szűz csókját éldelem.
 Mitsem teszek, azért pompásan élhetek
 Mégis; háromlanak, paraszt, rád ilyesek? —
 Dicső dolog, való, az istenekkeli
 Együttevés hívott vendégnek; de nem ily
 Gyűlöltnek mint te vagy. Említsz királyokat,
 S úrhölgyek csókjait; én télre magvakat
 Midőn szorgalmasan gyűjték, téged falak
 Körül legelni a ganéjon láttalak.
 Jársz látogatni az oltárokat? hiszen
 Elúznak, a hová csak mégy, mindenünnen.
 Mitsem teszesz, s mikor kell, nincs is semmid. Ép
 Azzal dicsekszel, a mit fedned illenék
 Szeméremből, kevély. Boszontasz engemet
 Nyáron, s teletszaka hallgatsz; mert tégedet
 Összevon akkor a fagy, s holttá merevít.
 Nekem dús a tanyám, egészségem virít.
 Megadtam a kevély fejednek, úgy hiszem.
 Mesénk azok között különbséget teszen,
 A kik dicsérgetik csalárdúl magokat,
 És a kiknek igaz díszet önerényök ad.

22. SIMONIDES AZ ISTENEK ÁLTAL MENTVE.

Mi nagy becsületben állott az emberek
 Közt a tudós költő, előadám felebb:

Mint tisztelék meg az istenek, azt jegyzem
Most fel. Simonides, kiről beszéltem,
Bizonyos alkudott díjért megegyezett
Egy győztes bajnokkal, mikép ir verseket
Dicséretére, és csendes magányba ment.
Mivel a tárgy csekély volt, és a képzelet
Reptét korlátozá, szabadságot veve
A költők módjaként magának, s versibe
Az ikreket, Leda csillagait szőtte be,
S ezek szint' oly dicső példáit hozta fel.
Immár készen vala helyeslett művivel;
De mit nyert? harmadát a díjnak; és midőn
A többit kérte, a bajnok válasza lön:
Megadják a kiket kétszerte megdicsért.
De hogy haraggal el ne váljunk, mond, igérd
Meg estebédre ma hozzám temagadat,
Meg fogom híni rá a rokonaimat;
S téged ezek közé számítalak. — Ha bár
Megcsalatott, s neki fájt e csapás; de már
Nehogy tekintetét koczára tegye ki,
Daczezal hagyván magát elútasíttatni,
Igérek. Midőn pedig elérkezett
Ama mondott idő, asztalhoz ült s evett.
A lakoma vig és fényes volt, serlegek
Ürültek, s a terem, a nagy készületek-
S jó kedvtől harsogott. Hát egyszer hirtelen
Két ifju porosan s izzadtan ott terem,
Emberi alakon felülemelkedett

Termettel, s egy inas által Simonidest
 Maga elébe kihivatja, intve hogy
 Ne késsék, s ez neki javára válni fog.
 A nagy zavarba jött eseléd sietve föl-
 Veré Simonidest, ki az ebédlőből
 Alig lépett ki, s a teremholt lerogyott,
 S minden egyebeket hirtelen ott nyomott;
 S a házajtóba sem találtak ifjakat;
 S a szájról szájra ment hírből megtudta azt
 Minden, hogy istenek *) valának ott jelen,
 S tarták meg a költőt a dija fejiben.

23. A KÖLTŐ.

Van még írni valóm, de mit mellőzhetek;
 Elsőnek téve hogy terhedre ne legyek,
 Kit sok változatos dolgod lefoglala;
 S aztán hogy másnak is maradjon munka, ha
 Történetből magát ráadná valaki.
 Ámbár e műnek oly halmozvák tárgyat,
 Hogy munka van elég, csak rá művész legyen.
 Add meg díjamat a rövidségért nekem,
 Igéreted szerint; tartsd meg szavad, mivel
 Éltünkhöz a halál mindinkább jó közel.
 S hozzám annál kevesb ajándokod jut el,
 Minél több-több vesz a halogatásban el.

*) Czóloz a Léda ikreire, kiket a költő magasztalt.
 L. Léda czikk alatt.

Annak, mit rögtön adsz, hasznát tovább veszem;
 Hosszabban éldelem, ha tüstént kezdhetem.
 Mig hanyatló korom maradványkája tart,
 Addig kell a segély; időm ha elhalad,
 S kifoszt erőmbül a vénség, majd hasztalan
 Iparkodol rajtam segítni jó uram
 Midőn a jótét sem használ többé nekem;
 S adóját kéri a köz-el-halál tőlem.
 Bolondság volna ha könyörögnék neked,
 Holott önkényt hajol könyörülő szived.
 Való bünös gyakor bocsánatot nyere;
 Ártatlan erre nem méltán számolhat-e?
 Az elsőbbség tiéd, majd más fog lépni fel,
 Hason-renddel kerül a sor másokra el.
 Lelkiisméreted szerént ítélj hiven,
 Hálám hadd fejezzem ki ítéleteden.
 Túlléptem a határt, melyet kitűztem, ím
 Fékezniem nehezen esik indulatim.
 Ki tisztának tudom ártatlanságomat;
 De a szemtelenek gazsága nyomja azt.
 Kik egek? kérded, az idő hadd tárja fel.
 Mit hajdan olvasék még gyermekésszel el:
 „Nyilt szó közembertől bün, s vesztire lehet“*)
 Mig eszemen leszek, el nem feledem ezt.

*) Ez a vers Ennius római költő munkájából van átvéve.

ÖTÖDIK KÖNYV.

Előszó.

Munkám bevégezni határozám, ezért:
Hogy jusson másnak is írásra tárgy elég.
Magamban roszalám mégis szándékomat;
Mert bár ilyen művész találkozzék, de azt,
Miként jósolja meg, hogy én mit hagytam el?
Emlékezetre hogy ép ezt jegyezze fel.
Holott mindenkinek saját gondolkodás-
És írásmódja van. Okos megfontolás,
Nem gondolatlanság hí hát írásra föl.
Azért Particulo, mivel gyönyörködöl
Meséimben, miket aesopiaknak, és
Nem Aesopéinak nevezek, mert kevés
Mesét hagyhata ő, s én szerzék többeket,
Dologra új, de ó-modorbelleket;
Üres óráidon ha megolvasgatód
E könyvecskét, leljen bár sok rágalmazót,
Csak a rosz-akarát ne követhesse, hidd
Fel sem veszem; s ha te és elvbarátaid,

Leíratván ezen munkám, megszerzitek,
S hosszú időkre is méltónak vélitek,
Elég dicséretül lesz e méltánylatom;
Tudatlan taps után nem is ohajtozom.

1. DEMETER ÉS MENANDER.

Aesop nevét ha itt-ott használandom én,
Kinek a tartozást régen lefizetém,
Teszem, hogy könyvem így ajánlatosb legyen; *)
Mit századunkban is nem egy művész teszen;
Kik úgy növelik önmunkáiknak becsét,
Hogy új márványukra Praxíteles nevét
Metszik, s kopott ezüstművekre Myronét.
Hát ám mondassanak álnévre e mesék;
Hiszen a marczona irígy a régihez
Inkább szít, mint a jó jelenkorbelihez.
Egy ily történetet már hadd meséljek el:

A Phalerainak nevezett Demeter,
Athént erőszakkal midőn elfoglalá,
A nép szokásaként versenyt rohant hozzá
Különbség nélkül, és megéljeneztetett.
Magok a főnökök csókolták a kezét
Mely őket elnyomá; bár titkon fájlalák
Sorsuknak ilyenén komor fordúlatát.

*) *Vagy így:*

Teszem, hogy könyvemet védje tekintete;
Mit századunkban is nem egy művész tevé;

S hogy a honn-maradás szemet ne szúrjon, a
 Rest és a henye is végül felkulloga.
 Köztök Menander is, ki elhiresedett
 Vigjátékairól; miket is, jóllehet
 Magát nem ismeré, Demeter olvasott,
 S az ember szép eszén igen csodálkozott;
 Dús öltözetbe' jött, nagy illatszeresen,
 Rátartva jól magát, s lépdelve csendesen.
 Hogy őt meglátta a kényúr, a végcsoport-
 Ember közt, kérdezé: mikép bátorkodott
 Elémbe jöni egy ilyen kópé? legott
 A kik körülvevék, szóltak: Menander a
 Sziníró ez. Nyomon kiábrándul vala.

2. RABLÓ S PANDUROK.

Hogy egy kalózra két pandur reá talált,
 Az egyik elfutott, de a másik megállt;
 És megmenté derék jobbjaival önmagát.
 Megölvén a latort, félénk pajtása hát
 Oda fut, kardot ránt, s köpenyét letevé,
 Engedd csak ide őt, majd megtanítom én,
 Mond, tudja meg, kiket teve próbára ma. —
 Ama harezos vitéz fel ekkor szólala:
 Ha csak ily szókkal is segítesz bár nekem,
 Bátrabb leszek, mivel igazakúl veszem.
 Most rejtsd el fegyvered, s fecsegő nyelvedet
 Fogd meg; hogy azokat szedd rá, kik tégedet

Nem ismernek. De én, a ki tapasztalám
 Erélyed, gyors futár; szépen ki is tudám,
 Vitézségedbe' mint nem bízhatik senki.

Jelen beszélyemet szabjátok arra, ki
 Szerencsében vitéz,
 Kétségben futni kész.

3. KOPASZ EMBER S LÉGY.

Légy csípte egy kopasz mezítelen agyát,
 Vágyván ott nyomni jól pofon-csapá magát.
 Az csúfolódva szólt: egy kis bogárszurást
 Halállal akará bosszulni, s mit csinált
 Kend? lám e baj meg új bosszúságára vált. —
 Könnyen kibékülök, szólt ez, magammal én,
 Hogy megsértsem magam szándékom nem levén;
 De tégedet utált gonosz jószág, mivel
 Embervérrel te oly kedvedre töltezel:
 Nagyobb kárommal is elvesztenélek én.

Mesénk tanítja, hogy kik történet szerint
 Hibáztanak, nekik inkább megengedünk,
 Mint kik szándékosan vétettek ellenünk;
 S hogy büntetést ezek
 Nagyot érdemlenek.

4. EMBER S SZAMÁR.

Midőn valaki egy sertéskant áldozott
 Szent Herculesnek, mit éltéért fogadott;

A tőle megmaradt árpát számár elé
 Tetette, de ki megvetvén nem illeté,
 S szólt: édes-örömet venném étked, ha le
 Nem öletéd vala azt, kit tartál vele. —

Ugy megrémültem én, tekintve e mesét,
 Hogy mindig kerülém a vészes nyereményt.
 De a ragadozók dúsak! szólsz; felelek:
 Számítsuk — rajta no! — hányan vesztettenek.
 A bűnhesztetteket nagyobb számmal leled;
 Vakmerőség ritkán *) segít, sújt eleget.

Vagy így:

Sok vakmerő bukik meg addig, míg nyer egy.

*) *Asas*: ritka emberen

5. BOHÓCZ S PARASZT.

Vakkedvezés miatt az emberek sokat
 Buknak, s mig védik az elfogultságukat,
 Világos tényeknél fogvást bánják meg azt. **)

Egy dús nemes akart nézőjátékokat
 Tartani, s mindenkit hítt, feltett díj alatt,
 Mutassanak, ki mit tud, ujdonságokat.
 A diersversehyre több művész jött, köztök egy
 Élezeiről hires bohóc szólamlá meg,

**) *Vagy így:*

Meg szokják banni tett-dolgoknál fogva azt.

Hogy oly néznivaló ujságot tudna, mely
 Még a szinpadra nem vitetett soha fel.
 És híre ment, s ez a várost felizgatá;
 S a népet az imént térhely be nem fogá.
 Midőn pedig felállt a színen egyedül,
 Segédek nélkül és rá-készületlenül;
 Az ujságvágy miatt azonnal csend leve. *)
 Fejét majd hirtelen sütvén keblére le,
 Szavával a malacz sikítást annyira
 Követte, hogy való malaczot hittek a
 Köpönyege alatt, s azt kikerestették;
 De hogy ott semmi is fel nem találtak,
 Ugyancsak halmozák rá a dicséretet;
 S az ember **) nagy-zajos tapssal kísértetett.
 Ezt látva egy paraszt-ember, felszólala:
 Meg nem győz engemet ez, esküszöm, soha!
 S mindjárt ajánlkozott, hogy jobban fogja ő
 Más nap ismétleni. Még több nép összejő.
 Fogulttá tette volt ezt már a kedvezés,
 S célja nem ítélethozás, — kinevetés.
 Feláll mindenikök, a bohócz rőföge
 Előbb, nagy zajt csinált, és tapsokat nyere;

*) *Vagy szó szerint:*

Maga a várakozás miatt csend álla be.

**) S az ember — e helyett áll a szövegben: S az ember rőfögése vagy játéka nagy zajos tapssal kísértetett.

Majd a paraszt, de ki magát úgy tetteté,
Mintha ruháival malaczozt fedne bé.

(S titkon ép ezt tevé, számítva arra, hogy
Az előbbeninél mi sem találtatott)

Megcsípi a malacz fülét, mit elduga,
S természeti hangot kinjában az ada.

Kiált a nép: hogy a bohóc utánozá
Sokkal jobban, s a pórt kitaszigáltatá.

Ez a kebléből a malaczozt kiveszi,

S rút tévök bizonyos jellel mutatja ki:

Mily bírák vagytok, így szólt, ez hirdeti ni!

Vagy így:

Mily bírák vagytok, ez, szólt, bizonyítja ni!

* * *

Sok volna még mit el szeretnék mondani,
S dús-változatosak e bőség tárgyai; *)

De az elménczkedés csak mérsékelve jó;

S ha szerfeletti az már botránkozató.

Azért szent férfiú, Partículo, kinek

Fenn fog maradni a munkáimban neved,

Mig csak becse lesz a latín nyelvnek, ha tán

Eszméimet nem is, vedd jó neven csupán

Rövidségem; mit oly méltán ajánlhatok,

Költőink mily igen-nagyon unalmasok.

*) *Vagy így:*

S halmozvák tárgyait dús változatai.

6. KÉT KOPASZ.

Utczán véletlen egy kopasz fésűt talált,
Jött más tar is ki szinte elveszté a haját:
Hejh, mond, akármi az, közös a nyereség!
Szólt az, mutatva a zsákmányt: akart az ég
Kedvezni; de nem az irígy szerencse; mert
Miként mondják, szemet találtunk kincs helyett.
Kit megcsalt a remény, az ily panaszt tehet.

7. PRINCEPS SIPOS.

Az oly haszontalan embert, kit változó
Népkegy szédíte el, midőn bizakodó
Szemtelenségivel nagyra vetemedik,
Ostobaságaért könnyen kinevetik.

Princeps nevű sipos egy kis hirben vala,
S Bathyll a színpadon sipjára tánczola;
Nem jut eszembe mely játék alatt, midőn
A gépet hirtelen ránták el szem elől,
E sipos elesett s magán nagyot ütött
Véletlen, és a bal lábszára eltörött;
Sipjait zuzá vala bár inkább szerte. Őt
Karra vevék s haza vivék a nyögdelőt.
Néhány hó telt belé, mig felgyógyúlhatott.
A nézők, furesa nép, s nálók szokott dolog,
Kezdték ama sipost már emlegetni, ki
Tánczosukat kedvre szoká deríteni.

Szinjátékokat egy főrendü akara
 Tartani; s jární e Princeps is kezd vala.
 Kéréssel s pénzzel is reáveszi tehát
 Hogy a játéknapon mutassa fel magát.
 A nap eljött s a színházban hire futott
 A siposnak; ki azt állítja hogy megholt,
 Ki hogy fellép nyomon, s szemök előtt leend.
 Legördült a függöny, a dörgés végbement;
 Az istenek szokott módon szólnak vala.
 A megjelent sipost a dalnokok kara,
 S amaz isméretes ének rászedte most
 Azzal, hogy illetén értelmű verse volt:
 „Örvendj boldog Róma, mert él Princepsed s ép.“*)
 Mire tapsolva kelt egyszerre fel a nép.
 És szórta csókjait.***) A sipos azt hiszi,
 Hogy a jóakaró nép őt üdvözöli.
 Átlátja e szarvas hibát a nemesi
 Rend, s nagy-nevetve a verset rákezdeti
 Megint. — Ismételik. — Emberünk leborul
 A színpadra, a lovagrend tapsol, tapsa gúny.
 A nép azt vélte, hogy jutalmat kéreget;
 S hogy a dolog minden nézők tudtára lett,

*) Igy is fordíthatni, mint a mely értelemben a nép vette:

„Örvendj boldog Róma, mert él Fejdelmed s ép.“

***) Ujjaikat csókolták meg, s úgy terjesztették kezöket ki.

Princepset hófehér lábkötélékivel,
 Fehér öltönyivel, s fehér czipőivel,
 Mért hogy az isteni ház *) tiszteletivel
 Kevélyen vissza élt, majd nyakra-főre ki-
 Buktatva vetteté a nép tömege ki.

8. ALKALOM.

Beretva-élrül egy tar illan sebesen
 Fürtös homlokkal el, testvére meztelen;
 Megfogd midőn kezed-ügyébe jött, ha el-
 Szalasztod, Jupiter maga sem tartja fel. —
 Mily tarthatlan dolog a jó alkalom! azt
 Jelenti ez. Hogy a végrehajtásokat
 Ne gátlaná meg a késkedő túnyaság,
 Régente az időt ilykép ábrázolák.

Vagy így:

Az alkalmas időt hajdant így rajzolák.

9. ÖKÖR S BORJU.

Szűk ól-ajtóban egy ökör hogy küzködék
 Szarvával, s jászlához alig férkezheték;

*) Isteni ház. Így neveztetett hízeltetésből a Római-
 tól, Augustus uralkodása alatt, a fejedelmi ház,
 vagy család, s maga Augustus már még életében
 „divus“ azaz: isteni czimmel illettetett, miként ezt
 Phaedrus III-dik Könyve 10-dik meséjének 39-dik
 verse tanúsítja; holtá után pedig az istenek közé
 számláltatott, s tiszteletére templomok és oltárok
 emeltettek.

A borju mutatá, mint fordítná magát.
Hallgass, szólt, ezt előbb tudtam, mint szült anyád.
Ki tudósbat tanít
Magánál, érthet itt.

10. VADÁSZ ÉS EBE.

A gyorsvadra-való derék kutya, ki bár
Ura kedvére tett mindig mindent, de már
Mivel megvénhedett kezdett hanyatlani;
Csatába vadkannal találván szállani
Egykor, fülön fogá; de hajh! odvas foga
Miatt, martalékját majd elbocsátotta.
Fájt a vadásznak ez, s dorgálta az ebet.
Erőm hagyott el és nem az ügyekezet,
Ugatta az öreg. Multom magasztalod,
S jelenem hogy nem ép olyan, kárhoztatod. —
Mért írtam ezt, Philet igen jól tudhatod.

FÜGGELÉK.

1. BETEG KÁNYA.

Midőn a kánya sok havon nyavalyg vala,
S már éltéhez is nem látszék bíznia:
Az anyját kérte meg, hogy búcsura menjen, *)
S meggyógyulásaért nagy fogadást tegyen. —
Szólt: megteszem, fiam; de hogy mitsem nyerek,
Félek felette; de te, ki a szent helyek
Fosztogatásával minden oltárokat
Már megfertőztetél, az áldozatokat
Sem kímélvén; no mit
Akarsz, most kérjek a
Számodra valamit?

*) Szó szerint:

Anyjának esdett, hogy szent helyekre menjen,

2. ÉLETUNT NYULAK.

Ki nem viselheti békével a baját,
Nézzen szét, s szoktassa türésre önmagát.

Berkükben egykoron a nagy zörgésre meg-
 Riadt nyulak, igen nagy zajt ütöttek;
 Hogy készek örökös féltekben élteket
 Végezni. Ekkoron egy tóhoz mentenek
 Szegények, hogy belé rohannak. De midőn
 Egy sereg béka úgy elrémült jöttökön,
 Hogy nyakra-főre tört a zöld hinárba le: —
 Hajh! vannak, szóla egy nyúl, többen is kik e
 Félelmek s rettegés bajával küzdenek.
 Miképen egyebek, ugy éldegéljete!

3 RÓKA S JUPITER.

A rút természetet szerencse sem fedí
 Soha el. — Júpiter midőn szép némbéri
 Alakot ada a rókának, s benne ült
 Királyszekében a kéjhölgy; szemébe tünt
 Hogy egy szarvasbogár mász a zugból elé;
 Gyorsan szökvén ismert martalékja felé,
 Reá ugrott nyomon. Mire kaczagtak a
 Mennyeiek, maga pirult a nagy apa; *)
 S a rosz természetű kéjhölgyet elveré,
 S a megvetettet e szavakkal illeté:
 Élj mint akarsz, s a mint fog hozzád illeni,
 Ki nem tudád kegyünk illőn méltánylani.

*) Jupiter.

4. OROSZLÁN S EGÉR.

Hogy meg ne bántsuk a nálunk gyöngébbeket,
E mese arra int. — Az oroszlán hogy egy
Berekben aluvék, czikázni kezdtenek
A pór egerek, és közülök valamelyk
A nyugvó arszlánon véletlen átfutott.
Felébredvén az, nagy-gyorsan hozzá kapott,
S szegénykét megfogá. Könyörög ez neki,
Esdvén bocsánatért, s véteknek ismeri
Ama vigyázatlan elhirtelenkedést.
Nem tartván a király dicsőségnek ezért
Boszúját állani, neki megengede,
S elereszté. — Alig telt néhány nap bele,
Mig éjjel bolyga, egy verembe beesett
Az oroszlán, s kötéltörbe került. Mihelyt
Érzette hogy fogoly, szörnyen ordítoza;
Kinek irtóztatós hangvonításira,
Az egér íziben előtte ott terem,
S megszólal: nincs mitől félj! visszafizetem
Hason-mértékbe' nagy jótéteményedet.
Vizsgálni kezde el majd minden ízeket,
S ízek kötéseit; kitudta inait,
S fogával rágta el azokat; e szerint
Izenként oldva fel az elmés alkatot,
Visszaadta berkinék az oroszlán-fogolyt.

5. EMBER S ÉLŐFÁK.

Kik elleneiket segítik, vesztöket
 Lelik. — Egyvalaki hogy fejszét készített,
 Az élőfáktól kért erős nyélnek-valót.
 Parancsukból neki olajfa adatott.
 Mit ajándékba' nyert, fejszenyelet csinált
 Abból, s levágta nagy erős fák derekát.
 Szólt a körishez egy tölgy, míg kénye szerint
 Jelölt az: minket ejh méltán vágnak ki mind!

6. EGÉR S BÉKA.

Hogy könnyü-szerrel átmehessen az egér
 A vízfolyamon, egy békát segélyre kér.
 Ez, az egér első lábát az önmaga
 Hátsó lábszarához, lennel köté oda.
 Alig hogy értenek a víz közepéig,
 Hát egyszer hirtelen a béka lebukik,
 S fenéknek tart, hogy elolthassa hűtlenül
 Az egér életét; ki a míg rendkívül
 Iparkodik, nehogy elüljön, egy felé
 Repülő héja a zsákmányt szemreuvé,
 S elkapta a küzdő egeret körmivel;
 De a hozzá kötött békát is vitte fel. —
 Sok mások éltire törő gaz így vesz el.

7. ÖLYV S KÉT KAKAS.

Gyakran vítt egy kakas a másikkal, s mihelyt
 Attól legyőzetett, az ölyvöt kérte meg
 Per-ítélőnek. Ez oly gondolatra jött,
 Hogy majd felfalja az előbb jelentkezőt
 Közülök. S ím eléadandók ügyöket
 Hogy elérkeztenek; megcsípte egyiket,
 Törvényszékére ki előbb hivatkozott.
 Ez, hogy ne bántsa őt, váltig kiáltozott,
 Hanem amaszt, ki fut. — Ne hidd körmöm közül,
 Szólt a madár neki, hogy most kimenekülj!
 Te másnak lest vetél, illő dolog hogy azt,
 Mit annak készítél, szenvedd ki most magad.

Ki mások vesztirül gyakran tanakodik,
 Nem tudja rá mi gyász vég vár, s min dolgozik.

Vagy így:

Ki mások élete után leselkedik,
 Feledi hogy saját vesztére dolgozik.

8. CSIGA S MAJOM.

Belé szerete egy tükörbe a csiga,
 Mit úgy lelt, s ragyogó lapjára mász vala,
 S nyalogatá; hívén kedvesb dolgot neki
 Mitsem tesz, mintha a fényét beszennyezi.
 A moeskos tükröt a majom meglátta volt,
 Ki ilyektől hagyá magát taposni, szólt,
 Méltán szenvedni az ilyen gyalázatot.

Oly nőkre van ez a mesécske írva, kik
Magokat tehetlen s buta férjhez kötik.

9. VÁROSI S MEZEI EGÉR.

Egykor barátilag látá a mezei
Egér a városit; hitvány makk volt neki
Ebédje egy lyukban. Utóbb ez rávevé
Szép szóval, hogy vele városba menne bé
Paraszt-gazdája, hol az élésteremek
Telvék mindennek a javával. Kezdtének
Itten tölteni már többféle maradék-
Étkekkel, mígnem az ajtó megnyittaték,
S jött a kulcsár, fut a zörgésre az ijedt
Egér; a városi könnyen elrejtezett
Ismért lyukaiban; de a paraszt szegény
Megrémült, a háznál ismétetlen levén,
S haláltól féltiben falakra futkozott.
Az egyetmással a kulcsár eltávozott,
S becsukta az ajtót. A városi legott
Kinálta őt; de ez megháborodva szólt
Neki, hogy féltiben aligha ehetik. —
Ne véld hogy visszajön, ne félj! miből tetszik?
Egyél; a városi vizsonzs, ily étkeket
Mezón te hasztalan keressz. — A pór felelt:
Te, a ki félni nem tudsz, ám töltezz velek!
Én makkot eszem, hogy szabad s biztos legyek.

Jobb élni szükösen, de bátor- s biztosan;
Mint nyugtalankodni kincsek közt untalan.

10. HIZELGŐ SZAMÁR.

Hizelgni láta a szamár meg egy kutyát
Urának, s tudva, hogy mindennap jóltartják
Az asztról, s hogy a cseléd mint vet neki
Sok jó falatot, így kezdett beszélni:
Ha az ocsmány ebet ennyire szereti
Úr és cseléd, mi lesz belőlem, ha neki
Mit az tesz, én is azt egyig mind megteszem;
Ki sokkal jobb vagyok ez ebnél, és nekem
Mindenre hasznosabb dicséretes fajom?
Ki tiszta vizet a szent forrásból iszom;
Ki tengni nem szokom hitvány eledelen.
Méltó vagyok bizony hogy boldogabb legyen,
Mint e kölyök-ebé, ezentúl életem,
S a legfőbb polczra felhágjon becsületem. —
Míg főzi ezeket magában a szamár,
Meglátja az urat, hogy az ólakba' jár.
Egyszerre ott terem, ordít s ágaskodik,
És vállaira két lábbal kapaszkodik;
S orcáját nyalni elkezdette nyelvével,
S hasgatván öltönyét mocskos rút körmivel,
Elbágyasztá urát sulyával terhinek
A hízog bolond. Inasok s béresek,

Kiáltozván urok, mozgásba jöttek;
 Botot ragadtak és követ mit leltének
 Ott, s a bögő csacsit rögtön jól elverék;
 Majd elgyengülve, hogy bordáit betörék,
 S urok testéről e közben hogy leesék,
 Félholtan végre a jászlok felé veték.

Az ügyetlen magát ne tolja senkire
 Kelletlenül, se a főbbeknek tisztire
 Ne vágyakozzék, ezt tanítja a mese.

11. DARU S VARJU.

A daru és varju megesküvén frigyét
 Tőnek, hogy a daru ölyvektől védje ezt;
 S hogy az ovná magát, a varju jóslaná
 Meg a jövőt. Midőn gyakran száltak alá
 Egy szántóföldre, és kitepték a vetést
 Gyökerestül; a föld gazdája látva és
 Fájlalva a kárt, adj, kiált, gyerek, követ,
 Hadd üssem a darut! -- Hallván a varju ezt,
 Megint a darut azonnal, a ki most
 Magára is figyelt. Majd más napon viszont
 Hallván a varju a követ kérő neszét,
 Ismét megint hogy kerülje a veszélyt.
 Mivel a mezei-gazda gyanítgatá,
 Parancsait hogy a jós-madár felfogá;
 Azért így szólt: gyerek, ha kérek kenyeret,
 Titokban adj nekem te egy darab követ.

Jön egyszer a daru; s az kér egy falatot,
 S a gyermek néki egy darab követ adott.
 Megdobta a darut most azzal, s eltöré
 Lábszárait. A megsebzett daru nyögé:
 Jósvarju mért késett jóslatod el, s miért-
 Hogy nem iparkodál eskütt hited szerint
 Megintni társadat? ugy e veszedelem
 Nem ér. — Felele az: nem a művészetem
 Becsmérlendő; csalárd de a kétszínűek
 Cselők; mást mondanak s mást mívelnek ezek.
 Ki csalfa szókkal egy tudatlant hiteget,
 Költött ürügy alatt szünetlen csalja ezt.

12. FECSKE S MADARAK.

Hogy a madarak egy helyen leszáltanak,
 Földébe egy embert lent vetni láttanak.
 A fecske értesült, hogy semmibe veszik
 Azok ezt; együve híván hát szólt nekik:
 Innen mindnyájunkra veszély keletkezik
 A len felnöttekor. — Kineveték egyig
 A madarak. Mihelyt sarjadzott a növény,
 A fecske újra szólt: nyomunkban a veszély!
 Jertek, tépjük ki ez ártalmas gyenge lent,
 Nehogy belőle, majd ha megnő, töröket
 Készítsen az ember, s megfogjon művel. —
 A fecske szavait nevetés váltja fel;

S a böles tanácsot a madarak megvetik
 Botorúl. A szemes madár őrizzedik,
 S az emberhez vonúl, hogy biztos helyre be-
 Függessze fészkit a gerendák enyhibe.
 A mely madár ezen jó intést megveté,
 Lenhálóval fogják meg s abba vesz belé.

13. FOGOLY S RÓKA.

Egykor hogy a fogoly magas szálfára szállt,
 Egy róka ment oda, ki vele szóba állt.
 Arcod beh gyönyörű, fogoly! az orrod a
 Klárist, lábszárad a bibort felülmulja
 Szépségre, mond; de ha aludnál mennyivel
 Szebb volnál! — A bohót, behunyt szemecivel,
 Azonnal elkapá a róka; ahholott
 Nagy sírással neki az így rimázkodott:
 Elmés fortélyod úgy becsültessék neked
 Oh róka, ha előbb kimondod nevemet
 Mint felfalsz! — Mikoron szólani akara
 A róka, s felnyitá száját: elillana
 A vézből a fogoly. — Ekkor kiáltoza
 A rászédett róka: szólnom szükség vala
 Nekem? — S mond a fogoly: aludnom énnekem
 Mért kellett? nem nyomá álom le a szemem.
 Kelletlen tréceselők, nektek szól e mese;
 S kik alusztok midőn vigyázni kellene.

14. SZAMÁR, ÖKÖR S MADARAK.

Igába az ökör szamárral fogatott
 Szekér elé; amaz jobban iparkodott,
 S egy szarvát eltöré. *) Megesküött a szamár,
 Hogy nem segít neki erőtlen társa már.
 A másik szarva is ammint erőlködött,
 Az ökörnek letört, s holtan a földre dőlt.
 Ezen ökör husát a csacsira raká
 A béres, mely alatt ugy elhusángolá,
 Hogy megszakadt s kimult az útja közepett.
 Az oda gyült madár szólt a zsákmány felett:
 Ha az ökörnek a kértit meghallgatod,
 Mi nem lakhatjuk ily korán el a torod.

15. OROSZLÁN S PÁSZTOREMBER.

Tövisbe hága míg az erdön bolyg vala
 Az arszlán, majdan egy pásztorhoz ballaga;
 S farkát csóválva szólt: nem zsákmányt nézdelek,
 Ne tarts tőlem! segélyt könyörgve keresek. —
 Az ember, fölemelt lábát ölbe veszi,
 S kihúzza a tövist nagy bajból vontá ki.
 Az arszlán innen a berekbe visszament.

*) Az igás marhákkal hajdan szarvaiknál fogva vontatták a terhet.

Idő multával a hamis váddal terhelt
 Pásztort elítélék, s majd egy nézőjáték
 Alkalmával, ehés vadak elé veték.
 Mig szertefutkos a kibocsátott fene-
 Vad, az emberre az arszlán rá ismere,
 Ki egykor orvosi segélyt nyújtott neki;
 S lábát emelve, meg az ölibe teszi.
 Megtudván a király, az arszlánt berkinék
 Tüstént visszaadta s a pásztort övéinek.

16. SZUNYOG S BIKA.

Birkózni hította egy szunyog ki a bikát,
 Sok nép gyült együvé nézelní a tusát.
 Szólt a szunyog: hogy ily közel jövél, nekem
 Elég ez; mert ha bár kicsiny a termetem,
 Nem vagyok én saját ítéleted szerint;
 S majd könnyü szárnyain a légbe' tova tünt;
 S a népet rászede, s fenyegetésit a
 Bikának felsüte. Ha rágondol vala
 Erös nyakára, és az aljas kihívót
 A bika megveti, mint hozzá nem valót;
 Felsül a tehetlen hetvenkedő. Saját
 Hirét veszíti ki pulyákkal kezd vitát.

17. LÓ S SZAMÁR.

Hogy a szamárral egy paripa szembement,
 Kit gögössé fején ékes kantárja tett,

S az a fáradt barom hogy későn tére ki
 Előle terhivel az útból, szólt neki:
 Nehéz megállanom hogy szörnyen össze ne
 Rugdossalak. — Mire szótlan maradt, nyöge,
 S az égre a szamár fel-felsohajtoza.
 Nyargaltában a ló hamar megrokkana;
 S majorba küldeték. Azt látva a szamár,
 Hogy trágyát raktanak rá, s hordnak rajta már;
 Így gúnyolá ki azt tréfásan: Nos minek
 Hetvenkedő gebe czifra fej-ék neked?
 Kinek már beestelen nyavalygó életed.
 Feledve a kétes jövőt, a nyomorut
 Ne vesse meg a dús, nem tudja mire jut.

18. MADARAK, NÉGYLÁBUAK, S A DENEVÉR.

A négy lábúakkal hadat viseltenek
 A szárnyasok, hol a győzők verettenek
 Majd váltva meg. A harc kétes kimenete
 Miatt félt, s mindig a győztes félhez mene
 A denevér. Hogy a békesség helyre állt,
 Mind a két fél előtt feltűnt ama csalárd
 Fogás. E vétkeért megvettetvén tehát
 Kerüli a napfényt, s megszégyenlvén magát,
 Ezentúl fekete homályba rejtezik,
 S csak éjnek idején repes mindegyre még.

Ki két pártfélnek is hizelg s ajánlkozik,
Mindegyikhez hűtlen lesz és gyalázkodik.

Vagy így:

Ki könnyelműn magát két párthoz szinli be,
Mindegyikhez hűtlen s esufos lesz élete.

19. ÖLYV, FÜLMILE S MADARÁSZ.

Az ölyv egy fülmile fészkébe ült bele,
Nyúl-lesre; s benne kis madarkákat lele.
Az anyjok, sejtve a veszélyt, könyörögve jött,
S hogy a fiainak kedvezne, kérte őt. —
Meg lesz, felelt az ölyv, az, a mért esdekelsz,
Ha szép dalhangokon s mértékre énekelsz. —
Az kedve ellen is reá állt féltiben,
És énekelgete keserves-kénytelen.
A zsákmányon kapó ölyv szólt: nem helyesen
Éneklél, és egyet köröm közé veszen
A fülmilefiúk közül, s evegeté.
Hátulról madarász jött most, s megilleté
A lopva-nyújtott lépvezzővel a hite-
Szegettet, s földre lerántotta elibe.

Ki lest hány más után csalárdúl, félhet e
Gaz, hogy valaki őt ne ejtse tőribe.

20. FARKAS, RÓKA S JUHÁSZ.

Időnként a farkas nagy zsákmányt szerze be
Lakába, több havig hogy bő eledele

Mellett heverhessen. Nagyon jól tudta ezt
 A róka, s a farkastanyához oda ment;
 És reszketeg hangon mond: mint vagy bácsika?
 Hogy nem látalak az erdőn vadászni, ah!
 Azolta életem elkedvetlenedett. —
 Irigységét vetélytársának mihelyest
 Átlátta a farkas, szólt: más hozott ide,
 Nem az aggodalom személyem ügyibe';
 De az, hogy részt vehess zsákmányomból. Tudom
 Mirevaló csalárd fogásod már nagyon. —
 A boszúsz róka a juhászhoz mene el,
 S szólt: megszolgalod-e nekem valamivel
 Juhász, ha átadom ma nyájad ellenét?
 S nem aggódsz soha! — Felelt: akármi bért
 Kivánsz, azt én neked örömmel megadom. —
 Most megmutatta a barlangot a barom-
 Pásztornak; a vadat ez ott érvén, belé
 Szorítá, s lándzsával tüstént agyonveré,
 S máséból a vetélytárst megvendégelé.
 De hogy a róka egy vadászcsapat felé
 Vetődött, s a kutyák megcsípték s tépdésék,
 Így szólt: már lakolok, hogy mást megbuktaték.
 Rettegjen a ki más kárára dolgozik;
 Reá viszont nagyobb csapás várakozik.

Vagy így:

Ki másnak ártani ügyekszik, félnie
 Kell, hogy nagyobb gonosz ne történjék vele.

21. FARKASOK S JUHOK.

A farkasok s juhok csatát küzdöttek,
 S ezek győztek, mivel védték az őrebek.
 Követ jött s béke oly szin alatt kéretett,
 Hogy adnák a juhok ki őrebeiket,
 S vennék kezesekül a farkaskölyköket.
 Reménylve a juhok örök szeretetet,
 A farkasokkal így frigyet kötöttek.
 Kevéssel azután tutulni kezdtének
 A kölykök; azt vetvén tehát a farkasok
 Okúl, hogy ölik a fiaikat azok,
 S hogy a juhok törék meg a kötött frigyet,
 Megrohanák az őr nélkül gyüngébbeket.
 Balgák, miérthogy az ellenek hittének,
 Bánkódva roszalják, ám későn tettöket.

Ki védjén túlad, a ki mellett nyugton élt,
 Az hasztalan sohajt, s kiáltoz majd segélyt.

22. MAJOM S RÓKA.

Azt kérte egy majom a rókától, miként
 Nagy farkából neki adjon valami részt;
 Hogy eltakarhassa azzal rút alfelit.
 Minek is, szólt, neked oly hosszú fark, s te mit
 Nyersz véle, nagy terhét hogy a földön vonod?
 A róka, bárha még tetemesb volna, mond,

S jóval hosszabb, por- és sárban, s töviseken
 Át inkább vonzolnám, mint részt adnék neked,
 Nehogy szebbnek lássál ha leplem viseled.

Dús fősvény e mese pirít meg s a panasz,
 Feleslegedbül a szegénynek hogy nem adsz.

23. FARKAS, VADÁSZ S ÖKRÉSZ.

Midőn a farkas egy vadász szeme elől
 Bujdoklott, féltiben a pásztor nyelvétől,
 Ki látta merre fut s hová rejtezkedett;
 Mindenre kérlek a mitől félsz, tégedet,
 Ne adj fel ártatlan létemre, nem tevék,
 Mond, kárt neked, s a nagy istenre esküvék. —
 Az ökrész szólt: ne félj, más részre mutatok. —
 Ott termett a vadász, s szólt: farkast nyomozok,
 Ökrész! nem ide jött? nem láttad merre ment? —
 Itt járt, fennszóval mond, de balra elszelelt. —
 S szemével titkosan jobb kézre mutatott.
 Nem érté a vadász, s nyomon eltávozott.
 Mint köszönöd meg azt, hogy eltitkoltalak?
 Szólt a farkashoz a pásztor; vigyáztalak,
 Mond, s nagy hálára köt nyelved le, de csalárd
 Szemedre óhajtok örök éji homályt. *)

*) Furcsa, hogy a magyaroknál egy faja a szem-
 betegségnek ma is farkashályognak mondatik, s
 miként állítják, a pásztoembereket járja.

Ki szóval hízelg, de cselt rejt kebele;
Tudja meg, e mese ötet rajzolja le.

24. EMBER S OROSZLÁN.

Az oroszlánnal egy ember verseng vala
Azon, hogy melyikök erősb? A'mint tova
Fürkészelődtenek bizonyság' szerzeni;
Egy sírhoz értenek, a melyen emberi
Erőtül tört nyakú oroszlán festeték;
S az embertől erő jeléül veteték.
Az arszlán felele: ezt festé emberi
Kéz, tudnának csak az arszlánok festeni,
Látnál leölt embert azonnal eleget.
De én bizonyosabb jelt adhatok neked;
S az embert elvívé a nézőhelyre, hol
Reájok mutata az oroszlánoktól
Valósággal leölt s holt emberekre, s szólt:
Nincs szükség szín után ítélgetnünk, hiszen
Az igazi erő itt tetteleg van jelen.

A dolgot hasztalan színeli a hazug,
Azt tartja a mese, ha az bebizonyult.

25. GÓLYA, LÚD S HÉJA.

Midőn a gólya egy ismert tóhoz mene,
Ott lelte a ludat, bukdosva vizibe.

S kérdé: miért teszi ezt? — Az felelt: nekiünk
 Szokásunk ez; de meg eledelt is lelünk
 A sárban, s egyszersmind a héja-ellenünk
 Megrohanásitól így megmenekedünk. —
 A héjánál erősb vagyok, a gólya szól,
 Én jóval is; s velem ha megbarátkozol,
 S hiszsz nékem, rajta úgy kifogsz, s erőt vehetsz.
 A lúd hevenyében segélyre kérve ezt,
 A szántóföldre megy; s ím rögtön héja jött,
 S kegyetlen körmivel foglyává tette őt,
 A gólya elfutván; s faldosta íziben.
 A lúd nyögé: ki a tehetlen védjiben
 Bizik, az csúfosan
 Vesz el bizonyosan.

26. JUH ÉS VARJU.

A henye varju egy juh hátán ül vala,
 S orrával vagdosá sokáig; majdan a
 Boszútűrő juh így szólott: ha egy ebet
 Te így boszontánál, ugatna tégedet;
 S aligha tűrhetnéd el azt. — Ekkép felelt
 A varju a juhnak: nem ülök, elhihedd,
 Én oly erős nyakú állatra, mert tudom
 Kiket lehet nekem nyugtalanítanom;
 Az erősekkel az okos barátkozik,
 Erőtlenek körül alkalmatlankodik;
 S engem az istenek
 Erre rendeltenek.

Ártatlanba belé vesző, s a főbbeket
Boszontni nem merő pór értsd magadra ezt.

27. HANGYA S TÜCSÖK.

A hangya a szemet, mit nyáron át szede
Gondosan együvé, télvíz idejibe'
Kihordván fészkeből szárítgatá. Hogy ezt
Megtudta az ehes tücsök, esenkedett
Egy kis magért neki. A hangya kérdezé:
Nyaranta mit tevé? — Felelt: nem érkezém
Hogy a jövődőről gondoskodjam; hanem
Bolygék kerten s mezőn, dudolva énekem. —
Hordván magvát, nevet a hangya s szól vala:
Ha nyáron éneklél, tánczolj teletszaka!
Dolgozz te rest ember annak idejiben,
Szép szóért mit se kapsz, ha semmid sem leszen.

28. LÓ S SZAMÁR.

A lótul a szamár kért egy kis abrakot;
Szivesen, szólt, s hahogy felesleg volna most,
Bőven adnék, miként illik hozzám; de ha
Estvére jászlamhoz megérkezem haza,
Egy zsádkarát adok. — Mire az így felelt:
Ki megtagadtad ily kicsinyben kértemet,
Majd nagyban mit teszesz? elgondolhatni ezt.
Ki sok mindent ígér, s kevesest megtagad,
Magát árulja el nagyon szűk markunak.

29. AGG ARSZLÁN S RÓKA.

Az elvéhédht arszlán szinlette hogy beteg;
 E kór királyt fölős vad látogatta meg;
 Kiket felfaldosott tüstént; de távol állt
 Meg a barlang előtt a róka, s a királyt
 Vigyázva s okosan, onnan köszöntgeté.
 Az arszlán őt, miért nem jö be? kérdezé; —
 Mert látom, szóla, sok bemenő nyomait,
 De egy kijövőét se lehet látnom itt.
 Mások kárán tanul
 A böles, és boldogúl.

Vagy így:

Szemes embernek, a
 Más kára, iskola.

30. BOLHA S TEVE.

A bolha egykor a teve hátán üle,
 Ki megterhelve sok poggyászszal lépdele;
 Örült hogy ott sokkal magasbnak látszhaték.
 Hosszú utat tevén, hogy már estveledék,
 S szállásra értenek; a bolha csakhamar
 A földre könnyedén leugrik, s így szaval:
 Gyorsan leszálltam ím, nehogy terheljem a
 Fáradt tevét soká. — Dérék! szólt az, noha
 Tehert nem érezék, hogy rám nehézkedél,
 De könnyebbséget sem, hogy rólam elmenél.

A felsőbb rendivel, holott rendenküli,
Dicsékvőt megróják, s mindenki megveti.

31. KECSKE S FARKAS.

Tudván a kecske, hogy sok vad kerülgeti
Az aklokat, midőn legelni mene ki,
Fiát ovólag, a még járatlan gidát
Emlékeztette, hogy az akol ajtaját
Ne nyissa ki. Megyen; s a farkas ott terem,
S mond, anyjának szavát követve: gyermekem
Az ajtót zárd ki, én parancsolom, nyomon! —
Hallotta a gida, s a hasadékokon
Kinézve, így felelt a farkasnak: anyám
Szavát hallom, de te csalárd vagy és kaján!
Vérem szomjúhozod, és húsom éhezod;
Lódulj! anyám szavát csalárdul követed.
A gyermekeknek, a kik engedelmesek
Édes szülőiknek, nagy a dicséretük.

32. SZEGÉNY EMBER S KIGYÓ.

Szegény embernek a lakába, s asztala
Alá járt egy kigyó, s mi oda hull vala,
Morzsával töltözött. Az, hogy gazdag leve
Rövid időn, összeharagudott vele;
S jól megsebzette egy fejszével. Kis idő
Múltán, a hajdani szükséggel küzde ő.

Látván változni így saját állapotát,
 A kigyó sorsaként sokfélekép; tehát
 Hízelve kérte, hogy bocsátna meg neki
 Hibásnak; — szóla a kigyó: szégyenleni
 Fogod rossz tettetted, míg beheged sebem;
 De jó barátodnak ne tarts, s ne hígy nekem!
 Csak úgy békéllenék ki én veled, ha a
 Pogány fejszédre nem emlékezném soha.

Ki egyszer megsértett, gyanús legyen szemed
 Előtt, s vigyázva köss vele újabb frigyet.

33. SAS ÉS HÉJA.

A sas szomoruan egy ágon üldögélt
 A héjával, ki őt megkérde, hogy miért
 Oly bús ábrázatu? — S az neki így felelt:
 Hasonló pár után bolygok, de nem lelek. —
 Végy engem párodúl, ki nálad jóval is
 Erősb vagyok. — Hogyan? Vajjon tudnál te is
 Ragadozás által élelmet szerzeni? —
 Saját körmöm közé tudék keríteni
 Nem egyszer strucz-madárt, s el is ragadtam azt;
 Szólt a héja. — Rábeszélve így a sast,
 Ez párjaúl vevé. A menyekző után
 Kis idő múlva, az ígért ragadomány
 Után küldé a sas. Magasra száll vala
 A héja, s régi és undok dögöt hozta;

Egy büzhödött patkányt. — Hát így teljesited,
Szólott hozzá a sas, saját ígéreted? —
Felelt a héja: én hogy elérhessem a
Királyi menyekzöt, — bár ismerem vala
Tehetlenségemet, — ígértem sok-mindent,
Mit tennem sem lehet.

Kik fensőbb házastárs után esengenek,
S csalódnak; sinlik hogy hitványnyal nősztenek.

JEGYZETEK.

Aesop (Aesopus) Phrigiában, Kis-Ázsiának egyik tartományában született, s a Krisztus születése előtt mintegy 570 évvel virágzott görög meseköltő. Nagy hírt s nevet szerzett magának meséivel, melyekkel embertársai erkölcsét törekedett javítani; s azt is megnyerte, hogy tudós gazdái, Xantus és Idmon, rabszolgaságából megszabadították. A már hírre s becsületre kapott Aesopot Croesus király a maga udvarába hívta, s megkedvelvén, magánál tartóztatta. De ez ellent nem állván, beútaza ő Görögországot, Persiát s Egyiptomot is, s jóltalált meséivel a népet mindenütt oktatta s tanította; mígnem a király Delphibe küldé, hogy ott Apollónak áldoznék. Szokása szerint midőn itt is mesélgetne, az itteni pogány papokat maga ellen bősztette, a hajladó, s távolról valaminek, közelről pedig csaknem semminek latszó vesszőszálakról mondott meséjével; mert azok ezen mesét magokra vetették, s addig nem is nyugodtak, míg rajta kegyetlenül boszút nem állottak. Letaszították tehát őtet embertelenül egy magas kőszikláról, s ezen esés következtében múlt ki Aesop a világból. Egész

Görögország sajnálta a nagy embert, s az athenei köztársaság szobrot emeltetett tiszteletére.

Aeeta, Medeának atyja, s colchisi király volt, a fekete tenger mellett. Ennek birtokában volt az aranygyapjú, mit a rege szerint Jason a Medea segítségével tőle ellopott.

Áldozat. A kisebb áldozatra szopós állatokat, a nagyobbra pedig idősbekeket vettek a rómaiak; ezeknek belrészeiket — tüdőt, májat, szívet stb. az isteneknek szentelték, s belőlök jövendültek.

Anacharsis, híres, bölcs és tudós ember a Szittyák nemzetéből; királyi vérből eredett; élt mintegy 600 évvel a Krisztus születése előtt.

Apollo, a bölcseségnek, tudományoknak és zenének istene; feltalálójának tartatott a költészetnek, zenészetnek, s jövendőmondás mesteriségének. Delphiben oraculumma volt, s az ottani papok az ő nevében adtak jóslatokat.

Argus: neve annak a görög építő mesternek, ki az Argo nevű hajót, melyen Jáson az aranygyapjuért Colchisba evezett, építette.

Asia: a föld legrégibb ismeretes része, az emberi nemzetnek bölcsője; tőlünk keletre esik, több mint ötszörte nagyobb Európánál.

Athene: a legpallérozottabb hajdani görög város; feküdt az attikai királyságban, a tenger-től mintegy négy órányi távolságban. Remek épületei csodálkozást és tiszteletet gerjesztettek iránta. 1456-ban a törökök kezére kerülvén, pusztulásra jutott. Otto görög király az új Görögország székes városává tette.

Attica: azon görög tartomány s királyság neve, melynek fő s székes városa Athene volt.

E város hajdan a Solon által hozott böles törvényekkel igazgattatott.

Augustus vagy *felsőleges* czímmel tiszteltette meg a néptől az első római császár Octavianus, kinek uralkodása alatt született a Jézus Krisztus, s alatta virágzott Phaedrus is, e mesék szerzője.

Barbárok. A görögök s rómaiak, magokat kivevén, minden nemzeteket barbároknak mondtak, azaz: miveletleneknek neveztek kevélységből.

Bathyll: egy tánczos színész neve volt Rómában.

Cassandra: Priamus trojai király leánya; megjövendölte Troja veszedelmét; de nem hittek neki.

Cato: híres római polgár és tanácsnok. Szigorú keménységgel járván el azon nagy hivatalokban, melyeket viselt, róla a komor természetű, szörszálhasogató, s a kákán is csomót kereső embereket Catoknak nevezték. Meghalt 147 évvel Krisztus születése előtt.

Clasomene: hajdani jeles város, feküdt Joniában, Kis-Ázsiának egyik tartományában, a tengerparton.

Cybebe: istenasszony, a hitregetan szerint az istenek anyja; vele a földet ábrázolták. Ezen istennő papjai Gáloknak mondtak, s alamisnából éltek.

Demeter Phalerából; szónokoskodott Athénében, mit utóbb elfoglalván, benne kényurat játszott. A nép eleinte annyira megkedvelte, hogy 300 oszlopot emelt tiszteletére; de végre annyira meggyűlölte, hogy a városból kiűzte,

s egy nap mind a 300 oszlopát széttörte; virágzott Krisztus sz. e. 318 év körül.

Dörgés. Figyelem-gerjesztés végett égdörgéssel, azaz: ennek utánzásával kezdték a régiek a színjátékot; tudniillik, a szín megett levő deszkázaton nagy köveket bocsátottak le. A nép ekkor azt képzelte, mintha az istenek szóltak volna hozzá.

Eutychus: tudományokat kedvelő római derék ember, s mint gyanítják, császári udvarnok volt.

Falerni bor: egy volt a leghíresebb borok közül a régiéknél; s a falerni hegyen termett, Campania nevű olasz tartományban.

Feketetenger: Europa és Ázsia, s az orosz és török birtokok között terül el; beléömlik sok más folyókkal a Duna is.

Függöny. Ezt játék kezdetével a színházakban nálunk felszokták a tető felé húzni, hogy a színi előadást a nézők láthassák; a játék végződésével viszont le szokták eresztetni. Ez a régiéknél ellenkezőleg történt; mert játék kezdetével a színház alatti térbe vagy pinczébe eresztették le a függönyt, játék végével pedig felhúzták.

Gálok, lásd *Cybebe* cikk alatt.

Göröghon vagy *Görögország,* nemcsak gabonájáról s gyümöleséről, de a tudományok s művészetek virágzásáról is hajdan igen híres ország volt; a török iga alatt felette sokat szenvedett. Időnkben ismét jelentőségre emelkedett; s az új Görögország 800 □ mérföld területen, egy millio lakossal, az európai álladalmak közé felvétellett.

Gyaloghintó. Szokásban volt a régieknél, hogy az előkelő asszonyok utazó-székben, az úgynevezett gyaloghintóban vitették magokat szolgáljaik által, ha látogatóba mentek. Ezen szék tükörrel is el volt látva, hogy az úton magokat abban nézegethessék.

Hebrus: thraciai folyóvíz, esete nagy levén folyása igen sebes és rohanó. Midőn Phaedrus azt írja Orpheusról, hogy a Hebrus rohanó vizét feltartóztatta, ezt úgy kell érteni: hogy kellemes verseivel a legszilajabb embereket is gátolta zabolátlanságukban, s megszelidítette; a kőszirteken pedig a kőszivű emberek értetnek, kiket megindított verseivel.

Herélt s kedvenczek. A régi görögök, miként a napkeleti népeknél a gazdagok ma is teszik, herélt inasokat tartottak feleségeiknek részint őrzésére, részint szolgálatára; a kedvenczen (glabri) pedig, a még ki nem szőrösödött szép alakú férfigyermekeket értették. Ilyeket is tartottak a gazdag emberek, főkép asztaluk körüli szolgálatra, mint apródokat.

Hercules, a hitregetan szerint, az istenek királyának Jupiternek fia, halandó anyától; egyike a mesés világ leghiresebb hőseinek. Holta után a félistenek közé számláltatott; ezért nevezi Phaedrus szentnek vagy sérthetlennék.

Hippolyt (Hippolytus) Theseus attikai király fia. A szép ifjúba Phaedra, a mostoha anyja, első látásra belé szeretett; de midőn szerelme attól nem viszonztatott, boszúra gerjedett a hölgy, s nem tudván a köztök levő viszonyt, bevádolta ismeretlen mostoha fiát a király előtt, hogy őtet buja indulatjának kielégítésére kény-

szeríteni törekedett légyen. A király hitelt adván neje szavának, s a dolgot meg nem vizsgálván, fiát megátkozta. Hippolyt tehát elbujdosott. Bujdoklásában egyszer a lovai megijedtek, szekerét elragadták, magát pedig összetörték. Holt híré hallván Phaedra Hippolytnak, álnok vádoskodását megvallotta férje a király előtt; s nem tűrhelvén tovább lelke mardosását, magát felakasztotta. Lehet-e szomorúbb vége egy vizsgálat nélkül hozott, elhamarkodott ítéletnek, s nagyobb büntetése ennél az álnok vádoskodásnak? Történt 1300 körül, Kr. sz. e.

Juno: istennő, nővére s egyszersmind neje Jupiternek; istenek királynéja, szekerét pávák vonják.

Jupiter, vagy görög névén *Zeüs*: az ég és föld urának, istenek királyának, istenek és emberek nemzójének és atyjának tartatott. Ő szórta egyedül a menyköveket alá; kedves madarai voltak a sasok.

Krokodil: Egyiptomban a Nil (Nilus) vizében lakó négylábu vérszopó állat; a kutyahúst igen szereti.

Köntös vagy felső ruha (toga) kétféle volt a romaiaknál; a nagy-hivatalbeliek, s a gyermekek 17 esztendő korukig bársonnyal szegett vagy himezett felső ruhát viseltek; ekkor a himezett köntöst himezetlennel (toga pura) kellett felváltaniok. Ezen mondat tehát: „már nem himezteti fiának köntösét“ annyit tett: hogy a fia a 18-dik évében jár; azaz: a gyermek sorból kilépett legény.

Latinok: így neveztettek a romaiak Latiumról, melyen a híres Roma vidéke értetett.

Latium: Olaszország azon tartománya, melynek fővárosa a világhírű Roma volt. Midőn Phaedrus második könyve végszavában így fejezi ki magát: ha — úgymond — munkámat Latium pártfogolandotta, Göröghon ellen úgy majd többeket tehet; — ezen versének értelme ide megy ki: ha munkámat a romaiak kedvesen veszik s pártfogolják, én velem is többen lesznek a romai tudósok, kiket a görög tudósoknak ellenekbe tehetnek; Görögországban ugyanis ekkor sokkal nagyobb virágzásban voltak a tudományok, mint Rómában.

Leda: Tindarus spartai király neje, ki egyhasi két fiat szült, Castort és Polluxot. E két testvérek elválhatatlan barátok s egyiránt nagy hírű hősök lettek, s érdemeikért isteni tiszteltést nyervén, a tizenkét égijegyek közt tündöklenek, s Ikereknek vagy Kettősöknek neveztetnek. Különösen a hajókázók védistenei, s a szükségét szenvedők segítői voltak.

Liber: más nevén *Bacchus*, Jupiter és Semele fia, a bornak istene a régi pogányoknál.

Libitina: a halottak istenasszonya volt. Ennek templomában minden halottól egy pénzt kellett befizetni; de ugyan itt voltak azon boltok is, a melyekben megvették a temetéshez szükséges dolgokat. Innen Libitinának nyereséget nem adni, annyit tesz: mint a temetési pompára nem költeni. Végre Libitina alatt a halált is értették.

Lin: (Linus) nagy hírű költő és zenész, Apollótól a művészetek istenétől nemzettnek íratik; ki pedig Thraciában lakott.

Lovagrend: így neveztetett Romában a nemesi rend, mert háborúkor a rend tagjai lóval

tartoztak szolgálni, mit az álladalom adott nekik; a nézőjátékokban a szinpadhoz közelebb ültek, mint a köznép.

Lucullus : romai tanácsnok s hadvezér; tömérdek gazdagságát, melyet ázsiai győzedelmeiben szerzett, pazar fényűzésben éldelé Romában.

Magas sarku csizmák-ban léptek fel hajdan a színészek a szomorú — s könnyű czipőkben a vígjátékokban. Innen az ilyszerű csizmákon, a szomorújátékokhoz illő komoly és mély írásmódot vagy irályt (stylus) értették.

Medea : a colchisi király Aeeta leánya. Nagy varázslónak iratik. Ennek segítségével lopta s vitte el Jason az aranygyapjút, mit egy szent ligetben sárkány őrzött. Belé szeretvén t. i. Jasonba, azon feltétel alatt, hogy nőül vegye, s vigye magával; oly bűvös italt készített s adott által Jasonnak, mellyel ez elaltatván a sárkányt, az aranygyapjjal ékes kosbört levette a tölgyfáról, melyen függött, s hajójára sietett Medeával. A király megtudván a dolgot, úzóbe vette őket. Medea, hogy elhárítsa a veszélyt, testvér öcsését Absirtust, kit magával vitt, felkonczolta, s tagjait a tengerparton elszórta. Mig a boldogtalan atya ezen véres tagokat szedegeté össze, Jason s Medea időt nyertek s elillantak. Esett ez Krisztus szül. előtt mintegy 1270 évvel. Haza érvén Jason Görögországba, hogy ez célját érhesse, s atyjának királyi székébe ülhessen, melyben most atyja testvére Pelias, mint gyámült vala: Medea rá beszélte ennek leányait arra, hogy atyjukat az öreg Peliast öljék meg, s ő mint ezermester, azt nemcsak fel fogná támasztani, hanem egyszersmind meg is ifjítná. Az

ostoba leányok híven Medea szavainak, atyjukat megölték; Medea pedig kinevetvén őket, odább állott.

Menander: egy a leghíresb vígjáték-írók közül a görögök között. Virágzott Krisztus szül. előtt 300 évvel Athenében.

Merkur: (Mercurius) egy a pogány főistenek közül, s egyszersmind az istenek követe s ajtónállója.

Minerva: más néven *Pallasz*, a bölcsesség istenasszonya, Jupiternek leánya; Athenében pompás templomai voltak.

Minos: Creta, azaz: a mai Kandia sziget királya volt. Bölcs törvényhozónak íratik; élt 1400 évvel Krisztus születése előtt.

Mirtus: kerti növény, levelei mindig zöldek, melyekkel szokták koszorúzni fejöket a menyekzöt tartók.

Misenumi majorja volt Tiberius császárnak Campaniában, a tengerparton, Olaszországban.

Mnemosin: (Mnemosine) a kilencz múzsák anyja neve, mely emlékezetet jelent; így nevezetik azért, mert minden tudományt emlékező tehetségünk által tartunk meg.

Múzsák: a költészet és művészet istennői. A rege szerint Jupiter a pieri hegyen Mnemosinétől nemzé őket, s isteni méltóságra emelte.

Myron, ezüstből és rézből dolgozó jeles görög szobrász. Oly híven utánozott egy tehenet, hogy a bikák úgy környezték, mintha eleven lett volna; élt 450 évvel Krisztus születése előtt.

Nápoly, a nápolyi királyság székes városa; hajdan is nagy város volt.

Nektár: balzsamillatú édes istenital, mely ivójának halhatatlanságot adott.

Nézőjáték, tartatott nagy fedeletlen tojásdad alakú épületben, hol a vadállatokat vadállatokkal s emberekkel is viaskodtatták.

Nil (Nilus) vize, végig folyja Egyiptomot, a mikor a Középtengerbe ömlik; benne lakik a krokodil.

Nyirettnek érezvén. A romaiaknál a férfiak mind nyirett hajat viseltek; csak a gyermekek s nők növeszték azt meg.

Orpheus: thraciai nagy-hirű költő, zenész és király, ki az akkori vad és szilaj embereket verseivel szelídítgette, s a városba-lakásra édesgette; élt körül-belől 1270 évvel Kr. sz. előtt.

Pallasz: lásd a „Minerva“ czikk alatt.

Particulo: romai polgár, Phaedrus jóakarója.

Pelias: lásd a „Medea“ czikk alatt.

Petion: hegy Thessaliában, nagy erdőség borította; belőle vágták az Argo hajó építéséhez szükséges fenyőfát, melyen hajózott Jason az aranygyajuért.

Pelusium: egyiptomi város volt a Nil torkolatánál; híres volt lenéről.

Phaedra: magas születésű hölgy, a cretai király Minos leánya, s Theseus attikai király neje volt.

Phalera: közel Athenéhez feküdt, hol ennek hasonló nevű kikötője is volt.

Philet: romai polgár, Phaedrus jóakarója.

Phoebus: mint istenség alatt a régiek a napot értették, egynek is vették gyakran Apollóval; lásd ezt.

Pieri hegy: Thessaliában a muzsák szülőhelye volt.

Pisistrat: athenei polgár, ki magát a nép alsó osztálya barátjának tetteté, s ezen szín alatt a kormányt magához ragadta; száműzetett Krisztus születése előtt 556 évvel.

Plutus: a gazdagságnak istene, ki vak is sánta is volt, s a szerenese hordta karjain.

Pof-levet adtak, vagy arezon ütötték a romaiak rabszolgáikat, midőn szolgaságukból felszabadították; az arezon-ütés tehát jele volt a szabadság-engedésnek, vagy felszabadításnak.

Praxiteles, híres görög szobrász, ki márványból igen becses műveket hagyott; virágzott 350 évvel Krisztus születése előtt.

Princeps: jelent fejedelmet, uralkodót; de tulajdon neve volt egy síposnak is, ki ostobaságból, a fejedelemnek adott tiszteletet magára vette, azt gondolván, hogy ő az a princeps, kinek felgyógyultán tapsol a nép; holott ez, az ország fejedelme jóllétén örvendezett.

Prometheus Azt mesélik a régi költők: hogy Jafet fia, Prometheus, formált volna először embereket sárból, és tüzet lopván az égből, azzal őket megelevenítette. Ezen mese onnan kerekedett: hogy Prometheus iparkodott az embereket mesterségekre és tudományokra tanítani, s ezeket kell az égi tűz alatt érteni.

Roma, mely uralkodását csaknem az egész földkerekségére kiterjesztette, feküdt Olaszországban, körül-belül a mai Roma helyén. Építtetésének éve esik a 754-dik évre Krisztus születése előtt; lakosai számát 3 millióra teszik, az új Romái alig megy 180 ezerre.

Sárkányok: undok szörnyetegek, legalább ilyeknek képzeltettek; mert valósággal a természetben nem léteztek. Ezeket tartották a régiek az elrejtett kincsek őreinek; sárkány őrizte az aranygyapjút s aranyalmákat is.

Sejan. Ezen ravasz és kegyetlen udvari emberre bízta Tiberius romai császár, midőn maga belé unt, a kormányzást; de az a teljhatalommal, üldözvén az ártatlanokat, rútul visszaélt. Kivégeztetett Krisztus születése után 31 évvel.

Sestertium: gondolatpénz volt a romaiaknál, s ezer sestertiust ért; ha egy sestertiust 3 pengő krajczárt érőnek veszünk, mint némelyek vették; úgy egy sestertium 3 ezer krajczárt, vagy 50 pforintot, s 100 sestertium 5,000 pfortot tett. De mivel mások szerint a sestertius közel 4 pengő krajczárt tőn, így 100 sestertium teszen: $100 \times 1000 \times 4 = 400,000$ krajczárt, vagyis: 6,666 pfortot; ekép bizvást tehetni a 100 sestertiumot körül-belül 6,000 ftra pengő pénzben.

Simonides: híres görög lantos-költő, ki versek irásából élt, született Krisztus előtt mintegy 557 évvel. Azon történetről, melyet leír Phaedrus IV-dik Könyve 24-dik meséjében, Cicero is emlékezik; sőt azt is elmondja, hogy Thessaliában történt egyik Scopas házánál, s hogy az omladék eltakarítottván, meg nem leheté ismerni az összezúzottakat; de Simonides emlékezők, mily renddel ülének, s megnevezé őket. Meghalt Simonides a Krisztus születése előtt 467 évvel, 90 esztendőskorában.

Sinon: azon csalárd görög neve, ki ravaszága által Troja várát a görögök kezére játszotta.

Smaragd: zöld színű átlátszó drágakő.

Sokrates: a minden görögök legbölesebbike, született Athenében, Krisztus születése előtt 470 évvel; atyja szobrász, anyja bába, s neje a zsémbes Xantippe volt; 30 éves korában mint néptanító lépett fel Athenében, oly határozattal: hogy embertársait kegyes életre bírandja és erényes polgárokká képezendí. Uton utfélen tanított tehát az erkölesség tárgyairól. Az istenség akarja, szólt ő, hogy az ember erényes legyen; azért jót kell cselekednie; ez a boldogságra vivő egyetlen út; s a vétkeiséget az eszelősség állapotának mondotta. A lélek kiművelését vagy pallérozását a legfőbb jónak állította, s erre igen derék eszközül az önismeretet ajánlotta; legesztelenebbeknek mondván azokat, kik mást mindent ismernek, csak magokat nem.

Midőn ilyeténképen Sokrates az előítéletek és balvélemények ellen 40 évek folytán elszántan küzdött volna, s végre arra oktatóná a népet, hogy nem megvásárolni, hanem megérdemelni kell az isten kegyelmét feddhetetlen élet, mint egyetlen igaz s legfényesebb istentisztelés által; s ily szempontból az áldozatokkali visszaélések ellen erősen kikelt volna; ellenségei alkalmat vettek innen arra, hogy őtet a nép előtt bevádolják, mint a ki ujításokat akar behozni a vallásba, az ifjúságot elrontja stb. — Ezen vádakra midőn ő csak röviden s nemes büszkeséggel felelt volna, bírúit magára haragította; kik is reá, 70 esztendő korában, Krisztus szül. előtt 400 évvel, a halálos ítéletet kimondották, s méregpohárra ítélték, mit ő borzadás nélkül ürített ki; s még ő vigasztalta közel-halálán

zokogó barátait, azt mondván: hogy a természet ő rá már születésekor kimondta a halálos ítéletet; s hogy a földi halál csak a jobb életrei átmenet. Holta után bírái csakhamar megismerték ártatlanságát, visszahúzták a kárhoztató ítéletet, s vádlóit részint kivégeztették, részint száműzték; neki pedig örök emlékül ércz-szobrot emeltek. — E nagy emberről jegyezzük még meg a következő fontos dolgokat:

1) Hogy Sokrates nemcsak néptanító volt, hanem nagy számmal sereglettek hozzá a tanulni vágyó tehetős ifjak is, kikből több tudósok, kormányférfiak s hadvezérek váltak, s neki nagy tisztelői s barátai lettek. Ezen derék tanítványai által veté meg alapját azon görög iskoláknak, melyekben idővel gyönyörű virági nyiltak a bölcsészetnek.

2) A tökéletes függetlenséget a legfőbb földi-jónak tartván, habár csekély vagyonnal bírt legyen is, — hogy lekötelezettje senkinek ne legyen, — tanításbeli fáradozásaiért nem fogadott el fizetést senkitől; holott a vele egy időben élt sophisták magas tandíjt követeltek tanítványaiktól.

3) Hatvanöt éves korában az ötszázak tanácsa elnökévé választatván Sokrates, — mely méltóságos hivatalt csak egyszer, s csak egy nap alatt lehetett viselni, s a ki viselte, az egyszermind az ugyanazon nap tartatott népgyűlésnek is elnöke volt, — a felingerelt nép előtt halálos bűnnel vádolt tiz ártatlan tengeri hadvezér életét mentette meg tántoríthatatlan igazságszeretete által, saját élete veszedelmeztesével.

4) Vigasztalhatatlan tanítványai arra a gondolatra jövének, hogy ötlet a tömlöcztartó megvesztegetésével a fogságból kiszabadítsák, próbát tettek e végre Sokratesnél; de rá semmi módon nem vehették; ki is megköszönvén barátságukat, kinyilatkoztatta: hogy a szökés terve az ő elveivel össze nem fér. Így jött el a rettenetes nap, mely a tántoríthatatlan bölcs életét kioltá.

Struczmadár: legnagyobb minden madarak közt, de igen félénk jószág. Tollai becsesek, s az úrhölgyek kalapjaikon viselik ékességül.

Száztanács: így neveztetett kerekszám kedveért azon romai nagy tanács, mely százöt személyből állott, s mely előtt a fontos ügyek furogtak megítélés végett.

Szigettenger: részét teszi az Aegeum tengernek, s e helyett vétetik itt; fekszik Görögország s Kis-Ázsia partjai közt.

Szittyá: (scytha) az ismeretlen éjszaki népek közös nevök, melyek a fekete és káspi tengerek éjszaki tájékán laktak. A régi történetírók a párthokat a szittyáktól származtatták; a párthok nemzetétől pedig iparkodnak tudós történetbúváraink lehozni a magyarokat.

Táblák. Hajdan a kik hajótörést szenvedtek, táblát hordoztak magokkal, melyre a szomorú eset le volt festve; s ezt azért tették: hogy az embereket magok iránt annál nagyobb könyörületességre indítsák.

Thracia: azon tartomány, mely ma Ruméliának vagy Romaniának neveztetik, hajdan több derék költőkkel dicsekedett, mint például: Lin- és Orpheussal.

Thessali fejszék. Thessalia a hajdani Görög-

ország azon tartománya volt, mely Macedoniával határazott; itt készült fejszékkel vágták a fenyőfát az Argo-hajó építéséhez.

Tiberius: romai császár; undok bujaságnak adván magát, testörzö seregének főkapitányára, Sejanra, egy erkölestelen emberre bizta az uralkodás gondját. Meghalt 37 évvel Kr. sz. u.

Troja (Ilium) városa feküdt Phrygiában, Kis-Ázsiának egyik tartományában; híres a róla nevezett trojai háborúról, melyet a görögök csaknem tiz évig folytattak, s Troja végpusztulásával végződött. Okot adott rá Paris, a trojai király fia; ki a szép Helenát, Menelaus spartai király feleségét elorozta, s visszaadni nem akarta. Folyt e had 1200 év körül Kr. sz. e.

Tusk tenger: (tuscum mare) azon részét jelenti a Földközi- vagy Középtengernek, mely Etruria vagy Toscana mellett s iránt terül el.

Zeüs: a pogányistenek legfőbbikének görög neve; lásd „Jupiter“ czikk alatt.

Venus: a szerelemnek, szépségnek és gyönyörőségnek istenasszonya volt, szekerét hattyúk, galambok és verebek vonták.

Vipera: mérges kigyó; fulánkja nines, mint a köznép véli, hanem a harapás által okozott sebbe, lyukas fogán által önti be a méregnedvet, mely tizedrésnyi szokott lenni, mint egy csepp víz; mégis képes embert s barmot is megölni vele. Mehádia körül találkozik, mint írják, vipera.

TÁRGYMUTATÓ,

(betűrendben)

S A MESÉKBŐL VONT TANULSÁG.

Aesop a fecsegőhöz.

A más dolgába magokat ok nélkül avató
fecsegők rendszerint megszégyenülnek *Lap* 71

Aesop játék közben.

Ne avasd magad a más dolgába, mert le-
hetnek fontos okok, melyek a neked
nem tetsző eljárást igazolják 66

Aesop s a pajkos.

A szerencsés siker szokta veszedelembe
dönteni a gonosztevőket 57

A gazdagság rossz oldala

Kiváltképen a megvesztegetésben vagy lélek-
vásárlásban mutatkozik 82

Agg arszlán s róka.

A szemes embert nem könnyű rászedni;
mert nem a maga, hanem a más kárán
szokott tanulni 125

A költő a finnyás olvasóhoz.

Lap

Kinek semmi könyv sem tetszik, s hogy
eszét fitogtathassa, a kákán is csomót
keresve gáncsoskodik; az oly olvasó az
íróknak boszúságot, magának pedig sok
alkalmatlanságot szerez; mert nem szok-
tak azok neki adósai maradni

78

A költő egy végrendeletet ad elő.

Egy eszes ember gyakran mélyebben lát
a dologba, mint a sokaság; vajha követné
ez annak böles tanácsát!

75

A költő zárszava.

E zárszavában lemond Phaedrus a mese-
írásról; egyszersmind segélyért remény-
kedik valamely jóakarójának

92

Alkalom.

Megragadd és használd a jó alkalmotossá-
got; mert ha elszalasztod, többé vissza
nem nyerheted. — Fut az idő, s ennek
egy rövid de alkalmas percze a jó al-
kalom

103

A páva Junonál.

Elégedjen meg mindenki a maga sorsával;
mert nincs joga többet követelni; s a
nagyraavágyásnak haszontalan epekedés a
rendes díja

70

Atya s gyermekei.

Vess számot gyakran magaddal, s kövesd
szüléid jó tanácsát; s az erény utát nem
téveszted el Lap
60

Az eb a bárányhoz.

Nem annyira a nemzés, mint a nevelés
által érdemlik a szülék gyermekeiktől a
tiszteletet; mert a jótétemény erősebben
vonzza az embert kötelessége teljesítésé-
re, mint a törvény parancsa 67

Béka és ökör.

Ne erőlködjél a nálad felebbvalókat min-
den tettökben követni; ha szegény vagy,
ne légy a gazdagok majma; mert ez csak-
hamar tönkre tehet 38

Békák s a nap.

Az orvosok szaporodása nagy szerencsét-
lenség 27

Békák s bikák.

A hatalmak közötti zsúrlódások- s egyenet-
lenkedéseknek az alattvalók vallják kárát
s érzik súlyát 41

Beteg kánya.

Csak a kegyes emberek reménylhetik ba-
jaikban isten segedelmét; ellenben az

istentelenek szemtelen esdeklései meg-
hiúsulnak

Lap

105

Bohóc s paraszt.

Vak kedvezés miatt gyakran nagy hibába
esnek az emberek; a mit midőn erősen
védnek, akkor czáfolja meg őket több-
nyire a nyilvános élet. Így szokott ottan-
ottan a színházi közönség is hibázni ité-
tében; s ennek ferdeségeit ostromozza
Phaedrus e meséjében

98

Bolha s teve.

A szemtelen dicsekvő, mivelhogy oly dol-
gokkal s tehetségekkel szokott kérkedni,
melyekkel épen nem bír; rendszerint ki-
nevettetik

125

Csiga s majom.

Tehetlen s buta embereknek nem való a
házasság; s az oly nőket, kik ily nyo-
morúkra kötik magokat, méltán neveti
ki s veti meg a világ

109

Csirke a gyöngyhez.

Sokan értetlenségök miatt nem tudják a
meséknek hasznát venni, mint a csirke
a gyöngynek

65

Daru s varjú.

Kártékony tagjai a társaságnak a kétszínű
emberek, kik máskép cselekesznek mint

	<i>Lap</i>
beszélnek; mert a kit csak lehet rászédnek, és megkárosítanak	112

Demeter és Menander.

A névre a közéletben igen sokat adnak az emberek, s többnyire ettől függesztik fel a munka vagy mű becsét. De a miveltek körökben a lángész kivíja magának a tisztelet- s becsületet	95
--	----

Ebkövetek Jupiternél.

Az oly elégedetlen ember, ki magához hasonló együgyű embertől várja jobb sorsa eszközlését, rendszerint csalatkozik reménységében	84
---	----

Egér s béka.

A ki más életére törekszik, saját életét kockáztatja; s annak veszte rendszerint neki is nyakát szegi	108
---	-----

Ehes kuttyák.

Megnézd ki tanácsán jársz; mert az okatlan tanács könnyen veszélybe dönt	35
--	----

Életunt nyulak.

A maga sorsával elégedetlen ember nézzen szét a világban, s tanuljon embertársaitól béketűrést	105
--	-----

Ember büne.

Lap

Hogy a más szemiben meglátjuk a szálkát, a magunkéban nem a gerendát: igaz oka ennek az, hogy magunk iránt igen elfogultak vagyunk, s hibáinkról tudni sem akarunk 80

Ember s élőfák.

A ki ellenségét felsegíti, önmagát dönti bizonyos veszedelembé 108

Ember s kígyó.

Gonosz emberekkel jól tenni nem tanácsos; mert azok a jóért rosszal szoktak fizetni 86

Ember s kutya.

A gonosztevőket érdemök szerint kell büntetni, nehogy elszaporodjanak 45

Ember s oroszlán.

Ahol tettek szólnak, s tényben mutatkozik az igazság, ott hasztalan csüri-csavarja a dolgot a hazug ember 122

Ember s számár.

Jobb kevéssel megelégedni, mint sokra áhitozni; mert több embernek van kárára a vakmerő nyereszkesedés és ragadozás, mint hasznára 97

Fák istenek ótalmában.

Ne törjük magunkat olyas dolgokon, melyek
sem a magunk, sem embertársaink javát
elő nem mozdítják Lap 69

Farkas és bárány.

Az oly emberek, kik az ártatlanokat el-
nyomják, fenevadakhoz illő gaztettet kö-
vetnek el; s gyalázatai az emberiségnek 23

Farkas és daru.

Ki a rablókkal jól tesz, kétszeresen vét-
kezik; mert azokat újabb rablásra segíti;
s mivel szintúgy félhet tőlök azután is 28

Farkasok s juhok.

Ne higgy álnok ellenednek, együgyű em-
ber! Azért szokta ő gyanúsítani pártfogó-
dat, hogy attól megfosszon, kit részére
meg nem nyerhetett; s ha célját érte,
vesztve ügyed! 120

Farkas, róka s juhász.

Ki a más vesztére törekszik, arra elébb-
utóbb hasonló sors várakozik 118

Farkas, róka s majombiró.

A csalárd emberek hitelvesztvék, s az is-
meretes hazugnak ha igazat mond sem
hisznek 29

Farkas, vadász s ökrész.

Lap

A kétszinű emberek igen veszedelmes jószágok; kerüld társaságukat 121

Fecske s madarak.

Kövesd a jó tanácsot s nem bánod meg; kárát vallod ha megveted 113

Fogoly s róka.

Vannak, kik átalusszák életök virágzó korát, s csak a nyomorúság jajjaira ébrednek föl; vannak, kik gondolatlan beszédökkel egész életökbéli szerencséjüket eljátszák. Szánandó emberkéek! Ne kövesd őket 114

Gálok számara.

Találkoznak helylyel-közzel oly boldogtalan emberek, kik éltökben keserves szenvedéseken mennek át; halálok után pedig emlékezetöket is üldözi a kaján irígység 71

Gólya, lúd s héja.

Ki ravasz ember tanácsán elbizakodva jár, magát veszélynek teszi ki 122

Hajókormányos s utazó-nép.

Ne örülj mód nélkül a szerencse kedvezésén; se ne epekedjél szerfelett, ha vala-

mi csapás ért! Tarts mértéket búban s
örömben! Igy illik böles emberhez . . . 83

Hangya s légy.

Az erény tettben nyilatkozik, s a tény
embere dicsőséget arat; míg a szájhős
szemtelen dicsekedésivel önhiúságának
tömjénez 89

Hangya s tücsök.

A ki ifjúságát mulatozásban tölti, agg ko-
rában alamizsnára szorul; mert a ki nem
vet, nem arathat. Ifju! láss dolgozhoz,
tanulj a hangyától munkásságot 124

Herélt egy gazfihoz.

A balsors okozta hibákat valakinek sze-
mére hányni, hogy megszégyenüljön: ok-
talanság; mert szégyenleni csak azon
bajt lehet, a mit az ember maga szer-
zett magának 64

Higyj, de megnézd kinek!

Járj végére magad elébb, mint elhinnél,
vagy megvetnél valamit; mert a könnyen-
hivés és a nemhivés egyiránt vesztetre
lehetnek 61

Hízalgö számar.

Ügyetlen ember ne tolja magát senkire
kelletlenül. Sok készületlen magahitt ifjú

	<i>Lap</i>
tolakodik a hivatalokra; de kisülvén ügyetlenségök, szégyenökre visszautasít- tatnak azoktól	111

Hü kutya.

Csak hűtlen s botor cseléd engedi magát rögtön adott ajándékkal kötelességétől el- téríttetni; okos ember nem	37
---	----

Juh és varju.

Az erkölcstelen emberek sok méltatlanság- gal illetik a magoknál gyöngébbeket; de nincs kedvök erősebbekbe kötni	123
--	-----

Juh, kecske, tehén s oroszlán.

Nem tanácsos szegény embernek nagy urak- kal állani társulatba; mert a nagy urak hatalmasok, s hatalmuk könnyen kárté- kony önkényynyé fajulhat	26
--	----

Juh, kutya és farkas.

A rossz ügyet pártoló hamistanúk elébb- utóbb meg szoktak lakolni gonoszságukért	34
---	----

Kecske s farkas.

A szüléiknek szayokat-fogadó engedelmes gyermekek, a fenyegető veszélyt több- nyire kikerülik; s még dicséretet is nyernek	126
---	-----

Két kopasz.

	<i>Lap</i>
A szerencsébe vetett remény csalárd, azért arra építeni kábaság	101

Királyt kérő békák.

A féktelen szabadság zavarba hozza az országot és megnyomorítja	23
--	----

Kopasz ember s légy.

A ki a legkisebb sértést is iparkodik vissza- torlani, azt gyakorta még nagyobb bo- szúság éri	97
--	----

Kölkező kutya.

A csalfa emberek hizelgései: ravasz lesek; vigyázz, s ne higyj nekik!	35
--	----

Kutya, kincs és keselyü.

Utálatos a fösvény ember, ki nemcsak hogy mással jól nem tesz, de maga is majd éhhel vesz el kincse mellett, a fukar jószág	39
--	----

Kutya s farkas.

Minden állat szereti a szabadságot, s attól egykönnyen meg sem válik	58
---	----

Kutya s krokodil.

Lap

Szemes ember meg tudja választani a rossz tanácsot a jótól, s kineveti a rossz tanácsadót 38

Légy s öszvér.

A szájhősök, ha tettere kerül a dolog, rendszerint szégyenben maradnak 58

Ló s szamár.

Okos ember fel nem fuvalkodik kedvező szerencsében, tudván azt: hogy fordulhat a koczká, s a legszerencsésebb emberre is várhat nyavalygó élet 116

Ló s szamár.

A nagyralátó de fősvény emberek, szóval mindent ígérnek, s tetteleg semmitsem adnak 124

Ló s vaddisznó.

Tanácsosabb a rosszért jóval fizetni, mint a méltatlanságot minden áron megboszúlni; mert a boszúállásnak gyakran siralmas következményei szoktak lenni 74

Madarak, négylábuak s denevér.

A változó kétszinű ember, ki minduntalan szél ellen fordítja köpenyét, nemesak

hitelét veszíti; de mint képmutató meg
is rovatik *Lap*
117

Majomfej.

Valakinek külsejéről, nem lehet bizonyos
ítéletet hozni, annak belső vagy szelle-
mi tehetségeire 57

Majom s róka.

A fősvénységnek elválhatatlan társa az
irígység 120

Méhek és herék, s a darázs mint bíró.

Sok dicsekvő ember, ha tette kerül a
dolog, úgy jár mint a herék a méhek-
kel, megszégyenül 65

Menyét-egérharcz.

Háborús időkben a köznépnek könnyebben
van dolga, mint a fejedelmi embereknek;
ezeknek személye s méltósága forog akkor
legnagyobb veszélyben 77

Menyét és ember.

Az érdemeikkel dicsekvő emberek, többnyire
mind önhaszonkeresők, és hiúk 36

Menyét s egerek.

A tapasztalt okos embert nem egykönnyen
csalja meg a kétes külşzin 73

Nöstény- s bakkecskék.

Lap

Ne törődjünk azzal, ha az alsóbb rendűek velünk egyformán öltözködnek; mert az ember igaz becase nem a külső viseleten, hanem az erényességen alapszik . . .

83

Oltárt rabló tolvaj.

Az elvetemedett emberek, jóltevőiknek válnak gyakran legnagyobb ellenségeikké. Isten nem bünteti rögtön a bűnösöket gonoszságukért; de határt szab nekik, a mikor bizonynyal meglakolnak. — Latrokkal társalkodni vétek . . .

81

Oroszlán, kalóz s utas.

A szemtelen tolakodóktól kár meg nem tagadni azt, a mire vágynak; a szemérmeseknek ellenben önkényt kellene megadni azt is mit nem kérnek . . .

44

Oroszlán s egér.

A legalábbvaló ember is segíthet olykor a hatalmason; ez okból kiméletet követhet az alattvaló parancsnokától . . .

107

Oroszlán s pásztoember.

Még a fenevadaknál is akadunk nyomára a háladatosságnak. Valóban borzadnunk kell az emberi romlottság felett, midőn azt tapasztaljuk, hogy az emberek a jóért rosszal fizetnek . . .

115

Oroszlán, vaddisznó, bika és szamár.

Lap

A rangjavesztett emberből könnyen csúfot
úz nyomorúságában egy gyáva ficzkó
is; kinek pedig az kétszeresen szokott
fájni 36

Ökör s borju.

Ne oktasd a tapasztaltabb embereket oly
dolgokra, melyeket azok nálad jobban
tudnak, mert kinevetnek 103

Ölyv, fülmile s madarász.

A ki másnak veti a tört, abba még maga
kerülhet belé 119

Ölyv s galambok.

Ha pártfogót keressz, megválaszd; nehogy
a kitől segélyt vársz, az ejtsen még
nagyobb veszedelembé. De megtanúlhadd
innen azt is: hogy a kik erővel nem
boldogulnak, ravaszsághoz nyúlnak 42

Ölyv s két kakas.

A ki másnak vermet ás, maga esik belé 109

Öszvérek s rablók.

A gazdag embert hamar érheti oly ve-
szély, mitől a szegény ember nem
tarthat 48

Párducz és pásztorok.

Lap

Ném kell senkit lenézni, annyival inkább megbántani; mert az is visszafizetheti a kölesönt 56

Phaedrus.

Voltak s lesznek is irígy emberek; Phaedrusnak is voltak ócsárlói 87

Princeps sípos.

A nép kedvező véleményében szerfelett bizakodó ember, nevetségessé teszi magát 101

Rabló s pandurok.

Félénk szájhősökben bízni nem lehet; veszélynek idején ők szoktak elsők lenni a futásban 96

Róka az álarczhoz.

Néha oly emberek nyerik el a hivatalokat, kiknek közönséges eszköz is alig van; mert a vakszerencse nem néz érdemre s erényre 28

Róka és gólya.

Ne bánts meg senkit, mert a kölesönt kölesönnel vissza lehet fizetni 39

Róka és holló.

Lap

Ne higgy a csalárd dicséretnek; mert a kik azon kapnak, rendszerint megszegyenülnek. Többet észszel mint erővel . . . 31

Róka és kecske.

A gonosz emberek ha megszorulnak, egymás kárával segítnek magukon . . . 80

Róka és sárkány.

Bölcs ember világi jókat azért iparkodik szerezni, hogy azokból tisztességesen élhessen, s másokkal is jóltehessen. A fősvény ember csak zsugorog kincse mellett, s másnak sem ad belőle. Ő a föld haszontalan terhe . . . 86

Róka és sas.

A főrendűek bölcsen teszik, ha az alacsony sorsúakat meg nem vetik; mert ezek is találhatnak módot a viszonzásra . . . 40

Róka és szőlő.

Ravasz ember fortélyja: hogy ha meg nem nyerheti azt a mire vágyott, elkezdi azt tüstént ócsárolni . . . 74

Róka s Jupiter.

A rossz természetű ember, ha nagy szerencse éri sem tudja azt magában elfojtani; s azért gyakran megszegyenül . . . 106

Sas és héja.

Lap

- A kik mellékes czélból, nem szeretetből lépnek páros életre: elébb-utóbb keserű bánattal lakolnak hiúságukért . . . 127

Sas, macska s vaddisznó.

- A kétszinű emberek az emberi társaságnak igen kártékony tagjai . . . 45

Sas, varju s teknősbéka.

- Az erő, hatalom s fortély elől, ha egyesülnek, nincs menekvés; pusztulás és nyomor követik azokat . . . 48

Simonides hajótörése.

- A tudós ember mindig magával vagy magában hordja a gazdagságát, azaz: szellemi kincsét; azért el sem vesztheti szerencsétlenség által . . . 88

Simonides istenek által mentve.

- A tudós embert hajdan nemcsak az emberek becsülték, de az istenek is szerették s védelmezték; mire példa Simonides . . . 90

Socrates s barátai.

- Ritka a hűséges barát, habár a közéletben egyik ember a másikat barátjának nevezgeti is . . . 61

Szajkó s pávák.

	<i>Lap</i>
Ne vágyj nagyra! nehogy kevélységbe essél; melynek rendszerinti díja: megaláztatás	25

Szamár és gazdája.

Szegény emberen semmit sem segít az, ha más főnökség alá esik	33
--	----

Szamár és vadkan.

Az aljas tréfaüzés nemcsak illetlen, de veszélyes is lehet a tréfahősre nézve	41
--	----

Szamár, ökör s madarak.

Az egyetnemértés legnagyobb átka az em- beri társaságnak	115
---	-----

Szamár s oroszlán.

A tehetség nélküli dicsekvő emberek az is- meretleneket elámítják; ellenben ismer- ős körben nevetség tárgyai szoktak lenni	30
---	----

Szarvas a forrásnál.

Az ember téveszthet ítéletében, s ez az oka, hogy olykor több hasznát veszi an- nak, a mit fel sem vett; mint annak, a mit az előtt feldicsért	30
---	----

Szarvas és juh.

Ki pénzt kölcsön ad, hiteles ember kezés- ségére adja azt ki; s nem bánja meg	33
--	----

Szarvas és ökrök.

Lap

- A tulajdonos szeme kipótolhatatlan a gazdaság körül 49

Szegény ember s kígyó.

- A jó barátodból ellenségeddé vált emberrel vigyázva köss újabb baráti szövetséget; nehogy ismét megsaljon 126

Szerelmes vénasszony s leány egy férfibá.

- A fajtalan élet a vagyonos embereket is tönkre juttatja 44

Szunyog s bika.

- Ne ereszkedjél hitvány emberrel szóvitába, s pulyákkal ne küzdj; nehogy saját hiednek árts vele 116

Szülésben-vajudó nő.

- Senki sem megy örömet vissza azon helyre, hol kárt vallott vagy megsértetett; mert kellemetlen s visszataszító az emlékezet, mi hozzá csatlakozik 34

Tiberius császár s az udvaronc.

- Gyűlöletes a mindenbe kapó, és még is semmit sem végző csélesap ember 46

Tücsök s bagoly.

- A ki illetlen magaviselete által másoknak alkalmatlanságot okoz, azt, ha másként

nem lehet, fortélylyal is meg szokták em-
berségre tanítani Lap 68

Uralgó oroszlán.

Légy igazságos mindenki iránt, és szólj
igazat; de ne fecsegd ki az igazságot
szükség nélkül, mert be is törhetik érte
a fejed 82

Úszó eb.

Ki a máséra áhitozik, a magáét is elveszíti 26

Vadász és ebe.

A vén embereknél nem az akarat-hiány-
ban, hanem az öregséggel együtt járó
erőtlenségekben kell keresni a tevékeny-
ség csüggedtének okát 104

Varga mint orvos.

A javósok a tudatlan népnél űzik kuruzsoló
mesterségöket, s ennek együgyűségét
használják jövedelem-forrásúl. Okos em-
ber tanult orvost keres 32

Városi s mezei egér.

A városi kényelmes élet sok pénzbe és
nyugtalanságba kerül. Falun a középszerű
állapot is inkább képes kielégíteni a
szerény igényeket 110

Vajudó hegy.

Lap

Hajdan is volt, s ma sem ritka a magáról nagyot ígérő, de semmit sem teljesítő ember 89

Vénasszony s boroskorsó.

Még a derék embereknek is leszállhat vénségökre becsületek 55

Veréb s nyúl.

Ki másnak jó tanácsot adsz, magadról se feledkezzél el 29

Vipera s ráspoly.

Igen felsül a rágalmazó ember, ha magánál nagyobb rágalmazóba köt; mert ez őtet lenyelveli. 79

Sajtó-hibák.

<i>lap</i>	<i>sor :</i>	<i>helyett</i>	<i>olvasd :</i>
XII	8	ugymint	— ugyan mint
XV	5	uralkodás	— uralkodást
—	20	mesét	— meséit
XVIII	24	illesztvén	— illesztetvén
25	10	elhullott	— elhullatott
30	11	felé	— fölé
43	15	miért	— mért
45	12	dijazzuk őket	— dijazzuk vétköket
46	6	Igy ijesztve	— Így elijesztve
54	utolsó sor :	fedezi fel	— fedezi az fel
58	13	fenyetődzenek	— fenyegetődzenek
—	utolsó sor :	ugy ily	— ugyan ily
60	4	arcu s jeles	— arcu és jeles
79	5	leleplezván	— leplezván
80	alulról 6	felszökött	— s felszökött
103	— 8	Romai-tól	— romaiaktól.
—	7	testvére	— testére
105	2	éltéhez	— életéhez
106	alulról 10	Nem vagyok	— Nagy vagyok
118	7	veszélyt	— vészt
122	1	hizelg	— hizeleg
140	alulról 10	24-dik	— 22-dik

Bibliography

100	10	The
101	11	The
102	12	The
103	13	The
104	14	The
105	15	The
106	16	The
107	17	The
108	18	The
109	19	The
110	20	The
111	21	The
112	22	The
113	23	The
114	24	The
115	25	The
116	26	The
117	27	The
118	28	The
119	29	The
120	30	The